వలపులరాణి

గ్రంథకర్త

తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

ప్రకాశకుడు:

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,

బుక్ సెల్లర్ అండ్ పబ్లిషర్, రాజమండ్రి.

మూడవకూర్పు 2000 ప్రతులు.

కాకినాడ:

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపఁబడెను.

1932.

కృతి

సీ. కోటిసూర్యులడాలు । గోటమీటగ జాలు
 భువనమోహనమైన । మూర్తిగలిగి
సహజనిర్మలసిత । చంద్రికావళిభాతి
 దశదిశావిశ్రాంత । యశముగలిగి
సంగీత సాహిత్య । సంఘంబులందున
 వాక్ప్రతిభను జాల । వన్నెకెక్కి
కరుణాప్రపూర్ణుఁడై । వరరామచంద్రుని
 వలె శాంతి యుతుఁడని । వాసిగాంచి
గీ. జ్యోతిషాదిశాస్త్రముల సు । జ్ఞానుఁడైన
నాకుతండ్రికి గురునకు । నారసింహ
నామయుతునకు నాదుగ్రం । థంబునిప్పు
డతులితానందమెసఁగ నం । కిత మొనర్తు.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

పీఠిక.

ఆర్యులారా !

నే నీగ్రంథమును వ్రాయఁబూనుట కిదియే ప్రథమతరుణము. ఇది యొక నిజమైన కల్పితకథ. నాప్రియమిత్రులు లౌకరీకథ నొసంగి వ్రాయఁబూనుట కుత్సాహ మొసంగుటచే, బాల్యచాపల్యమున మి తిలేనిదోషములచే పూరించితిని. గుణగ్రాహణపారీణులగు పాఠకమహాశయులు మన్నించి తుదివఱకుఁ బఠింపఁగోరు నాయాశయము నెఱవేర్పఁ గలందులకు ప్రార్థింపుచున్నాను. ఇందుగల దోసములు తెలియఁబఱచిన మున్ముందు సవరించుకొందును.

ఇట్లు,

స్కూల్ ఫైనల్ విద్యార్థి,

తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,

మ్యునిసిపల్ హైస్కూల్,

విజయవాడ.

దైవప్రార్థన

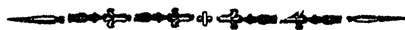

ఉ. శ్రీనళినప్రికోమలత । జెన్నలరారెడు జానకీకరం
బూని విశేషవైభవము । లొందుచునుండగ మౌనివర్యు లెం
తేని నుతింపఁ బెంపెసగు । నిద్ధచరిత్రుఁడు రామమూర్తి యిం
పూనియు నాదుగ్రంథమును । బ్రోచెడుగాతదయార్ద్రదృష్టితోన్.

ఇట్లు,
తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
గ్రంథకర్త.

కీర్తిశేషులైన

తాండ్ర నృసింహశాస్త్రిగారి స్మరణ.

క. ప్రాజమువులగని, కవితా
వాజిని గళ్యమునఁ బట్టి । పరగున సమర్థ్
తేజముగల నిపుణుఁడు, వి
భ్రాజితు నరసింహు కతఁడె । పరము నొసంగుర్.

ఇట్లు,
బి. టి. కృష్ణమాచార్యులు.

వలపులరాణి.

ప్రథమ ఖండము.

శృంగారలావణ్యము—మనోదాయకము.

౧

ఈరోజున మహారాజసౌధమున సంగీతసభ గావింపబడుచుండెను. అప్పుడే భానుడస్తాద్రి గ్రుంకుచుండెను. గోధూళికాసమయమంతరించిపోయెను. సాంధ్యరాగపరంపరలు సక్రమముగ నదృశ్యమగుచుండెను. అప్పుడే పురమునెల్లెడల దీపకాంతులొక్కుమ్మడివినీలాకాశమున దారానిచయమును దిరస్కరించుచున్నవోయన బ్రకాశింపదొడంగెను. మహారాజబహిర్మందిరంబునందలి విశాలప్రాంగణమునందనేకవేల దీపములు వెలుంగుచుండెను. దేదీప్యమానకాంతులచే నలరారు నావిశాలప్రాంగణము నానావిధాలంకారములచే ముదమొంద నలంకరింపబడెను. మనకథాకాలమునాటికిప్పటివలె విద్యుద్దీపములు లేవు. కాచదీపములుమాత్ర ముపయోగించెడువారు. అందందునానావర్ణవిలసితంబులగు ప్రకాశములు కన్నులపండువ సేయుచుండెను. ఆదీపములు మణులకాంతిని దిరస్కరించుచుండెను. క్రింద నానావర్ణనూత్నరత్నకంబళములు పరుపబడియుండెను. అందలి స్తంభములుపతాకములచేతను, సుందర కోమల పూగ పున్నాగ చంపక కరవీర రసాల పుష్పములచేత నత్యంతరామణీయకముగ నలంకరింపబడెను. రాజ

బాంధవు లుచితాసనంబుల బరివేష్టించిరి. సంస్థానోద్యోగులు నియమితస్థలంబులం దాసీనులైరి. మహారాజు పురందరుడు భద్రచింతామణీపీఠి కాసీనుడగునట్లు భూలోకసునాశీరునివలె రత్నఖచితమైనదియు మణిమయాలంకృతమైనదియు నొకసింహాసన మధిష్ఠించెను. తములపాలకు పళ్ళెరంబులు, పన్నీరుబుడ్లు, యత్తరుపెట్టెలు ప్రేక్షకులకు కరతరామలకంబు లగుచుండెను.

అప్పుడు దేదీప్యమానరత్నఖచితభూషణభూషితయు, గానకాలవిశారదయు, లావణ్యారాశియు నగు నొకగణిక యమృతంపుధారలు స్రవించునట్లు, మృదుమధురస్వరంబుతో గానము జేయనారంభించెను. నృత్యము చేయుచుండెను. హావభావయుక్తమగు నభినయరూపమున మనోభావతరంగముల, రాగాలాపనజేయుచుండెను. ఒయ్యారముతో ముందువెన్కలకు బోవుచుండెను. సభ్యులహృదయంబులు మోహాపూరితంబులై పోవుచుండెను. ఆసుందరాంగ క్రీగంటిచూపులును, కోమలహస్తాభినయములును నత్యంతమనోహరముగ రాజిల్లుచుండెను. హృద్వేగముతో నందఱుప్రేక్షకు లామెవంకనే తిలకించుచుండిరి. ఆహా! గాయకురాలి గాన మెంత మృదుమధురస్వరమిళితమైనది. ఆగాత్రము వీణాగానమును దిరస్కరించుచుండెను. కోయిలగానమును బరాభవించుచుండెను. ఆమె పాడుచుండెను.

"సుజనమోహనా! రామా! రామా!! రామా!!!

రజతభూమణార్చితా - ధర్మపాలనా! రామా!! ॥ సుజ॥"

అంత టాయిందువదన హిందూస్తానిలో బాడదొడంగెను. అదియిదియననేమి! ప్రేక్షకులను సమస్తగానప్రపంచమునందును దేల్చివేసినది. ఆగాన మిసివఱకు నాస్వాదించియెఱుగని ప్రేక్షకుడు సుధాధారలు వర్షించుచున్నదని శ్లాఘించకుండుండునా? అప్పాటల గంధిభూషణములాకాంతిమధ్యంబున మిఱుమిట్లు గొల్పుచుండెను.

ఆమెపేరు అలివేణి. ఆమె పునహాయందలి సుప్రసిద్ధగాయకు రాలు. వేశ్యాలలామ. ఐనను నామెవామభాగమం దాసీనమైయున్న నారీమణిసౌందర్యము వర్ణనాతీతమై యున్నది. ఆమె సర్వాంగము లపరిమితరూపలావణ్యసముత్తేజితములై యుండెను. ఆవిశాలలోచన ములలో నమృతము గురియుండెను. నవపల్లవసదృశం బగు కెమ్మో వియందలి విమలమందహాసలీలల నొకమారు తిలకించినంతమాత్ర ముననే మనోముద్రితములై పోవుచుండెను. రాజామెనుఁదదేకదృష్టి తో వీక్షించుచుండెను. ఇంకను నావిస్ఫుటమందహాసలీలలే—ఇంక ను నాక్రిగంటిచూపులే—రాజికమఱల్చుకొన జాలకపోయెను. ప్రేమబీజము లిర్వురిమనస్సీమల బలముగ నాటుకొనిపోయినవి. అది యందలిప్రేక్షకులలో నొక్కరైనను గనుపెట్టజాలకపోయిరి. సుందర కాంతిమంతంబును, గానలహరీసమంచితంబును నగు నారాజబహి ర్మందిరంబు నెవ్వరు విడిచి పోజాలకుండిరి. ధూమపానాసక్తులు గాన మును వీడజాలక ధూమపానము జేయుటకైనను బయటకు బోజాల రైరి. గాయకురాలు పాటను విరమించెను. రాజు లేచి నిలువబడెను. అందఱును దమ రమ్యహార్మ్యములకుం బోయిరి. రాజు తనకార్యని ర్వాహకునితో "వారిని రేపుదయంబున నేడుగంటలకు రాజసౌధము నకు బశ్చిమంబుననున్న చలువరాతిమహాలునకు రావలసినదని చెప్పు" మని యాజ్ఞాపించి దేవేరిసౌధమునకు జనెను.

ఆమెయెవ్వరు? ఆమెయేవలపులరాణి! కథానాయిక-అలివేణితనయ.

౨

మరునాఁడుదయంబుననే యలివేణి తన కొమరితకు శుభ్రభసుం దరదుకూలముల గట్టనిచ్చి, అత్తరుపన్నీరుమొదలగుసుగంధద్రవ్యంబు లలందుకొని, నిర్దేశితమహాలునకు జనెను. అచ్చట రాజొకమణిమ

యాలంకృతమైన గోలికయందూగుచుండెను. హుక్కా పీల్చుచుండెను. అలివేణి ప్రవేశించినతోడనే మహారాజునకు వందనం బాచరించెను. రాజమందానందకందళితహృదయారవిందుడయ్యె ననుటకింకను సంశయమా! ఆభవనమంతయు నమూల్యవస్తుసమన్వితమై యుండెను. క్రింద కంబళిములు పరుపబడియుండెను. గృహప్రాచీరములయం దారితేరిన చిత్రకారులచేత గీయబడిన నాలోకనములగు చిత్రములెన్నియో గలవు. భవనమధ్యభాగమున నొకగుండ్రమైన బల్లగలదు. దానిపైన మొఖమల్ సరిగంచు వేయబడిన చీనాంబర మొందుపరచియుండెను. దానిపై గ్రామోఫోను గలదు. ఒకప్రక్క నత్తరుపెట్టెయు రెండవపైపున దాంబూలపుపళ్ళెరంబును గలవు. ఆబల్ల కనతిదూరమున రెండు సోఫాలును నాల్గుకుర్చీలును గలవు. పైన శ్రమనపనయించుగాలికి పంకాలుండెను. ఆతల్లికూతుం డ్రాసోఫాలపై నాసీనులైరి. ఆహా! వలపులరాణి సౌందర్యము వర్ణింప శక్యంబె! సంపూర్ణపూర్ణిమాశశాంకబింబమును దిరస్కరించుచుండిన సుందరలలాటసౌందర్యమును వినీలకుటిలాలకంబులు ద్విగుణీకృతము జేయుచుండెను. కుసుమితలతావితానముల బోలినవినీలకుంతలగుచ్ఛములు సుందరముగ సంస్కరించుటవలన నత్యంతమనోజ్ఞమై యుండెను. నీలోత్పలములవంటి కన్దోయి—అత్యంతకోమలమై భాసిల్లు కెమ్మోవియందలి విమలమందహాస లీలలు—మేరుశిఖరసన్నిభంబులగు సుకుమార కుచద్వయము—కలహంసపదవిలాసముల దిరస్కరించు మందగమనము—ఆక్రీగంటిచూపులు—ఆతరళలోచనముల ధాళధళ్యంబులు—ఆప్రవిమలసౌందర్యాతిశయంబు—ఆసంపూర్ణాంగసౌకుమార్య లావణ్యములు—ఇదివరకు కని విని యెఱుగని దేవకామిని యనుటకు సందేహము లేదు. సుందరపుష్పములు, సంస్కరించుకొనిన కుంతలములందున జేరి సుగంధమును నల్లెడల విస్తరింపజేయుచుండెను.

రాజు—అలివేణీ! విశేషములేమి?

అలివేణి—ఎవ్వియును లేవు ప్రభూ! క్షేమము.

రాజు—నీవీ గ్రామమున కెచ్చటనుండి వచ్చితివి?

అలి—మొన్న యింద్రపురంబున గానసభ జేసితి. అచ్చట నాకు సంవత్సరమునకు ఐదువందలరూప్యములు దయచేయించునట్లు బహుమతి వడసితి.

రాజు—నీపుట్టుకస్థల మెయ్యది—కాపుర మేడ?

అలి—అయ్యా! నేను పునహాలో నొకవేశ్యను. నాతల్లి యిప్పటికి నాల్గుసంవత్సరములకిందట లోకాంతరగతురాలైనది. ఆమె సుప్రసిద్ధగణిక. నేను సంగీతపాటకచేరీలపై జీవనము చేయుచున్న దానను.

రాజు—ఇచ్చట నీ కేమికావలయును?

అలి—తమ కరుణాకటాక్షవీక్షణ ప్రసారమే.

రాజు—ఈమె యెవ్వరు?

అలి—నాకొమరిత.

రాజు—నామ మెట్టిదింపవైతివి.

అలి—ఈమెపేరా వలపులరాణి యందురు.

రాజు—రూపమునకు దగిననామమే పెట్టితివి.

అలి—వేశ్యలయిండ్ల నిట్టిదంబుగనే యుండును.

రాజు—ఈమెకుకూడ సంగీతమందు ప్రవేశమున్నదా?

అలి—నాకును యిద్దఱుపుత్రులుగలిగి చనిపోయిరి. ఆవ్యాకులతవలన చిన్నతనమునుండి యీమెకు విద్య నేర్పలేదు. ఐనను చాల భాగము వచ్చునని యే నానమ్మకము.

రాజు—(వలపులరాణిని జూచుచు) అలివేణీ! ఏదీ పాడుమనుము. ఆగానము కూడ నాశ్రవణపుటంబుల పడవేయుము.

వలపులరాణి యొక్కసారి మణుల గ్రుమ్మరించునట్లు—వెన్నెలల వెదజల్లినట్లు—మల్లెమొగ్గలదండ తళుకుమన్నట్లు—విమలమందహాస మొనర్చెను. ఒక్క క్రీగంటిచూపుతో మహారాజునకు ప్రేమతరంగము లుప్పొంగినవి. మోహాంకురమైనది. ప్రణయప్రతిమలు గాఢముగాపోయెను. అంత వలపులరాణి యొకపాట పాడెను.

"రామా! జగదభిరామా - సుగుణలలామా!

తాటకాంతకా - రామా! రావణసంహార - రామా!

రణధీర! రామా! జయజయ రామా!! రామా!"

ఆహాహా!!! ఆగానము వేణుగాన మనవసరమని తోచునట్లు గావించినది. ఆగానములో రామునామ మైక్యమైపోయెను. రాజు కేవలానందనిమగ్నుడై పోయెను. ప్రేమసాగరమున మోహడోలికలపై నుయ్యేలలూగుచుండెను. ఇంక నా మనుజన్మాంతమునకైననువదలునా!

రాజు.— అలివేణీ! నే నొకసంగతి చెప్పెదను. సావధానచిత్తవైయుండి వినుము. మునుపుగా నే నడిగినప్రశ్నకు సదుత్తరంబిచ్చి నావీనులవిందొనర్పుము.

అలి—భూపాలకా! దయచేసి యడుగుడు. నిజవృత్తాంతంబని వేడెంచెద.

రాజు—నీకు బునహాలో నేదైన గృహము గలదా?

అలి—ఆ! ఇదివఱ కుండెడిదిగాని యిప్పటికి యైదారుసంవత్సరములక్రిందట దాని నమ్మివైచితిని.

రాజు—కోపగించుకొనకుము-నే నొకటి యడిగెదను-ఇ-ది-వ-ఱకు-నీవు-గాని-నీకొమరిత-గాని-యెవ్వరి-యాశ్రయ-ములో నైన నున్నారా? అడిగితినని కోపముగాబోలు.

అలి—భూపురందరా! నా కిదివఱకు నా వూరిలో నున్న యొకానొక సంపన్నవర్తకునితో జెలిమియుండెడిది. కాని యిప్పు డా

తకు మరణించినాడు. నాకొమరిత కింతవఱకు గన్నెరిక మెవ్వరును బెట్టలేదు. దయయుంచి—

రాజు—ఆప్రణయమే నేనును గోరుచున్నాను. ఆవాచామృతధారలు నీనోటినుండియే వచ్చినచో బాగుండుననియే యింతవఱకు నాలోచించితిని—

అని యేమో చెప్పబోవుచుండ వలపులరాణి యక్కడనున్న పీవన నందుకొనెను. ఆహా! చంద్రబింబము కదలినది-బంగారులత విస్తరించినది-మేరుపర్వతము చలించినది-విద్యుల్లత మిఱుమిట్లుగొల్పినది- రాజు మఱింత మోహముగ్ధుడైపోవుచుండెను. ఆసుందరసును రమోహనవదనమండలముం దిలకించని ఘడియలు లేవు.

అలి—మహాప్రభూ! మాకు శాశ్వతరాజాశ్రయ మిప్పించ బ్రార్థించుచున్నదానను.

రాజు—దానికేమి-నాయంగీకారమున కాలస్యము లేదు- ఈ మహాలునందే సదాయుండుడు. మీరువెళ్ళి పునహాలోని మీపరికరంబులన్నియు దెచ్చుకొనుడు.

అలి—శుభదినము జూచి దయచేయించిన యట్టులనే తమ యాజ్ఞానుసారముగ బ్రవర్తింతుము.

రాజు—(ఆలోచించి) ఎల్లి పంచమీబుధవారము బ్రవేశము చేయుట మంచిది. రేపుసాయంకాలమునకే సిద్ధముగా సామగ్రియంతయు దెప్పించివైతును. కేళీగృహముమాత్రము—

వలపులరాణి రాజును దిలకించెను. ఇంకను నావిమలకోమల మందహాసరుచిరకాంతులే. ఇప్పుడు మఱీంత ప్రగాఢములైపోయెను. రాజు ప్రేమసంద్రంబున మోహవారాకరంబుపై హృదయంబును నడుపం జొచ్చెను.

అలి—అది తమయుత్సాహము ననుసరించి యుండును.

రాజు—కేళీగృహముమాత్రము నాల్గుదినంబులలో నే నత్యంతనయనాభిరామముగ సిద్ధము జేయించెద.

అలి—ఈయింటిలో దుర్మార్గులబాధ యేమియు నుండదుకద?

రాజు—ఇచ్చట నటువంటిదుర్వ్యాపారము జరుగనేర దని నిస్సంశయముగా జెప్పగలను.

అలి—అది తమకే తెలియును.

రాజు—వస్త్రము లెవ్వియైన గలవా?

అలి—అమ్మాయికి యొక్క సుందరమైనవస్త్రంబును లేదు. బిడ్డ నెట్లుబాగుచేసినను మీరే. మాకు దైవసములు.

రాజు—గృహప్రవేశమహోత్సవకాలమున   జెందగలదు. వానిని జాగ్రతగ భద్రిపఱచుకొనుడు.

అలి—దేవరా! నే నొకవిన్నపము నివేదించెద సావధానులరై యాలింపుడు.

రాజు—చెప్పుము. దాని కింతగా నడుగ బనియేల?

అలి—ప్రతిదినంబును మాయందు వాత్సల్యతవహించి యొకతూరియైనను దర్శన మీయ ప్రార్థించుచున్నాను.

రాజు—అటులనే దప్పక వచ్చెద.

అలి—కడుంగడు సంతసము. అమ్మాయీ! ఇంతవఱకు మాట్లాడవేమి? (రాజువంకదిరిగి) బాలికగావున సిగ్గుపడినది. మాయమ్మాయి చాల యుత్సాహవంతురాలు. ప్రేమాతిరేకములుగల మానవతి. (లేచి) ఇంక మేము సెలవుపుచ్చుకొందుము.

రాజు—అదేమి! ఈదినంబునుండియే నాయింట నుండదగినది. ఏదినమున నీకొమరిత వలపులరాణిపై నాకు మోహ ముద్భవించినదో యాదినముననుండియే మీరు నాదగ్గర నున్నారనుకొనుడు.

3

పాలతనురాజ్యమును మన కథాకాలమునాటికి శ్రీమత్‌శ్యామసుందరభూపాలుడు ముదమొంద రాజ్యపాలన మొనర్చుచుండెను. ఆతడు తనపట్టాభిషేకసమయమున బ్రజాక్షేమమనియు వారికష్ట సుఖంబులలో బాల్గొందుననియు గొప్ప మహోపన్యాసము గావించినాడు. రాజు సుందరపురుషుండు- బలిష్ఠుడు. పసిండిచాయ చేమేను బంగారుప్రతిమయో యనునట్లు వెలుగొందుచుండును. దరిద్రులపాలిటి కల్పతరువు. కవులపాలిటి కామధేనువు. మోహమందు నాదేవేంద్రు నంతటివాని బరాభవించునతంటి సరసుడు. అనాథశరణాలయమున నాతని దయామిళితహృదయ మందఱకు విశదమయ్యెను. వైద్యాలయ స్థాపనమున నాతని బ్రజాభిచారణమందలియభిలాష యందఱకు నద్దమునందువోలె దేటతెల్లమయ్యెను. నేరస్తులను విచారించి శిక్షవిధించుటలో నాతనిసామర్థ్యము వర్ణనాశక్యము. కార్యనిర్వాహకుడన్న బ్రీతియెక్కుడు. మంత్రివినయశీలుని యాలోచనల ననుసరించును. ఆతడు మంత్రియైనదగ్గరనుంచి రాజ్యాంగవిషయంబుల జక్కగ జూచుచుండెను. రాజస్వచట్టములు క్రోడీకరింపబడియెను. ప్రాథమికవిద్య నభివృద్ధిచేయుట కెన్నియో యేర్పాట్లు జరుపబడియెను. దేశవార్తలు సర్వజనులకు విశదమగునటుల వార్తాపత్రికలు రాజాధిపత్యమున వెలువడెను. నగరము వింతమిద్దెలతోడను, భవనప్రాసాదములతోడను నలరారుట కెన్నియో యేర్పాట్లు జరుపబడియెను. సంఘసంస్కరణవిషయములగూర్చి చర్చలు జరుపబడియెను. ధర్మము నాల్గుపాదముల నడుచుచుండెను. జారచోరభయవిహ్వలము లడుగంటిపోయెను. ఇటులనే యింక ననేకయభ్యుదయసూచనలు గన్పడెను. ఈయాశలన్నియు మృగతృష్ణతుల్యము లని తెలిసికొనుట కెంతయో కాలము పట్టలేదు. ఈయారంభశూరత్వ మైదుసంవత్సరం

బులలోనే యంతరించినది. పరిపాలన చెడఁద్రోవ ద్రొక్క మొదలిడిన ది. బహిరంగసభలందున దయారుచేసిన సంస్కరణప్రణాళికలన్నియు పత్రస్థము లయ్యెనేగాని కార్యరూపము దాల్చలేదు. వార్తాపత్రికలు పుట్టిలోనె యంతరించినవి. ప్రాథమికవిద్య నభివృద్ధిచేయు టంతరించి నది. రాజు నేరముల నిదివఱకు జూచినంత శ్రద్ధాళుఁడై విచారించుట లేదు. వాణిజ్యమట్లే నిలచిపోయినది. రాజస్వచట్టముల క్రోడీకరించు టకు జేసినప్రయత్నము లన్నియు సఫలీకృతమనోరథములు గాలేదు. రాజు ప్రాపంచికసౌఖ్యముల గాలము గడుపుచుండెను. విషయేచ్ఛల మున్గి దరిగానకపోయెను. పూర్వులనాటినుండి యత్యంతశోభాయు క్తము గొప్పపేర్వడసి, దశదిశా విశ్రాంతికీర్తి మంతమై శత్రుజనభీక రమైన యీపాలతను రాజ్యరమ, శ్రీశ్యామసుందర భూపురందరుని విడిచిపోవ దారిచూచుచుండెను. ఆతఁడు మహాదురభిమాని. ఏకాలము న నేదితోచునో నదిగావించువాడేగాని మఱియెవ్వరు చెప్పినను విను నట్టిమానవుఁడుగాఁడు. చంచలహృదయుఁడు. ధైర్యసత్యగుణసమన్వి తుఁడు. సుందరుఁడు. ఐనను నహంభావమిశ్రితదురభిమానపరవశుఁడు. తా ననుభవింపవలసినదానినెల్ల నెట్లయినను బొందును తనసౌధమును సుందరాలంకారములచేతను, తైలచిత్రచిత్రితముల చేతను మనో హరముగ నలంకరించినందులకు నొకయాంగ్లేయ చిత్రకారునికి రెండు లక్షలరూప్యంబు లిచ్చెననుట యప్పుడతికయోక్తిగ గన్పడలేదు. ఇదియంతయు వలపులరాణిపై నున్న యపారమోహావాహికాతరం గీ ప్రభావమే!—కాక మఱియేమి?

౪

ఒకరోజున శ్యామసుందరభూపాలుడు తనయాశ్రితురాలైన వలపులరాణి దర్శనాయత్తచిత్తుఁడై యామెమహాలునకుం జనెను. ఆ దినము సంతోషపూరితమైనది. ఎందువలనన, నాదినమున రాణిగారు

శ్రీసత్యదేవుని మనసార బూజించి బ్రాహ్మణసంతర్పణ గావించెను. రా జానందనిమగ్నుడయ్యెను. ఆతడు మహాలు పైభాగమునకుంజని యచ్చట కేళీగృహము తట్టెను. అంతయు నిశ్శబ్దము. మధ్యమధ్యకొన్నియస్ఫుటవాక్యములు-కొన్నిసంతోషవచనములు మొదలగు యాశ్చర్యములు జరగుచుండెను. రాజునకుకోపము ప్రజ్వరిల్లినది. దురభిమానము కత్తిపోటువలె నాటుకొనిపోయెను. తలుపుతట్టెను.

"వస్తున్నానుప్రభూ!" అనుప్రత్యుత్తరమే-కోపాగ్ని రవుల్కొనెను. మఱియొకసారి కవాటముతట్టెను. కొంతవడికి తెరువబడెను. లోపల నెవ్వరును గాన్పింపరైరి. రా జాశ్చర్యసంశయభయాదులతోడ స్తంభితుడై పోయెను. ఐననిట్లు వితర్కించుకొనెను. "మనము జాగ్రతగ సరళవచనములతో మనఃపరిశోధన కుపక్రమింతము" అక్కడ బల్లమీద వార్తాపత్రిక యొండు తెరువబడియుండెను. వలపులరాణి యక్కడనిలువంబడియుండెను. రా జొకపీఠికయం దాసీనుడయ్యెను.

రాజు—వలపులరాణీ! ఇంతదనుక దలుపు తెరువవైతివి?

వల—ఏమిలేదండి! ఈవార్తాపత్రిక చదువుచున్నదానను.

రాజు—ఫలాహారము గావించితివా?

వల—ఆ! తమరాకకై యెదురుచూస్తిని. తమదర్శనభాగ్యము శ్రీఘ్రకాలమున లభించలేదు.

రాజు—దానికేమిగాని నీవెవ్వరితోడనో ప్రసంగించుచున్నట్లు వినంబడినది.

వల—అమ్మయ్యో! ఇంతలోవున్నది! వార్తాపత్రిక చదువుచున్నదానను. దానిలోనివిషయంబుల జూచుచు నానందించుచుంటిని గాని వేఱులేదు.

రాజు—(సంశయనివృత్తిచే) నీయందు నాకట్టిసంశయి ముండునని యెప్పటికిని దలంచకుము.

వల—ఎల్లుండి బొంబాయినగరమున సంగీతసభయట- నే నద్దాని సందర్శించవలెనని యున్నది. కాని దేవరవారిచి త్తము—

రాజు—నీవు బొంబాయినగర మెప్పుడైన జూచితివా ?

వల—లేదు.

రాజు—వెళ్ళవలెనని యున్నదా ?

వల—తమయనుగ్రహము.

ఇంతలో నలివేణి యచ్చటకు వచ్చెను. ఫలాహారములు దాం బూలమును దెచ్చెను. అంత నక్కడ సోఫాలన్నియు మేడపైయంతస్థునకు బారావానిచే దేబడినవి. వాయుసంచారము బాగుగా నగుచుండెను. పశ్చిమదెస రంగుబంగారుసంజకెంజాయ లలముకొనుచుండెను. ఆహారముకొఱకు జనిన విహంగములు కలకల నినాదములతో దమకు లాయంబులకు జనుచున్నవి. కోయిల వీణాగానముబోలె పంచమస్వరంబున బాడుచుండెను. సుందరలతాంతపరిశోభితంబులగు వల్లికామతల్లులతోడ బరిహాసమాడి పూగపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పసౌరభ్యమును గొల్లలాడి, నిర్మలసరసీజలతరంగడోలికామాలికలపై నుయ్యేల లూగి వీచు సాయంకాలమలయసమీరము సర్వజనాహ్లాదకరముగ నుండెను. సంపూర్ణపూర్ణిమామయూఖుడు వినీలనీలాకాశమున శచీదేవి యంతిపురమున చెలువంపుబంతియో యన బ్రకాశించుటకు సన్నద్ధు డయ్యెను.

అందఱు సోఫాలపైనాసీనులైయుండిరి. రాజు ఫలంబుల భుజించి తాంబూలచర్వణము గావించుచుండెను. సుగంధద్రవ్యము మేన నలందుకొనిరి.

రాజు—అలివేణి ! మే మొకప్రయాణము నిశ్చయించుకున్నారము.

అలి—ఎక్కడకు ?

రాజు—బొంబాయినగరమునకు.

అలి—అక్కడేమున్నది.

వల—ఏమున్న దేమిటి- ఊరకమానుటను- రత్నాబాయి సంగీతపాటకచ్చేరిని సందర్శించుటకు.

అలి.—సంతసము.

రాజు—నీవుకూడ సిద్ధముగ నుండుము.

అలి—మనము మువ్వురమేనా?

రాజు—కార్యనిర్వాహకుడు విశ్వాసరావుకూడ దీనిక నెప్పుదము.

కొంతవడికి. యలివేణి కొంటెకి పోయెను రాజునకు కందర్పుడు పుష్పశరంబుల వేయమొచ్చెను. ఆ వాలపులరాణిని యొక్కమారాలింగనము జేసికొనెను. స్వర్గము—బ్రహ్మానందము—కేవలానందము—దేవేంద్రభోగము—రాజామెయుఖపునందులయుదు దేవెపాక జూచెను. ఇంక నాయికా మందహాస లీలలే!

౫

మరునాటి యుదయమున మహారాజు శ్యామసుందరుడును, వలపుల రాణీయలివేణియును, విశ్వాసరావును గలసి రాజుగారి బండినెక్కి-పయనమయిరి. బండి యతివేగముగ వెళ్లుచుండెను. సకాలమునకు బండి బిజారుస్టేషను చేరెను. ఇంతలో ధూమశకటము వచ్చెను. వారందఱు మొదటితరగతిబండిలో కూర్చుండిరి. మధ్యాహ్నము పంద్రెండుగంటలకు ధూమశకటము పునహాపత్తనము చేరెను. అక్కడ దిగి రాజుగారి మేనత్తకుమారుడైన రామరాజింటికి యొక యద్దెబండిపై వెళ్ళిరి. బండి గమ్యస్థానము జేరెను. విశ్వాసరావు బండివాని యద్దె యిచ్చి భవనము

లోనకు వెళ్ళెను. ఆభవన మత్యంతరామణీయకమున నలరారుచుండె ను. రామరా జక్కడకు వచ్చెను. (విశ్వాసుని జూచి)

రామ—ఎప్పుడు రాక.

విశ్వా—ఇప్పుడే దొరవారుకూడ వచ్చినారు.

రామ—నిజమేనా !

విశ్వా—ఇందులో నబద్ధమాడవలసినంత పనియేమి.

అంత నాతడక్కడ మేడమెట్లెక్కి వెళ్ళిపోయెను. సరిగా మధ్యా హ్నపు మూడుగంటలకు తిరిగి ధూమశకటస్థానమునకు వారందరు వచ్చిరి. ధూమశకటము మధిరోహించి రాత్రియొంటిగంటకు బొంబాయి నగరము జేరి యొక డాక్టుబండి మాట్లాడుకొని రహదారి బంగళావైపు నకు బయలుదేరిరి బండి శీఘ్రగతిం బోవుచుండెను.

అంతయు నిశ్శబ్దము. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసము బెద్దగ విడచినప్పుడు సంపన్నప్రరకుల వింతభవనంబులనున్న గూళ్ళయందున్న బారావత పక్షులు మధ్యమధ్య నిద్రమేల్కాంచి దమపక్షము లాడించినచప్పుడు సమీపగృహంబులలో నిదురనుండి మేల్కాంచిన శిశువుల రోదన ధ్వని. ఇవియే నిశ్శబ్దమునకు భంగము గలిగించుచుండెను. శరత్కా ల సంపూర్ణపంచమీనిశాకరుడు తనశీతలకిరణముల వెదచల్లుచునేయుం డెను. నిర్మలశీతచంద్రికలలో నైగనిగ్యమును ధాళధళ్యంబును వెద చల్లు తెల్లగోడలతో రజతగిరిం దలంపించుచు మహోన్నతముగనున్న భవనప్రాసాదముల బ్రాకి వానికొక వింత చెలువంబును గలిగించుచుం డెను. వారువచ్చుకొలది హోరెత్తు సముద్రవీచికానినాదము దగ్గర య్యెను. శకటము గమ్యస్థానము చేరెను. బండివానికికూలినిచ్చి వేసిలోనకే జనిరి. అక్కడ పారావాడు భుజంబున రివాల్వరు ధరించి నిశాసంచా రము జేయుచుండెను. ఇదియంతయు గాంచుచున్న వలపులరాణి సంతో షపాత్రురాలైయుండెను. ఆమె కదియంతయు మహోత్సాహసంజన

కమై దర్శనీయమైయుండును. అందఱునుహంసతూలికాతల్పంబులవంటి పరపులపై బరుండి నిద్రాపరవశులైరి.

౬

మరునాడుదయంబుననే వారందఱు లేచి దంతధావనాది కాల కృత్యంబులు, స్నానంబు గావించిరి. వలపులరాణీయలివేణులు దమ కుంతలముల జక్కగ సంస్కరించుకొని సుగంధవస్తుజాలముల మేన నలందుకొని, సుందరశుభ్రచీనిచీనాంబరముల గట్టుకొనిరి. శీఘ్రగమ నంబున నందఱు ఫలాహారశాలకుం జని పదార్థముల భుజించి యొక యద్దెబండిపై నగరమునందలి వింతలజూడనేగిరి. సకలసౌభాగ్యలక్షణా సమన్వితంబగు బొంబాయినగరము జూడని మానవుడుంగుట ప్రపం చమునకు గళంకమనియే చెప్పగానగు. రహదారీబంగళానుండివారు ముందుగా వస్తుదర్శనశాలకుం జనిరి. సుందరంబులగు లేమ్రాివి గున్నలు, లాలిమించెడు గులాబీపొదలు, మనోరంజకములైన మల్లె తీగలు, సర్వజనాకర్షకములైన సంపెంగలు, రమణీయమైన పొదరిం డ్లు, హృద్యానవద్యంబులైన చేమంతిచెట్లు, ఇవి యన్నియు వారలకు మనోముద్రితములైపోవుచుండెను. ఆచల్లని పిల్లవాయువుల సంఘర్ష ణమువలన నల్లనల్లన చలించుచుండిన లతాంతపరిశోభితంబులగు వల్లి కామతల్లుల సుగంధపూరితవాయువు వారికెంతయు మనోదాయకము గ నుండెను. వారట్లొక దారినిబట్టి పోవుచుండిరి. నిర్మల శీతలోద కంబులచే నలరారు నొక సరస్సును గాంచిరి. వారు చాలదూరము నడచి వచ్చిరి. ఆవస్తుదర్శనశాలాభవన మింకెంతదూరమున్నదో వారెఱుంగరు. దానియావరణము చాలాపెద్దది. దాని చుట్టుకొలత సుమారు పదునేనుమైళ్ళుండును. వారు పిపాసాబాధితులై యాసరసీ జలపానమునకై మెట్లు దిగి దాహము దీర్చిరి. ఆసరస్సునకుచుట్టును

దట్టముగ నల్లని యల్లుకొనిన సురపొన్నవృక్షములు సరస్సునకు చుట్టును నొకవిధమైన వింతచీకటుల గ్రమ్మజేయుచుండెను. ఆ యస్ఫుటాంధకారమున మధ్యమధ్య నక్షత్రములవలె మణిపంక్తులవలె రాలుచున్న పుష్పములు క్రిందనీటిలో బడి యున్న నీలోత్పలముల కొకవింతచెలువంబును గలిగించుచుండెను. సరస్సునకు మధ్యభాగమున బాలభానుని కిరణజాలములవలన నుద్భవించిన తేజమువలన జలంబునకు జలంబులో బసిండిరంగు గలసినదో యను సందేహము వొడముచుండెను. అంత వారక్కడనున్న వింతలజూచుచు మందగమనంబున బోవుచుండిరి. అట్లు పోవుచు సమీపముననున్న పొదరింటిలోని రామచిలుకల పంజరములజూచి వాని మృదుమధురవాక్యపరంపరవిని యానందసమగ్నులైరి. పదపడి సింహ శరభ శార్దూల గండభేరుండ హస్తి మర్కటేత్యాది నానావిధమృగముల దిలకించి యాశ్చర్యభయవిహ్వలులైరి. భవనము ప్రవేశించి నానావిధమణిమయాయంబును వీక్షించి సంతసంబంది యచ్చటనున్న బౌద్ధదేవుని చిత్రప్రతిమ దిలకించి తుష్టులైరి. ఆన తరము మన శృంగారచతుష్టయము టాజ్ మహాలుహోటలురోడ్డున బోవుచుండిరి. తదుపరి వస్త్రములు కొన్నికొని పాదరక్షలను కొని విశ్వవిద్యాలయపు ప్రాంతమునకు జనిరి. భానుడు తన ప్రచండకిరణముల భూమినంతయు దహించివైచుచుండెను. తిరిగి సాయంత్రము జూడగాననగునని యెంచిగాబోలు వారు తిరిగి రహదారి బంగళాకు వెళ్ళిరి. వెంటనే వారు భోజనముచేసి కొంచెముసేపు నిదురించిరి. పురపాలకసంఘమువారిచే నియమింపబడిన సేవకుడప్పుడే మూడుగంటలు కొట్టెను. ముందుగా విశ్వాసరావు లేచి యిత వేణీవలపులరాణులను నిదురనుండి లేపెను. సిద్ధముగానుండిన పా యములను ద్రావి సుందరముగ నలంకరించుకొని సముద్రతీరంబునకు విహారమునకు జనిరి. అచ్చట జాలతడవు గూర్చుండిరి. వారు

చనలమున నల్లలాడుచు శోభాయుక్తముగనున్న సాంద్రవీచికాతరంగ మాలికలపై నుండి వచ్చు సమీరము మనోరంజకముగ నుండెను. పొగయోడ లెన్నియో తిరుగుచుండెను. సంద్రింబంతయు నౌకలచే నిండి నిబిడీకృతమై పోయెను. ప్రొద్దు గ్రుంకుసమయమున వారుతిరిగి బంగళాపునకు వచ్చిరి. దినమంతయు దన నిశితకిరణజాలముల వెద చల్లిన సూర్యభగవానుడు తన సతీదర్శనాయత్తచిత్తుండై పశ్చిమ సముద్రమున గ్రుంకులిడబోయెను. అప్పుడే నిశాకాంత తనప్రభావ మనర్గళముగా జూప మొదలిడినది. శీఘ్రముగ భోజనముచేసి గాన సభకు వెళ్ళిరి.

౭

రాత్రి వినయభూషణుని యింట సంగీతసభ జరుగుచుండెను. అందఱకు సంతోషదాయకముగ నుండెను. కాచదీపములందున్న రస గోళికలు ప్రక్కలన వ్రేలాడుచుండ రామణీయకముగ నుండెను. గాన వాఙ్మాధుర్యము చయ్యనగ్రోలు సరసులసంఖ్య మెండగు. అంతయు నానందప్రఫుల్లమై యుండెను. గానశిరోమణియగు నాసర్తకి సౌకు మార్య సౌందర్యలావణ్యరాశి యనుటకు సందేహము లేదు. మధ్య మధ్య కరతాళధ్వనులు—జయజయధ్వానములు—సభ నెవ్వరును విడిచి పోజాలకుండిరి. గానలహరీసమంచితంబగు నాప్రాంగణము నెవ్వరు విడిచి పోజాలకుండిరి. హేమపాత్రలు పన్నీటితో మిళితమైన గంధమును దాంబూలపు బళ్ళెరంబులును సభ్యులకు సదా కరతలామ లకంబు లగుచుండెను. వాయుప్రసారమునకు చాకలివాండ్రుపంకాల లాగుచుండిరి. ప్రాంగణము మాత్రము మనోరంజకముగ నుండెను. పాటమాత్రము ప్రాంగణమును సరితూగుట లేదు.

రాజు—రావూ! ఇంక వెళ్ళుదమా-

విశ్వా—అప్పుడేమి! తొందరగా వెళ్లుదమనుచున్నారే!

రాజు—నీ కుండవలెనని యున్నదిగాబోలు—

విశ్వా—తమయాజ్ఞ యనుల్లంఘనీయము.

సంగీతవిశారద పాటను విరమించెను. వలపులరాణి యామెతో జాలసేపు ముచ్చటించెను. ఆమె మాట్లాడుచున్నంతకాల మామెవంకనే తిలకించుచు నక్కడొక ధనికుడైన వర్తకుడు లావణ్యారాశియగు వలపులరాణిని జూచి మోహముగ్ధుడై పోయెను. ఆమె నిక్కముగ వలపులరాణియే—కాక మఱియెవ్వరు! ఇంతమంది జనులను దనసౌకుమార్యముచేత మోహసాగరమున దేల్చివైచు నామెసుందరమధుర మోహనవదనమండలముఁ గాంచి విడచిపోవుమానవు డెండైనగలడా! ఆమె యాతనిపై నొకటిరెండుమార్లు క్రీగంటిచూడ్కుల బరపెను. మోహలతవిస్తరించినది. కామలత పెరిగిపోయినది. కొంతవడికాతడు వెడలిపోయెను. అప్పుడే నాలుగుగంటలు గడియారము కొట్టినది. అద్దెబండ్లేమియు లేవు. వా రంధకారమునబడి నడువజొచ్చిరి. షష్ఠిచంద్రుడ దస్తంగతుడయ్యెను. ఆనిబిడాంధకారమధ్యమున వారు వచ్చుచుండ- ఆనిశ్చలవాయుసంచారమున-ఆసముద్రవిచికాసముద్ఘాతయఖండనినాదమందున- ఆప్రశాంత సమయమున- దూరము తరుగదాయెను. కొంతవడికి యొక శకటావళి వారికి లోచన గోచరంబయ్యెను.

విశ్వా—(ఒక బండిగానినిజూచి) ఏమోయి! ఎక్కడకుయీబండ్లు?

బండివాడు—బాబూ యివి రైలుస్టేషనుకు.

విశ్వా—ఇప్పు డేమి రైలున్నది.

బండి—బరోడాకు వెళ్ళురైలునకు.

విశ్వా—ఇన్నిబండ్లు ఒక్కసారిగా పోవుచున్న వేమి ?

బండి—ద్వారకకు బోవుచున్నారట-ఎల్లుండి శ్రీకృష్ణజయం తిగాదా ?

విశ్వా—ఓహో ! అదియా కారణము !

అంత వారు వాయువేగమున దమ రహాదారీబంగాళాకు వచ్చి రి. ఎవ్వరును శేషరాత్రి నిదురించలేదు. ఎందుకన నప్పటికే నాల్గు గంటలన్నర మైనది.

రాజు—విశ్వాసరావూ ! మనముగూడ ద్వారకకు వెళ్ళుద మని యున్నది. నీయభిప్రాయ మేమి ?

విశ్వా—పోవుట బాగుండుననియే తోచుచున్నది.

రాజు—అలివేః ! నీయాలోచనమేమి ?

అలి—సరే ! నాదేమున్నది. వెళ్ళిన బాగుండును. తమ దయ—దేవుని సందర్శించి రాగలము.

రాజు—నీ వెప్పుడైన జూచియుంటివా ?

అలి—సరే లెండి ! బొంబాయినే యెఱుగనిదానను ద్వారక నెఱుంగుదుననియా—

రాజు—మారాణి యాలోచన యేమియో ?

వలపులరాణి—సుందరుని యంగీకారమే నేనును సూచించు చున్నదానను.

రాజు—ఈసాయంతనమున నే పోదమా.

విశ్వా—మఱియెప్పుడు పోవలయును. ఎల్లుండియే కదా శ్రీకృష్ణజయంతి.

రాజు—సరియే యీదినముననే బయన మగుదము.

అంత సూర్యోదయ మయ్యెను. బాలభానుడు తన కిరణజాల ముల ప్రపంచమున బ్రసరింపజేయదొడంగెను.

౫

నేఁడు శ్రీకృష్ణజయంతి. ఈదినంబుననే పీతాంబరధరుఁడును, నీలమేఘచ్ఛాయ సన్నిభుఁడును, శంఖచక్రగదా శంఖాద్యాయుధ ధరుఁడును, అనంతుఁడును, జనార్దనుఁడును, లోకపాలకుఁడును నగు శ్రీకృష్ణుని జన్మదినమహోత్సవము. ఆదినారాయణుఁడగు శ్రీమహావిష్ణువు కంసాది దుష్టశిక్షణార్థమై పాండవేయాది శిష్టరక్షణార్థమై భూలోకమున దేవకీగర్భమున జనించిన మహాపర్వదిన మీదినముననే. ఈదినంబుననే వసుదేవుఁడు తనయష్టమపుత్రుఁడగు శ్రీకృష్ణుని కంసుఁడు దునుమాడనను భయంబుల నత్యంత శీఘ్రగమనంబున నిస్తరంగకములాకరంబగు యమునానదినిదాటి వ్రేపల్లెకుంజని యశోదశయ్యయందు కృష్ణుని యునిచి యందున్న నాఁడుబిడ్డం దోడ్కొని ఖలుండగు కంసుని బారి తప్పించుకొనిన మహాదిన మీదినమే. ఈరోజుననే హిందువులు భక్తిశ్రద్ధాళులై దయాంతఃకరణుఁడగు వాసుదేవు నారాధింతురు. ప్రతిపల్లెలోను బట్టణములోను మహోన్నతముగ జరుపఁబడు యీజయంత్యుత్సవము శ్రీకృష్ణుని ముఖ్యపట్టణమగు ద్వారకయందు వర్ణనాతీతముగ జరుగునని యే నొక్కి వక్కాణింపఁగానగు. ద్వారకయందలి పూర్వస్మృతిచిహ్నము లింకను విలుప్తములై పోయియుండలేదు. అందలి రథ్యలు గడుంగడు విశాలములు. ప్రాంగణములు రథ్యలంత విశాలములుగావు. ద్వారకయందలి సుందర విశాలరమణీయోద్యానములును, చలువరాతి తిన్నెలును, ఆపుష్కరణీ తీరస్థ సుస్నిగ్ధ శిలానిర్మిత సోపానపంక్తులును యాత్రికుల హృదయములను సంపూర్ణభక్తిభావములను నాటి పరమపావనులుగా జేయుచుండెను. పిల్లనగ్రోవి చేతంబుచ్చుకొని వేణుగానము జేయుస్థలము—గోపికాయోషామణులతోడ మేలమాడుచు జలక్రీడలాడు సరస్సు—యాత్రికు లివివీక్షింపుచున్నపుడు, వారిహృదయములు భక్తిభావపూరితమై పోవునప్పుడు, శక్తి

రీరము దన్నయమొందునప్పుడు, వారికిగల్గు నానందము యెట్టిదిరస్మర ణీయశాశ్వతానందమును గల్గియుండుకో వ్రాయశక్తి చాలదనియే చెప్పవచ్చును. రథ్యలన్నియు ప్రేక్షకులచేతను, నిత్యము శ్రీహరినామ సంకీర్తనము జేయు యోగులచేతను, గృహస్థులచేతను, పిన్నపెద్దలచేతను నిండి నిబిడీకృతమైపోయెను. దేవాలయము ప్రాకారపరివేష్టితమైనదిగాదు. ఐనను దివ్యమంగళవిగ్రహుండగు నాశ్రీకృష్ణభగవానుని విగ్రహము ప్రేక్షకజనానందదాయకముగ నుండెను. దేవాలయములో దేవునకు నీరాంజనమర్పించుటకుగాబోలు భేరీ వాయించిరి. అంత జను లందఱు గర్భాలయ సోపానమువద్దకు జనుచుండిరి. దేవాలయములో విశాలముగనే యుండును మనశ్శృంగారచతుష్టయ మనుకొని నవరీతి గర్భాలయంబును జేరిరి. స్త్రీలకు ప్రత్యేకమార్గముండుటవలన నలివేణీవలపులరాణు లాదారిని రావలసివచ్చెను. వలపులరాణి లోచనప్రిచాలనము హఠాత్తుగ నక్కడొకవ్యక్తి నైబడెను. అవ్యక్తి తన వెంటనే వచ్చుచుండెను. వలపులరాణికి సంశయభయాశ్చర్యము లొక్కుమ్మడిగగ్గెను. అయిన నామె విమలమందహాసలీలల రుచిరకాంతులింకను తేజోవంతములై పోయెను. చదువరీ! నీవెఱుంగుదువా యీవ్యక్తిని? ఆతడు వినయభూషణుని యింట వలపులరాణిని గాంచి మోహమొందిన వర్తకుడు!

వ్యక్తి—ఎవరండి మీరు?

వల—ఎవరైన నేమి కావలయును!

వ్యక్తి—మిమ్మెక్కడనో చూచినజ్ఞాపకము. అందువలననడిగితిని.

వల—నన్నెక్కడచూచిరి?

వ్యక్తి—ఆ! స్ఫురించినది—వినయభూషణుని యింట—నా వ్యక్తితో మాట్లాడుచుండగా నేనక్కడనుంటి.

వల—అతఁడు మీ కేమి కావలయును ?

వ్యక్తి—నాకేమియుగాడు, అతడొకవర్తకుడు. అతనికి నాకును నేమియు సంబంధములేదు. ఇద్దఱము స్నేహితులము.

వల—మీరెక్కడనైన గుమాస్తాగా యున్నారా ?

వ్యక్తి—నాకంత నీచవృత్తియేమి ! నాకు నాస్వంతవ్యాపారము గలదు.

వల—మీ పేరేమి ?

వ్యక్తి—నాపేరుతో నిప్పుడు పనియేమి ?

వల—(నవ్వుచు) చెప్పిన నష్టమేమున్నది.

వ్యక్తి—నాపేరు రత్నలాలు అందురు.

వల—మీరొక్కరేనా వ్యాపారముచేయుట ?

వ్యక్తి—నాతమ్ముఁడు మోహన్‌లాలు దూరదేశములకు జనియచ్చటినుండి బట్ట లెగుమతి జేయును. ఇచ్చట నేను వ్యాపారము జరుపుదును.

వల—ఏవర్తకము మీది ?

వ్యక్తి—బట్టలవర్తకము.

వల—ఇప్పుడు మీ కేమికావలయును.

ఇంతలో నలివేణి యామెను బిలచెను. వలపులరాణి బయలుదేరెను. ఇంతదనుక నలివేణి యెవ్వరితోడనో మాట్లాడుచుండినందున నామె యిదియంతయు నెఱుంగదు.

రత్నలాలు—నన్ను మరువకుడు. మీ విలాస మేమి ?

రత్నలాలామె వెళ్ళగనే గర్భాలయపుగోడమీద నేదియో వ్రాయుచుండెను. అది వలపులరాణి గమనించకపోలేదు. తిరుగవచ్చునపుడు చూచెదగదాయని యామె లోనకు జనుదెంచెను. దేవుని

గీర్తించుచు మానవులు గోవిందాయని కరతాళధ్వనులు చేయదొడం
గిరి. కొంతవడికి ప్రసాదము స్వీకరించి బయలువెడలిరి. వలపులరాణి
తిరుగ వచ్చునపుడు గర్భాలయపు గోడమీదనున్న యక్షరపంక్తుల
జదివికొనెను.

"రత్నలాలు, బొంబాయి" అని చదువుకొనెను. వారింటికి
బోయి తిరిగి పాలతనునగరసన్నద్ధులైరి.

౬

రాజు—రాణీ! దాని కేమిదుర్బుద్ధి?

వల—ఏమో! వింతగొల్పుచున్నయది.

రాజు—(కోపారుణనేత్రుఁడై) నీవెఱుగవా యేమి?

వల—దైవసాక్షిగ నేనెఱుగను.

రాజు—ఈప్రమాణముల కేమి.

వల—చెప్పకుండనే లేచిపోయెను.

రాజు—(కోపముతో) నాపేరుప్రతిష్ఠలకుగూడ కళంకమ
య్యెనే. ఇటువంటి దుశ్చారిత్ర—కృతఘ్నురాలిని—ప్రభువంచకురా
లిని—మూర్ఖురాలిని—పయోముఖ విషకుంభమును—గోముఖవ్యా
ఘ్రమును—ఇదివఱకు నేనెక్కడను జూచియుండలేదు. ఎవరో గో
పాలరావుని బెండ్లియాడునట—

వలపులరాణికి దల్లిని తిట్టినటువంటి తిట్లు శూలములవలె బా
ధించకపోలేదు. తల్లిని—నవమాసములుమోసి కనిపెంచి పెద్దదా
నిగ జేసిన మాతను—నొకడట్లు తిట్టుచుండ గని యనాథయై యూర
కుండు మానవు లెందైనగలరా! లేరు. వారరును. రాజు కోపా
గ్నిచే దహింపబడుచుండెను. ఆకోపమున కంతమే లేదు. అనేకమైన
యశ్లీలవాక్యములు తిట్టెను. వలపులరాణి లలాటమునుగుంచించెను.

వల——రాజా! ఏలయీలీల దూలనాడెదరు. అపరాధముచేసి నది క్షమాపణమే లేదా- ఇటువంటి తప్పులు మీబోటిమహారాజులకు లేకుండెనా- ఔనులెండి-మీరుమహారాజులు- మీ రేమిచేసి నను నదియుత్తమోత్తమ మనియే పరిగణింతురు. తప్పుచేయుట సర్వ జనులకు సామాన్యముగ నుండును. దాని కిన్నితిట్లు తిట్టవలెనా?

రాజు——ఛీ! దుర్మార్గురాలా!! నీవుగూడ చెడుతోవ ద్రొక్క మొదలిడుచున్నావా ? నాకు తెలియకుండ లేచిపోయినది-నాకు దెలసి నచో జంపియే వైతును. నీకుగూడ నదియేమార్గము గన్పడుచున్నదా? నాచేతులలోనుండి నీవుపోదలచుకొన్నను నీకు వలనుపడదు. ఇటువంటి దుశ్చారిత్రలని గలనైనదలంచకపోతినే-అజ్ఞానాంధకారమున బడితినే!

వలపురాణికి రాజుమాటలు శూలములవలె నుండెను. విన శక్యము గాకుండెను. అత డింతపరుషముగ నెన్నడు గఠినోక్తుల బల్క లేదు. మాట్లాడునని గలనైన తలంచలేదు. ఆమె వినినదగ్గరనుండి యాతనియం దొకయసహ్యము జనించినది. ఆమె యీవిధంబుగ దల పోసెను.

“నాతల్లి నన్ను యీరాజువద్ద దిగవిడచి వెడలిపోయెను. నేని ప్పుడు పంజరబంధమైన రామచిలుకభాతి నైపోతినే. కటకటా! ఎట్టిదుస్థితికి బాల్గొనవలయునోగదా! ఎట్టితరియైనను నే నీతని విడిచి పోవలయును. ఎక్కడకుబోదును. ఎవరు నన్ను దన యండజేర్చుకొందురు. ఈత డశ్లీలవచనముల జాల పల్కెనే! నాతల్లి యాతనికి దెలియకుండగనే లేచిపోయినందుకు నేనుగూడ నామార్గమే యను సరింతుననుకొనిగదా యీతడు తలంచెను. అందుచేతనేగదా నన్నిట్లు తిట్టెను. లేకయున్న శ్యామసుందరు డిదివరకు కిట్లు పల్కెనా—కానిమ్ము; మాటాడిన నాకేమికొదువ. ఈతడు గాకున్నమరియొకడు-నన్ను జేపట్టవా రీభువియందే యుండరా- ఈతనినిప్పుడే బెదరించ

గూడను. ఈతఁ డింకేమి మాట్లాడునో ముందెట్లు జరుగునో మాకము" అని తలంచెను. కొంతకాలమునకు శ్యామసుందరుఁ డింటికి వెడలిపోయెను. రెండుమూఁడు దినములు గడచినవి. ఆ రెండు దినములు రాజు రాలేదు. పూర్వపు వలపులరాణి గాదు-పూర్వపు సౌందర్యము గాదు-పూర్వపు మాటలు కావు—పూర్వపు విమలమందహాసలీలలుగావు—ఇప్పు డవన్నియు నూతనోష్టనాపరిపూరిత వాక్యజాలములుగాని మరెవ్వియుగావు.

౧౦

సర్వజనులకు నాహ్లాదకరమైనది వేట. అది పూర్వపురాజుల నెక్కుడాశ్రయించియున్నది. ఆనిర్జనారణ్యమధ్యప్రదేశంబున, ఆసింహశరభశార్దూలగండభేరుండాది మృగంబులరవంబులయందున-ఆ వెనువుపొదలందున, ఆ కొలనులదరులయందు, వేఁటాడుచున్న సమయంబున రాజులకు గల్గు నానందము తమ నిజదారలయందునుగూడ నుండదనియే చెప్పఁగానగు. పూర్వపురాజులు వేటయనిన వెంటనే జనుదెంతురు. ఒక్కొక్కతరి యది పాపభూయిష్ఠమగును. పూర్వము తాపసశ్రేణ్యులకు వన్యమృగముల బాధ దప్పించునిమిత్తమే వేటాడుచుండెడువారు. కాని యిప్పుడు వినోదమునకే నిర్ణయింపబడినది.

ఈరోజున శ్యామసుందరుఁడు పూర్వపురాజులయుద్దేశముతోడనే నైరానదీపరిసరారణ్యప్రదేశంబున వేఁటాడుటకు సప్రయత్నముగ సేనాసమూహముతోడ నరుదెంచెను. అరణ్యమంతయు వీరులయరపులచే గగ్గోలుపెట్టబడుచుండెను. కొంతకాలము దుప్పుల వేటాడిరి. అదివారికిదగిన వేటగా గాన్పింపకపోయెను. ఈ కెలను మృగంబులకీవైపునుండి యావలివైపునకు దూసుకొనిపోవుచుండెను. భీకరమైన మృగంబొక్కటియు వారికి గాన్పింపదాయెను. ఇంతలో నొకదరినుండి రెండుకొదమసింగంబులు బొబ్బరించుచు, భూమ్యాకాశములు దద్దరిల్లునట్లు

శ్యామసుందరుడున్నచోటి కరుదెంచెను. అంత నొక్కసింగం బాతనిపైకి లంఘింప రాజు తననిశితకరవాలమున కడ్డాని బలిగా నొసంగెను. ఆ రెండవసింహ మాతనిపైకి లంఘింపబోవుచున్నసమయంబున శ్యామసుందరభూపాలుడు మృగరాజుపైకి దుమికెను. ఆ కేసరి యంతటపలాయనము గావించెను. అట్లు పోవుచు దారిలోనున్న మిట్టపల్లముల, ముండ్లపొదలను దాటుచుండెను. రాజుకూడ నెట్టికష్టములైనను లెక్కగొనక కొన్నిమైళ్ళవరకు దానిని వెంబడించెను. స్వేదము కాల్వలుగట్టుచున్నది. పిపాసాబాధ యశక్యముగా నుండెను. ఆయాస మత్యధికమైయుండెను. అనివార్యమైననాపంచాననమెంత సేపని పర్విడగలదు. కొంతవడికది వెనుకకుదిరిగి రాజుపైకి దుమికెను. రాజు ధైర్యకంచుకమును దొడిగికొని యాతనికత్తితో నొక్కవ్రేటున నాహర్యక్షమును జంపివేసెను. ఆతనికిగూడ బలమైన దెబ్బలు తగులకపోలేదు రక్తము కాల్వలుగట్టసాగెను. కొంతవడి కాతడాయాసముచే నక్కడ నిదురింపజొచ్చెను. అతని యెడమకన్నదరెను. ఆతడిట్లని తలంచెను. "ఏమిది; నా వామలోచన మదరుచున్నదే! కట్టా! యెట్టియిక్కట్టులు యింకమీద సంభవించునో కదా! దైవమా! వేటయనునది నీప్రపంచమున నేల నెలకొల్పితివి. అందులో రాజులకెందుకడ్డాని బ్రీతికరముగ జేసితివి. చేసితివిబో——దానికొరకు నేనెందు కరుదెంచితిని! నాతోడి సైనికులెవ్వరు గానరారైరి. నేనెందుబోదును. నా కష్టమెవ్వరికెఱింగింతును ఆహా! శిరోవేదనగూడ యధికమగుచున్నదే——ఇట్టి యిక్కట్టున నా వలపులరాణియే యున్న నేదియు సంభవించదుగదా——నా కష్టమపహడపనయించునుగదా——నే నప్పుడానందడోలికలపై నుయ్యాలలూగుదునుగదా——వలపులరాణీ! నేను నిన్నెన్నడును వదలను——నీవు నా మానసాపహారిణివి — నా జీవితరత్నమవు! (బాధనపనయించుకొని) ఆహా! ఇదియేమి వెఱ్ఱి! రాజునైకూడ నిట్లు విలపించుచున్నానే" అని

యాతడు పలవరించుచు నిదురించెను. కాలచక్రము తిరిగినది. ఆతడట్లు సాయంసమయమువరకు నిదురించెను. కొంతవడి కాతడు మేల్కాంచెను. అంతయు నాశ్చర్యము—సంభ్రమము—తత్తరపాటు. రాజొక్కపెట్టున స్తంభితుడైపోయెను. ఆతడెక్కడికో యొక మేనాలో దీసికొని పోబడుచుండెను. ఆతని కాలుసేతులు బంధింపబడినవి. ఆతడు రోషారుణనేత్రుడై "ఎవరురా నన్ను దీసికొనిపోవుచున్నారు. ఎక్కడకో చెప్పకున్న మిమ్మిప్పుడే కాలుని సదనంబున కనిపెద"నని లోనలేచి కూర్చుండెను. ఇంత నక్కడ నున్నాడుగాబోలు నొకకోయవాడు—

"ఏంలేదయ్యా! పనుండి తీస్కెళ్తున్నాం! అట్లా బెదరకు"

రాజు—దుర్మార్గులారా! నోరుమూయుము. నన్నువిడువుము. లేకున్న నీతల యెగిరిపోవును.

కోయ—అరవబోకు. ముందున్నది ముసళ్ళపండుగ.

రాజు—(తనలో) ఈతడు నన్నేమి చేయును. ఏదియో దుష్కార్యమును జేయుటకే గాబోలు నన్నుదీసికొని వెళ్లుచున్నాడు. ఏమిచేసి నను కట్లువిప్పవలె వీని పనిబట్టెదను. ఈతని జంపక తీరదునా—

అంత మేనాయొకచోట నాగిపోయెను. ఆతఁడు లోననుండి దిగెను. ఆతని దుస్తులు మృగయావినోదమున కుచితంబుగనుండుటజేసి యాతని నెవ్వరు గుర్తింపజాలకుండిరి. ఆతని యాకృతి మారినది. ముఖము వివర్ణమైనది. కాళ్ళు తడబడుచుండెను. ఒడలు వణకుచుండెను. నోటమాటలేదు. భయకంపితుడైపోయెను. ఆతడు పాలతను రాజ్యరమణుడని యెవ్వరెఱుంగుదురు. ఆతడు దిగినది యొకకోయగూడెము. ఆ పల్లెయంతయును మంగళతూర్య నిస్వనంబులు భూనభోంతరాళములు నిండించివైచుచుండెను. రాజు భయవిహ్వలుడైపోవుచుండెను. అదియొక పండుగదినముగ దోచెను.

ఆతని నాదివసంబున బలియిచ్చుటకుగా బోలు నాతనికి యభ్యం గనస్నానము చేయించిరి. ఇదియంతయు నాతనిబంధించియే చేయుచున్నారని పాఠకు లెఱుంగుదురుగాక! కంఠంబున వేపాకుతో చేసినదండ నొకదానిని యాతనికి వేసిరి. అంత నాతనిని యూరివెలుపల పోలేరమ్మ దేవాలయంబునకు దోడ్కొనిచనిరి. రాజునకు భయాగ్రహము లొక్కుమ్మడి యాతనిగలంచివైచుచుండెను. ఇట్టియిక్కట్టైన నాతని నెవ్వరు రక్షింతురు. దారిలో నాతనికత్తియున్న దేమోయని చూచెను. ఖడ్గము లేదు. ఆతనియాశలడుగంటినవి. ఆతనికెట్టివిధమైనసహాయము లేదు. నిస్సహాయులకు దైవమే శరణ్యము! ఆతనిని యూపమునకు గట్టివైచిరి. అకస్మాత్తుగనొక మనుజుడు చేతకరవాలము బూని యొక యశ్వంబును నవరోహించెను. ఆతనిని శ్యామసుందరుడు గుర్తింపలేకపోయెను. వెంటనే యాతనిబంధములు విడదీసెను. ఇది గాంచుచున్న యాకోయవాండ్రకు నానూతనవ్యక్తికి ఘోరమైన పోరాటము సంఘటించెను. వీరుడగు నానూతనపురుషుడట్టకేలకు శ్యామసుందరునితోడ వెడలిపోయెను.

౧౧

శ్యామసుందరుడు తనకష్టములో మున్గియున్న దినంబునకు మరుసటిదినంబున రత్నలాల్ దనమేడపై శయ్యాగారమున బరుండియుండెను. తనమనస్సంతయు వలపులరాణిపై విలీనమైపోయెను. ఆతనికి నిదుర లేదు. ఆహారముసయితమాతని కయిష్టముగనుండెను. నిజదారనుగలనైన దిలకించడు. ఆతడునిదురించగనే వలపులరాణి కలలో తనసౌందర్యమును వెలిపుచ్చుచు జగన్మోహనివలెగానుపించును. అతనికి వలపులరాణిసౌందర్యకళలను మనోఫలకమున గీయుచు, ఆతనిభావజాలంబులన్నియు నామెపైననే యాధారపడియున్నవి. వర్తకవ్యాపారవిషయంబుల నంతశ్రద్ధాళుడై యుండుటలేదు. ఇంతలో తపాలావాడాతనికొక యుత్తరమిచ్చి వెడలిపోయెను. అతడత్యాతురముతో దానిని విప్పిచూచెను. అది జిజూరునగరమునుండి వచ్చియుండెను. అం దిట్లున్నది.

"హృదయేశ్వరా !

నేను తమను ద్వారకానగరగర్భాలయసామీప్యమందు జూచిన దగ్గరనుండియు నాకు దమపైనొకవిధమైన మనోద్రేకము గల్గుచున్నది. ఈపరిణయమునకు దమరు దయాపాత్రులై, తమకరుణాకటాక్షవీక్షణముల నాపై బ్రసరింపజేయుదురేని నేను ధన్యురాలను. నాపరిస్థితులు దమకు చెప్పవలసినంతబాగుండవు. ఏమైననుండిన నేను తమను జెప్పెదను. నేనప్పుడు బజారునుండి తమను వచ్చు సాయంకాలమైదుగంటలయింటిలో రాగలను. శారదాసదనమునకు దమరు రావలయును. దర్శనమియ్య బ్రార్థితులు- నేను తప్పక రాగలను

ఇట్లు,

తమ యాశ్రితురాలు

వలపులరాణి."

అనియుండెను. ఆతనిసంతోషమునకు మేరయే లేదు. ఆనందబాష్పకణములు దరులు గానరాకున్నవి. ఆతని కెప్పుడే తలంపులగు నాయువతి ధ్యానమే. వెంటనే యాతడుద్యానమరలజదివెను. ఇట్లనే యాయుత్తరమును పదిసార్లు చదివి సంతోషముతో దిగ్గున లేచి సుందరంబులైన వస్త్రంబుల ధరించెను. ఆయింటిచుట్టును పిల్లమామిడిచెట్లు—నారికేళవృక్షపంక్తులు—గులాబిపొదలు-మల్లెతీవెలు- చామంతిపొబ్బులు- ఇంకపెక్కులుగలవు. ఆ చెట్లనడుమ—ఆపచ్చనిగడ్డిమంచము—ఆ పుష్పసుగంధప్రపూరితవాయుమధ్యంబున-నాథవనము రజితగిరిందలంపించు పిల్లగోడలతో మహోన్నతముగ నుండెను. సాయంకాలమున దీపంబులు విద్యుత్ప్రకాశమును వెదచల్లుచుండుట జగజ్జేగీయమానముగ నుండెను. భవనాంతర్భాగమున నొకచలువరాతిగదియున్నది. దానిని రత్నలాలు పరిశుభ్రముగా జేయించెను క్రమముగా సంధ్యారాగ

మహాండమంతయు గ్రమ్ముకొనెను. వెంటనే తనచలనహేతుకశకటము (motorcar) మీద శారదాకుటీరమువద్దకు జని లోన కుర్చీపై గూర్చుండెను. ఇంతలో నొకబండి వీధివద్దనాగెను. అంతనొక్క స్త్రీమూర్తి లోనకరుదెంచెను. ఆమెయే వలపులరాణి. ఆమె సౌందర్యము శరత్కాలపరిభావపరిగాఢోజ్వల మైపోయెను.

రత్న—రాణీ! యెచ్చటనుండి రాక ?

రాణి—బజారునుండి వచ్చితిని.

రత్న—ఇంటివద్దనుండియేనా ?

రాణి—కాదు. మాయమ్మవివాహమును జూచివచ్చుచుంటిని.

రత్న—ఎవరిని వివాహము చేసుకొనినది?

రాణి—గోపాలరావనునతని పెండిలియాడినది.

రత్న—వివాహంబునకు బూర్వము—కోపగించుకొనకుము. నీవెవ్వరియొద్ద నుంటివి ?

రాణి—వివాహమునకు బూర్వము నేను చదువుకొనుచుండెడిదానను.

రత్న—ద్వారకానగరమునకు నిన్ను దీసుకవచ్చినది యెవ్వరు?

రాణి—మా అమ్మ పినతండ్రికొడుకు.

రత్న—అత డేమిచేయును?

రాణి—అతడు కళ్యాణనగరమున సాహుకారుగుమాస్తాగా నున్నాడు.

రత్న—అతడు నిన్నెవ్వరికైన నిచ్చి పెండ్లిచేయలేదా ?

రాణి—అతనికి నేను చదువుకొనుచున్నానని కోపము.

రత్న—మీ జన్మస్థల మెయ్యది ?

రాణి—[illegible] ఆయుధ మేము మాయమ్మపినతండ్రి

కుమారునివద్ద యుంటిమి- ఇంతలో మాఅమ్మ మఱియొకని పెండిలి యాడినది.

రత్న—నీవిక్క డెన్నినాళ్ళుండవలెనని యూహా?-

రాణి—నాకు విద్య కొంతవరకు వచ్చినది. తరువాత మాకు లాచారక్రమముగ విషయేచ్ఛల మున్నదనుని తలంచి నామోహ సాగరమునకు దగిన నావికు డెవ్వడాయని శంకించుచుండ నవమన్మ ధునివలె దమరు నాకు ద్వారకానగరమున గన్పడిరి. మిమ్ము వీడుట నామతంబుగాదు. తమదయ యెన్నాళ్ళు బలంబుగ నుండునో యంత కాలము నేను మీదాననే- ఇది సత్యము—

రత్నలాలును వలపులరాణిని దోడ్కొని యింటికిజనెను.

౧౨

శ్యామసుందరుడు క్రమక్రమముగా తేజోవంతుడయ్యెను. నానాటికి యాతనికి స్వాస్థ్యము గల్గుచుండెను. ఆతని నాదినంబున కష్టపరంపరావిముక్తుని జేసినవ్యక్తిని దెలసికొనవలెనని యుత్సాహము మనఃపథమున నాటిపోయెను. ఒకరోజున శ్యామసుందరుని విశాలప్రాంగణమున సభ గావింపబడుచుండెను. సభ్యులు గుంపులుగుంపులుగ నరుదెంచిరి. ప్రాంగణము నానావిధాలంకారములచే ముదమొంద నలంకరింపబడియెను. వాయుసంచారమునకు పంకాలనులాగుచుండిరి. మంత్రిబృంద ముచితాసనంబుల బరివేష్టించిరి. రాజు లేచి ప్రారంభోపన్యాసము గావించి దన్నానాడు వేటయందు రక్షించిన మానవోత్తము డెవ్వడో వచ్చి తగిననిదర్శనము జూపి తనచే నొసంగబడు బహుమతి వడయవలసినదని చెప్పెను. అంత నక్కడనున్నవారిలో నొకరినొకరు జూచుకొనసాగిరి అంత నొకవ్యక్తి సుందరచీనచీనాంబరధరుడై, కరవాలము కరమందున మెఱయ రాజసింహాసనము వద్దకువచ్చి యొక

యుంగరము జూపెను. ఆతఁడెవ్వఁడు. ఆతఁడు మా పాఠకులకు బరిచితుఁడే.ఆతఁడు విశ్వాసరావు. వెంటనే రాజమందానందకందళితహృదయారవిందుఁడయ్యెను. అంత రాజు తాను వేటకుఁబోయిన సంగతియు, దాను పడినకష్టపరంపరలను గ్రమక్రమముగా జెప్పెను. ఆవిశ్వాసరావుకు మణిమయరత్నఖచితమైన నొక మాలను బహూకరించెను.ఆతని కిచ్చుచున్న మాసవేతనము నాలుగువందల రూప్యంబులను నెన్మిదివందలకుగావృద్ధిచేసెను. సభచాలించి యందరు వెడలిరి. శ్యామసుందరుఁడు వలపులరాణిమహాలునకు బోయెను. అచిరకాలములోనే యాతఁడు సౌధోపరిభాగముజేరెను. ఇంటనెవ్వరు గాన్పింపరైరి. వలపులరాణియని బిగ్గరగబిలచెను. ప్రత్యుత్తరము లేదు. కేళీగృహముదట్టెను.అది బయటకు దాళము వేయబడియుండెను. దానిపైన సీసపున్నముతో గొన్ని వాక్యము లాతలుపుపై యుండెను. అవి యిట్లుండెను.

"రాజా! నీవు నన్ను చేపట్టినదాదిగ నాకెన్నియో మేళ్లుకలుగ జేసితివి. దానికి కృతజ్ఞురాలను. కాని నీవు రెండుదినంబులనుండి నాయందుజూపిన యనాదరము గాంచినదగ్గరనుండి నాకుకూడ నీయందట్టిభావమే నుద్భూతమైనది. ఈ రెండుదినంబులనుండి నీవు నావద్దకు రాలేదు. ప్రస్తుతము నేను వెళ్లిపోవుచున్న దెందుకన యీ యసహ్యాభావ మిట్లే వృద్ధియై మున్ముందు నీకును నాకును గలహము దప్పక సంప్రాప్తమగును. కష్టలుపుట్టును. ఇట్టి యసందర్భములుగాంచియే నేను త్వరగా బలాయితురాల నగుచున్నాను. నాకొరకు శ్రమపడుదువని యే నెఱుంగుదును. కాని యదియంత వృథాప్రయాసము. లేనిపోని కష్టాలకు లాభ మొందైనగలదా! ఒక వేళ నీవు నన్ను దిరుగ గ్రహించిన నప్పటిసందర్భమెట్లుండునో యూహింపజాల. ఇక నాకు గాలహరణమగుచున్నది. నే పోయెద.

ఇట్లు,

వలపులరాణి"

రాజు నిశ్చలుఁడైపోయెను. అది కలయో కల్లయోగూడ నాత డూహింపజాలకపోయెను. అతడు సాలభంజికవలె నచ్చో నిలువంబడెను. అత డిట్లని తలంచెను "నే నేమి యామెనంటిని! ఆమెతల్లిని యన్నప్పుడేమియు రోషముం బొందలేదె! పొందకున్న నేమి-పొందకున్న నిట్టిపని చేయునా? లేక యామె యెవ్వరియందైన మనసునిల్పినదా? ఆమె నెవ్వరైన బలాత్కారముగ గొంపోయియుందురా? ఈ భవనంబున కెవ్వరు రాజాలరే! ఒకవేళ "నన్ను దిరిగి పరిగ్రహించిననప్పటిసందర్భ మెట్లుండునో యూహింపజాల"నన్న దే—ఇంకను నామీద యామెకు సంపూర్ణానురాగము వదలినదికాదు. ఎట్లైనను నామెను జేపట్ట వలయును" అని పరిపరివిధంబుల నాలోచించెను. ఇంతలో విశ్వాస రావప్రియత్నముగ నచ్చట కరుదెంచెను.

రాజు—రావ్రూ! నూతనసంఘటన మొండు జరిగినది.

విశ్వా—ఏమంత తొందరపని.

రాజు—వలపులరాణి లేచిపోయినది.

విశ్వా—నిజముగానా!

రాజు—నేనువచ్చుసరి కిక్కడ తలుపులు తాళముదైవబడి యున్నవి. ఇక్కడకువచ్చిచూడ నీ వచనంబులు నా కంటబడినవి. ఆలోచించుచు నిక్కడనే గూర్చుండియుంటి.

అంత విశ్వాసరావ్రగూడ నావచనంబుల జదువుకొనెను.

విశ్వా—ఆమె నెవ్వరో తస్కరులు గొనిపోయిరనియా మీ యభిప్రాయము?

రాజు—ఔను.

విశ్వా—అట్లెన్నటికిని జరుగలేదు. ఈరచనవలన యామెతన యిష్టానుసారమే లేచిపోయినదిగాని మఱెద్దియుగాదు.

రాజు—కార్యక్రమమేమి?

విశ్వా—ఎక్కడకుబోయియుండునని మీ యూహ ?

రాజు—వేయి యాలోచనలెందుకు-కార్యభారమంతయునీపై వదలివేసితిని. అదంతయు నీవే కనుపెట్టవలయును. కార్యసాఫల్యమగు నటుల యాలోచింపుము. డబ్బునకు కొదువలేదుకదా ?

విశ్వా—పూనాకేమైన బోయినదేమో !

రాజు—అక్కడకుబోయినట్లు గుర్తెట్లు ?

విశ్వా—మీ రామరాజేమైన—

రాజు—ఆత డంతటి నీచవృత్తిగలవాడుకాడు.

విశ్వా—ఇది కలికాలము—అందులో మోహము—తండ్రికొడుకులకే మనఃస్పర్థలుండును. ఎవరినైన బంపిన నంతయుదెలియును.

రాజు—ఎవ్వరిని బంపవలదు. ఎవ్వరుపోయినను ప్రయోజనమేమియు లేదు. నీవే పోవలయును. రే పుదయముననే రెండువందల రూప్యములు దీసుకొని, మువ్వురిసేవకులతో గలసిపొమ్ము. రివాల్వరును కత్తియును దీసికొనిపొమ్ము. నీవు వెళ్ళినగాని కార్యసాఫల్యముగానేరదు. ఎటులైనను నామెజాడ తెల్పవలయును.

౧౩

విశ్వాసరావు మరునటిదినంబుననే రాజాజ్ఞప్రకారము పూనాలోదిగెను. రామరా జింటలేడు. ఆత డహమదునగరమునకు జనెను. విశ్వాసరా వక్కడనున్న పారావాని బిలచి—

విశ్వా—నాగాయ ! ఇక్కడ కెవ్వరైన స్త్రీమూర్తి రెండు మూడుదినంబులలో వచ్చెనా ?

నాగాయ—ఎవ్వరును వచ్చినట్లు లేదే.

విశ్వా—నిజముచెప్పిన ఫలము బొందగలవు.

నాగాయ—ఆసంగతి నాకు దెలియదా.

ఊరంతయు గలయదిరిగి రాత్రి బండికి కల్యాణనగరమునకు జనెను. అక్కడ ప్రయాణికుల విశ్రాంతిగృహంబున బసుండి మరునాడూరంతయు వెదకిరి. నిదర్శనమేదియు దొరకక పోయెను. అనుధ్యాహ్నముననే యాతడు బొంబాయివెళ్లెను. ఆతడు రహదారిబంగాళాలో విడిదితీసికొని సాయంకాలము చీనాబజారునకుబోయిరి. ఊరు చూచుటయేగాని యేమియు గన్పడదు. వెంటనే బాబు పార్కువద్దకు జనిరి. అక్కడ నేమియు జాడ తెలిసినదికాదు. అంత ప్రొద్దుగ్రుంకుటచే వారు రహదారిబంగాళాకువచ్చి భోజనముచేసి వినయభూషణుని మందిరంబునకు జనిరి. వినయభూషణుడు వారల గౌరవంబున సత్కరించెను.

విశ్వా—అయ్యా! కృష్ణజయంతికి మూడుదినంబులకు బూర్వము మీయింట సంగీతసభ జేయించినారు జ్ఞాపకమున్నదా ?

వినయ—ఆ! లేకేమి? ఒక మైసూరువేశ్య పాడినది.

విశ్వా—ఆమె యెచ్చటనుండును ?

వినయ—ఆమె నివాసము బాగుబజారునందు కలదు.

విశ్వా—తెలిసినది.

వినయ—ఆమె యెందుకు ?

విశ్వా—చెప్పగూడని రహస్యమున్నది.

వినయ—నాకు జెప్పిన నేదైన సహాయముజేతును.

విశ్వా—(రహస్యముగా) వలపులరాణియనియెడు నొక వేశ్య మారాజుదగ్గర చాలదినంబుల నుండియున్నది. ఆమె యిప్పుడు లేచి వచ్చినది. దానికొరకు వెదుకుచు నిక్కడకు వచ్చితిమి.

వినయ—ఇప్పుడు రత్నాబాయితో పనియేమి.

విశ్వా—వలపులరాణికి యామెకు స్నేహము. కాన యామె కేదైన దెలియునేమోయని.

అంత వారు చలనహేతుకశకట మధిరోహించి బాగుబజారు నకు వెళ్ళిరి. శీఘ్రముగనే వారు రత్నాబాయిగృహముం జేరి తలుపుదె ట్టిరి. రత్నాబాయి వెంటనే తలుపుదీసి వారలకు దగు మర్యాదలో నర్చెను

వినయ—రత్నాబాయీ! కుశలమా?

రత్నా—అంత క్షేమమేనండి.

వినయ—మాయింట సభ జేసిన దినంబున నీతోడ సభయం తంబున మాటాడిన యువతి యెవ్వరు?

రత్నా—ఆమె వలపులరాణి! ఆమె పాలతనురాజువద్దనుండె డిదట. ఇప్పుడేమి పనియుండినది?

విశ్వ—ఆమె లేచిపోయినది. ఆమె జాడ యేమైన నీకు తెల సిన జెప్పుదువని తలంచి నీవద్దకు వచ్చితిమి.

రత్నా—అట్లనా! దైవసాక్షిగ నాకేమియు దెలియదు! ఇప్పుడు మీరు చెప్పుచుండ వింటినే కాని నాకు దెలియదు. అసలు నాకు దెలియుటకేమియు నవకాశము లేదు.

కొంతవడికి వారు వెడలిపోయిరి. ఆరాత్రివారందరు వినయ భూషణునిమందిరంబుననే విశ్రమించిరి. మరునాడుదయంబున నదేవి ధంబుగ జెప్పనలవికాని స్థలంబుల కెన్నియోమార్లు వెళ్ళి పరీక్షించి రిగాని యాశాలత తెగిపోయినది. పవలంతయు నిటునటు దిరుగాడిరి. సంధ్యాసమయంబున వారు సముద్రతీరంబునకు జనిరి. సాయంకాలపు మారమునుగ్రోలుచు వార్తాపత్రికల జదువువారు లెక్కకు మిక్కుట ముగ నుండిరి. విశ్వాసరావు కూర్చుండక యచ్చటనున్నవారందరి జూచుచు బయలుదేరెను. అకస్మాత్తుగ నాతనిదృష్టి యక్కడగూర్చుం డిన స్త్రీపురుషులమీదబడెను. ఆతని యానందమునకు మేరయే లేదు. ఆతనిజూడగానె యాస్త్రీవ్యక్తి దిగ్గునలేచి పురుషుని 'పోవుదమని

హెచ్చరించినది. వెంటనే యామిథునము తమమోటారు నెక్కిరి. విశ్వాసుడు సమయస్ఫూర్తిగ వెంటనే యామోటారునకు వెనుకనుండు చక్రమును బట్టుకొని కూర్చుండెను. మోటారతివేగముగ బోవుచుండెను. ఒకటిరెండు తడవ లాతడధఃపతితుడగుటకు సంసిద్ధుడయ్యెనుగాని యెట్లో మరల కూర్చుండెను. రాత్రి యేడుగంటలకు మోటారు మీరుబజారులో నొక గృహమువద్ద నాగిపోయెను. విశ్వాసరావు వెంటనే దిగి యామోటారునంబరును జదివికొనెను. దానిమీదనున్న యా యెల్క్ట్రిదీపమున నానంబరు విశదముగ నగుపడియెను. అతడానంబరు 2732 బి. అని చదువుకొనెను. వెంటనే యాబండిలోనుండి యా స్త్రీపురుషులు దిగి లోనకువెళ్ళిరి. ఆస్త్రీమూర్తి యెవ్వరు? ఆమెయే వలపులరాణి! ఆతడక్కడనున్న మఱ్ఱిచెట్టుచాటున దాగుకొనియెను. ఆస్త్రీపురుషులట్లు లోనకు జనినవెంటనే మోటారు తన స్థలమును జేరెను. కొంతవడికి విశ్వాసరావుగూడ నాథవనమునకు జని యచ్చట వీధిగుమ్మమువద్ద నొకపేమసున్నపుముక్కతో X అను గురుతువేసి రహదారి బంగాళాకు బోయెను. అచ్చట వినయభూషణుడును తక్కినముమ్మురు నాతనిరాకకై నిరీక్షించుచుండిరి.

విశ్వా—వినయా! వచ్చితివా?

వినయ—నీవెక్కడకో మమ్ముల విడిచివెళ్ళితివి.

విశ్వా—కార్యసాఫల్యమైనది.

అంత నాతడు చేసిన ప్రతికార్యమును వరుసగా జెప్పెను. అందరు సుఖనిద్రాపరవశులైరి.

బాలభానుని కిరణజాలములు త్రిభువనంబులపైబడిన నెంతటి మూఢుడైనను నిదురనుండి మేల్కాంచకుండునా! ప్రకృతివచ్చి మనుజులమేల్కొల్పినట్లు ప్రతివారును లేచి తమకాలకృత్యంబుల నెరవేర్చుదురు. ఇది మానవప్రపంచమున సహజమైన విషయము. విశ్వాసుడు

వినయభూషణాదులతో పురపాలకసంఘమునకు జనెను. లైసెన్సు గుమాస్తావద్దకు జని యానంబరతనికి జెప్పి యాయంకెగలమోటారు యజమాని యెవ్వరని యడిగిరి. ఆగుమాస్తా కష్టపడి తుదకెట్లో యాబండియజమాని రత్నలాలనియు మీరుబజారున యుండుననియు తెల్పెను. అతనికి పదిరూప్యంబులిచ్చి వారు మీరుబజారునకు నొకయద్దెబండిపై వెళ్ళిరి. విశ్వాసరావు దిగి యాతడుగుర్తించినగృహ మెయ్యదియోయని పరీక్షించెను. ఆతడు నిలువెల్ల స్తంభితుడైపోయెను. అన్ని యిండ్లమీదను వరుసగా నాగురుతులే! ఈసారి వారందరక్కడనున్న యొక పెద్దమనుష్యుని యడిగిరి. లోనకుబోయి రత్నలాలున్నాడేమో కనుగొనిరి. లేడని తెలిసికొని వారందరు వినయునిమందిరంబునకు వెళ్ళి సాయంకాలమునకు విశ్వాసరావు తనసేవకనికాయముతో పాలతనునగరమునకు వెడలెను.

వలపులరాణి.

ద్వితీయ ఖండము.

హత్యావిధానము — పరిశోధన — సాఫల్యము.

౧

ఈదినమున 'కృష్ణానందభవనము' నందు 'ఫిరంగిగుండు' అను కథయొక్క పరిశిష్టఖండము విద్యుద్దీప ప్రదర్శనము జరుగుచుండెను. ఆకథ జనులందరకు హృద్యానవద్యంబుగ నుంటజేసిచాలమంది వెళ్ళిరి. శృంగారమిథునము తమ మోటారుపై వెడలి లోనకుర్చీలపైగూర్చుండి కథను జూచి యానందించుచుండిరి. అందు జరగుచున్నభయంకర సంఘటనము—శత్రుజనభీతకృత్రిమజాలములును—సాహసనైపుణ్య కృత్యములును—మనఃక్లేశహత్యారహస్యములును గాంచినదావిగ రత్నలాలునకు భయము వొడముచుండెను. వలపులరాణి ప్రోత్సాహముచేత నాతడు ప్రదర్శనాంతమువరకు వెడలలేదు. సరిగా రాత్రి రెండుగంటలకు ఆట యాపబడెను. రత్నలాలుమనస్సింకను స్వాస్థ్యమును బొందలేదు. అంతయు నంధకారము. తమము నల్గడల విస్తరించెను. మింట జుక్కలు మినుకుమినుకుమని ప్రకాశించుచున్నవి. విద్యుద్దీప ప్రదర్శనాగత జనులయరపులు—శకటముల రొదరొవలు—సీటిచే భూనభోంతరాళములు ఘూర్ణించుచున్నవి.

అట్లు మోటారు పరంజ్యోతిమలాలువీధినుండి పోవుచుండెను. భవనంబులుసైతమాయంధకారమున గన్పడుటలేదు. ఇంతలోనజాండ

మంతయు మేఘావృతమయ్యెను. దట్టముగ నల్లుకొనిన మేఘావళుల నుండి భూమి ఘూర్ణిల్లజేయుచు నురుములు ప్రారంభించెను. విద్యుత్కాంతులనందగు మెఱపులు గనులమిరుమిట్లుగొల్పుచుండెను. అంతయు భీభత్సముగానుండెను. అట్టిసందిగ్ధసమయంబున—వర్షము మదమత్తేభకుంభసదృశముగ కురియుచుండినసమయంబున—చలనహేతుకశకటమానందకుటీరము దాటిపోవుచున్నసమయమున—అట్టితరి మరియొక మోటారు రత్నలాలుమోటారున కెదురాయెను. ఆనూతనచలనహేతుకశకటమునడుపువాడు మద్యపానపరవశుడైయుండెనేమోయని రత్నలాలుమోటారుడ్రైవరు తనబండినాపెను. ఆక్రొత్తమోటారునుండి యిర్వురు వ్యక్తులు తమబండి దిగి రెండుతుపాకుల ప్రేల్చిరి. రత్నలాలు కూర్చుండినవాడట్లే మోటారులో బడిపోయెను. ఆతనికి తుపాకిగుండు హృదయంబున దగిలెను. మరల కొలదిఘటికలలోనె యింకొకగుండు తగిలెను. డ్రైవరునకు పాదము విరిగిపోయెను. ఆదుష్కర్ములట్లు వలపులరాణిని తీసికొనిపోవలయునని ప్రయత్నింప యింతలో ప్రదర్శనము జూచి వచ్చుజనులనెక్కించుకొనివచ్చునద్దిమోటారుబండి వచ్చుటజేసి హంతకులు తుపాకులగాల్చుచు బయలుదేరి వెడలిపోయిరి. వారునల్వురును నీలాంబరములచే దమయొడలు గప్పికొనుటచేత వారి నెవ్వరు గుర్తింపజాలకపోయిరి. వెంటనే రత్నలాలుమోటారుడ్రైవరు తనమోటారు నతివేగముగ నడుపటారంభించెను. రత్నలాలుభవన మింకను రెండుమైళ్ళున్నది. రత్నలాలునకు నోటమాటలేదు. రక్తముస్రవించుచుండెను. డ్రైవరు వివర్ణవదనుడైపోయెను. చేతులు గజగజవడంకజొచ్చెను. వలపులరాణిభయవిహ్వలమైపోయెను. ఆమెయాతనిప్రక్కన కూర్చుండెను. ఆతని యూరడించ మొదలిడెను. హఠాత్తుగ మరలదుపాకులప్రేల్పులు ముందు వినబడెను. వలపులరాణి తన విద్యుద్దీపమును వెలిగించి ముందుకుజూచెను. మోటారువచ్చుచుండెను. ఈసారిడ్రైవరు

భయభ్రాంతుడై పోయెను. కన్నులనీరు నించెను. ఆవచ్చుమోటారట్లు వచ్చి వీరిమోటారును మరలగొట్టెను. ఈసారి వలపులరాణినిదస్కరించవలెననిగాబోలు వారలలో నొకడు తనబండి దిగి వీరలబండిని సమీపించెను. ఆతనికొక చేతిలో రివాల్వరును, రెండవచేతిలో కత్తియు నుండెను. వలపులరాణి నిర్భయముగా దనమేలిముసుంగునుండి యొక రివాల్వరుదీసి పేల్చి "దురాత్ములారా! మాటిమాటికి మనుష్యుల బెదరింతురా" అనుచు నానూతనవ్యక్తిపై లంఘించెను. అబలలకులొంగు బేలయగు నాకాలకాకోదరము శాంతించి వెడలిపోయెను. ఈసారిహంతకులు ముగ్గురేయుండిరి! ఈసారిచూపిన సాహసము వలపులరాణికి వన్నెదెచ్చెను. ఆమె ధైర్యకంచుకము దొడిగికొన్నట్లు నిశ్చలమానసంబుతో ధైర్యమతిశయింప బండివానిని హెచ్చరించుచు బయల్వెడలెను. హంతకులు దమదారిబట్టి పోయిరి. అచిరకాలంబులోనె వారు రత్నలాలుమందిరము జేరిరి. అచ్చటనున్న సేవకుని బిలచి యాబండిలో నున్న రత్నలాలును బండినడపువానిని లోనకుదీసికొనిరమ్మనమనియాజ్ఞాపించెను. రత్నలాలు నొక బరుపుపై బరుండబెట్టిరి. ఆతనికి శైత్యోపచారంబులెన్నియో చేయ నారంభించెను. అది సఫలమగునా!

౨

రత్నలాలు మెత్తనిపరపుపై బరుండియుండెను. మోహనలాలును, వలపులరాణియు, తదితర బంధువర్గమును నాతనిచుట్టును గూర్చుండి దుఃఖించుచుండిరి. డాక్టరు వరప్రసాదుడు రత్నలాలునకు లెక్కలేనిమందుల వాడుచుండెను. ఆతనికి తెలివియే లేదని డాక్టరుచెప్పగానె యందఱు పెద్దపెట్టున యేడ్చిరి. మధ్యమధ్య డాక్టరు వారలనూరడించుచుండెను. వరప్రసాదుడిచ్చిన మందులబలముచేత రత్నలాలుగాయములనుండి స్రవించురక్తము మాగిపోయినది. అప్పు డాతడుకనులవిప్పి చూచునని యాశపడిరి.

వర—మోహన్‌లాల్! తుపాకిగుండ్లు రెండు హృదయకోశ ములోనున్నవి. దెబ్బలు బలముగా దగిలినవి.

మోహ—జీవించునా ?

వర—ఏమో యెవ్వరు చెప్పగలరు! దైవమే మనకిప్పట్టి నశరణ్యము. ధైర్యమును వీడకుడు. నాచేతనైన సహాయముచేసెద. తరువాత మీయదృష్టము.

అంత నాతడు తనప్రభావముచే యాసీసపుగుండ్లను హృదయకోశమునుండి తీసివేసి నీటిలోవేసెను. రత్నలాలుశరీరమంతయునొక్కమారు రక్తసిక్తమైపోయెను. వెంటనేడాక్టరు మందునునడపెను. రక్తమాగినది. మంటతగ్గుటకుగూడ మందునిచ్చెను. రత్నలాలు మరియొకవైపునకు పొరలెను. అందఱు నాశతో నిరీక్షించుచుండిరి. రత్నలాలు కొన్నియస్ఫుటవచనములు పలికెను.

రత్న—ఏం—ప్రసాదుడా—వచ్చి— నాకు — యిల్లు— వుం—ఏం—చేసిన—తమ—దయ

ఇక మాటాడజాలకపోయెను. ఒక అరగంటకు మరల కనుల దెరచెను. దాహము కావలెనని సంజ్ఞచేసెను.

వర—బాబూ! నీకెట్లున్నది! బాధయేమైన దగ్గినదా?

రత్న—ఏం—తగ్గ—ఇక—నే—బ్రిదు—జాల— మోహనా! మోహనా—వర్త—జాగ్రత—నాపే—నిల్పుము—

వరప్రసాదుడు నాడినిపరీక్షించెను. లలాటము గుంచించెను.

వర—మోహన్‌లాల్! అపరాధపరిశోధకుని, పోలీసు కమీషనరును బిలువబంపుము అత్యావశ్యకము. ఏవిధమైనయాలస్యమును కూడదు. బ్రదుకుట దుర్లభము.

మో—ఇదివరకే కావించితిని. ఆపరిశోధకుడే కమీషనరును గూడపిలచుకొనివచ్చును. ఈసరికేహారందఱువచ్చుచుందురు. డాక్టరు

బాబూ! మాకొంప నిలుపుము. శక్తికొలది పనిచేయుము. ఇంతలో బహిర్ద్వారమువద్ద నెవ్వరో "రత్నలాలు గృహమిదియేనా" అని యడిగిరి. మోహన్‌లాలు లేచి నిలువంబడి తొంగిచూచెను. ఇంతలో రమాకాంతుడు, నాతని మేనల్లుడు గౌరీశంకరుడును, పోలీసుకమీషనరు రాజరత్నమును వచ్చిరి. మోహన్‌లాలు లలాటమును గుంచించెను. అది రమాకాంతుడు గనుపెట్టకపోలేదు.

వర—రమాకాంతా! ఆలసించితివి- కబురందలేదా?

రమా—కబురేమిటి—కబురు నాకు రానేలేదు. నేను ప్రొద్దున నే రాజరత్నముయింటికిపోవ నాతడు రాత్రి యానందకుటీరమువద్ద నెవ్వరో పోరాడిరనియు నెవ్వరినో తుపాకితో గాల్చిరనియు నది చూచిన రామనాధము చెప్పినాడట. ఆ చనిపోయినది రత్నలాలువలె నున్నాడనికూడ జెప్పినాడట. ఆసంగతియంతయు రాజరత్నముచెప్ప నేను నామేనల్లు డాతనితో గలసివచ్చితిమి.

వర—మోహనా! కబురంపలేదేమి?

మో—కబురుపంపిననా డాలస్యమెంతైన జేసియుండునేమో-

అంత రత్నలాలు రమాకాంతునకు రాత్రిజరిగిన భయంకర హత్యావిధానమంతయు బూసగ్రుచ్చినట్లు చెప్పెను. ఆతడు చెప్పినదంతయు రాజరత్నము లిఖితపూర్వకముగా దీసికొని మోహన్‌లాలుచే దస్కతుచేయించుకొనెను. రమాకాంతు డాలోచించుచుండెను.

రమా—డాక్టరుబాబూ! ఏమి యాలోచించుచున్నారు?

వర—నమ్మకములేదు. ఈతని శరీరము వాతగతి తిరిగినది.

రమా—మోహన్! ఏల యాలసించెదవు. మరణశాసనము వ్రాయించి దస్కతు చేయింపుము. తరువాత విచారించవలసిన ప్రయోజనము లేదు.

కలమును కాగితమును దీసికొని న్యాయవాది లోకేశ్వరరావు చేత మరణశాసనము వ్రాయించిరి. అందు రత్నలాలు భార్యకుముప్పదిలక్షలరూప్యములును, వలపులరాణికి రెండులక్షల రూప్యములును, హంతకుల గనుగొనినతరువాత, యపరాధపరిశోధకునికి పదివేల రూప్యములును, మిగిలినదంతయు మోహన్‌లాలునకును జెందునట్లును మరణశాసనము వ్రాయించి యాతనిచే దస్కతుచేయించిరి. పది నిముసముల పదపడి రత్నలాలుముఖము వివర్ణమైపోయెను. కనులు మూతలుపడజొచ్చెను. శ్వాస దీర్ఘముగా జరుగుచుండెను. వరప్రసాదుడు నాడిచూచి యాతనిక్రింద బరుండబెట్టుమనియె. అందఱు పెద్దపెట్టున ఏడ్చుచుండిరి. రత్నలాలు చనిపోయెను !!!

3

మన కథాకాలమునాటికి రమాకాంతుడే బొంబాయినగరమున ప్రసిద్ధిజెందిన పత్తేదారుడై యుండెను. ఆతనికి సుమారు ముప్పదివత్సరములుండును. చామనచాయగ నుండును. సుమారు ఆరడుగులపొడుగుండును. విశాలవక్షముతో విరాజిల్లుచుండును. ఆతడు ధూమపానమద్యపానములు జేయడు. ఆతనిభవనము విశాలమైనది. ఆతనిభార్య యన్నపూర్ణమ్మ సత్స్వభావముగల పతివ్రత. భర్తృశుశ్రూష యామె గుణసంపదను ద్విగుణీకృతము జేయుచుండెను. ఆదంపతుల యన్యోన్యానురాగము సుఖదాంపత్యము వేనోళ్ళచిలువకైనను బొగడశక్యంబుగాదు. ఆతని మేనల్లుడగు గౌరీశంకరుడు పట్టపరీక్షయందుత్తీర్ణుడై రహస్యభేదనశాస్త్ర మభ్యసింపవలెనని కుతూహలముచే దన మేనమామవద్దనేయుండి యపరాధపరిశోధనలలో నాతనికిదోడ్పడుచుండెడివాడు. రమాకాంతునకుగూడ దన తదుపరి యాతనినే యాయూర ప్రసిద్ధపత్తేదారుని జేయవలెనని సంకల్పము. రమాకాంతునకు సదా

యపరాధపరిశోధనమే ముఖ్యమైనపని. దానివల్లనే యాతడు వేలకొ-
లది ధనమార్జించెను. రత్నలాలుహత్య యాతని మనస్సునంతయు
కలచివైచుచుండెను. ఆతడెప్పుడిట్టి యసందర్భహత్యారహస్యమును
పరిశోధించలేదు. ఎప్పుడును నింతటి గొప్పబహుమతి యాతనికి చే-
కూరలేదు. రత్నలాలు హత్యయం దాతనికి చేకూరినది యొక్కటిని ద-
ర్శనము. ఆతడు తన శయనాగారమున నొంటిగ గూర్చుండి తనజేబు
నుండి యాసీసపుగుండ్లను దీసి పరిశోధింప మొదలిడెను. ఇంతలో
గౌరీశంకరు డచ్చటకు వచ్చెను.

గౌరీ—మామా! ఏమియాలోచించుచున్నారు?

రమా—హత్యసంగతియే-

గౌరీ—నిదర్శనము లాగుండ్లేగదా?

రమా—ఈగుండు కుంకుడుకాయయంతయున్నది. కావ యిది
రివాల్వరుదిగాని పెద్దతుపాకీది గాదు.

గౌరీ—పెద్దతుపాకీది యెంతయుండును?

రమా—అది యుసిరికాయంత యుండును. ఈగుండ్లు మిక్క-
లి వాడినట్లు లేదు. నిన్ననో లేక మొన్ననో కొనబడియుండును. ఇవి
యంత బరువుగ గన్పడవు. దీనివలన హంతకులు చంపదలచుకొనిరా
లేదు. భయముపెట్టుటకును, అపాయమువచ్చిన దప్పించుకొనుటకును
వచ్చియున్నారు. (త్రిప్పిచూచి) దీనిమీద యింగ్లీషుఅక్షరములున్నవి.
V. R. అను సంకేతాక్షరము లున్నవి.

రమాకాంతునిమోమున కౌతుకము తాండవమాడెను.

రమా—గౌరీ! వెళ్లుదము పద.

గౌరీశంక—ఎక్కడకు?

రమా—ఎక్కడ కందువేమి? పురపాలకసంఘమునకు.

గౌరీ—ఎందుకొఱకు?

రమా—ఈయక్షరములు సంకేతముగాగల తుపాకీలదయారు చేయుషాపు యెవరిదో యెక్కడనున్నదో దానిపేరేమో కనుగొందము. దానివలన మనమక్కడకు పోయిన వారిపట్టికలో దాని నెవరు కొన్నది కన్పడును. ఆకొన్నవారివద్ద కప్పుడువెళ్ళిన మనకార్యము నెఱవేఱగలదు.

అంత వారు పురపాలకసంఘమునకు వెళ్ళిరి. గుమాస్తావద్దకు [illegible] షాపులవారిపేరుల నడిగెను. కాని యీసంకేతముగల తుపాకీలషాపు పేరునను వారలకు గన్పడలేదు. వారియాశ లడుగంటినవి. [illegible] పోలీసుకార్యాలయమునకు బోయిరి. వారు [illegible] రాజరత్నము కూర్చుండియుండెను.

కమి—రమాకాంతా! నిదర్శనము లేమైన దొరకెనా?

రమా—ఇది పత్రేదారుపని. మరునాడే హంతకులు పట్టుపడు [illegible]—ఇది యేటిమాట?

కమి—హత్యాస్థలమువద్దకు బోయి చూచితిరా?

రమా—లేదు. మీరుకూడవచ్చిన బోవుదము.

అంత వారు హత్యాస్థలమును జూడనేగిరి. అచిరకాలంబులోనే వారు మలబారుహిల్లురిడ్జివీథిలో నానందకుటీరమునకు సమీపమందు దిగిరి. ఆహత్యాస్థానమంతయు నత్యంతశిథిలస్థితియందుండెను. ఆ మందిరశ్వేత[illegible]కారములు సగమువరకు పైభాగము క్రిందపడి యా ప్రాట్లపై జమ్మి[illegible]చెట్లు అక్కడక్కడ మొలచియుండెను. దానిని నొకరొకడు సదా రక్షించుచుండును. రమాకాంతుడు మున్ముందుగా నాతనివద్దకు వెళ్ళెను.

రమా—[illegible]రిగా! బాగున్నావటరా—

[illegible]

రమా—నిన్నరాత్రి యిచ్చట నేదైనపోరాటము జరిగియున్న దా? నిజము తెల్పుము.

రోశి—ఎందరోనండి! రాత్రి రెండుగంటలకు ఇక్కడచాలనే ఫుతుపాకులగాల్చుకొని పోరాడిరి. అంత నేను నిద్రనుండి మేల్కాంచి నల్దిశల బరిశీలించి తుదకు భయపడి పరుంటిని. ఇంతకన్న నెక్కుడు నాకేమియు దెలియదు.

రాజరత్నం—రోశిగా! నేనెవ్వరినో యెఱుంగుదువా! నేను పోలీసుకర్మచారిని. ఈతడు పత్తేదారుడు.

రోశిగాడు భయకంపితుడైపోయెను. చెమట గుర్మ్మరించెను. దేహము వణకజొచ్చెను. ముఖము వెలవెలబారెను.

రాజ—భయపడకుము. ఉన్నసంగతి చెప్పుము.

రోశి—అయ్యో! బాబూ! ఇంతకన్న నాకేమి తెలియదు.

రమా—నిన్నపవలుగాని, మరిరెండుదినములకు ముందుగాని యిచ్చట కెవ్వరైన వచ్చియుండిరా?

రో—లేదుబాబూ—ముసలివాడను నన్నెందుకు శాధించుతారు. ఇది నా స్తవము.

రమాకాంతు డక్కడనుండి నల్దిశల బరిశీలింప మొదలిడెను. ఆత డిట్లని తలపోసెను. "ఈమలుపులోనె హంతకులువచ్చి హత్య చేసిరి. అచ్చట గాజుపెంకులు గోడమీాద నూడిపోయినవి. దానివలన వారు లోననుండియే వచ్చియుండిరి. లేదేని బయటనుండి లోనకు వెన్నుపక్షాజైనగల్గును. కాని యిది జరుగనేరదు. హంతకులకు రోశిగానికి యెట్టిసంబంధమును లేదు. ఉన్న వీరు గోడ దుమికి వెళ్ళవలసినంత యవసరము లేదు. ఇదియే నిశ్చయము.

అంత నాగ సమీపమునున్న ప్రతిష్ఠానమును వెదకజొచ్చెను. [illegible] యాతని

కొక ఛాయాపటము దొరకెను. దానిపైన V. R. అను సంకేతముం డెను. ఇంతియేకాక యాతనికొక చేతిరుమాలు దొరకెను. అద్దాని చివరలగూడ V R. అను నాంగ్లసంకేతము లొకేవిధముగ నుంటజే సి యాత డాశ్చర్యచకితుడైపోయెను. ఆతడు వలపులరాణిని జూడవ లెనని వెళ్ళుచు రాజరత్నమును మిగిలినవారల బంపివైచి శీఘ్రగమ నంబున వెడలిపోయెను.

౪

రమాకాంతుడు వచ్చునప్పటికి వలపులరాణి తనగదియందు గూర్చుండి యేదియో యాలోచించుచుండెను.

రమా—వలపులరాణీ! ఏమి యాలోచించుచున్నావు ?

వల—జరిగిన సంఘటనముగూర్చి యాలోచించుచుంటిని.

రమా—హంతకుల నేమాత్రమైన గుర్తించలేదా ?

వల—గుర్తుపట్టిన జెప్పనా ?

రమా—నే నడుగు ప్రశ్నలకు సదుత్తరంబుల నిమ్ము.

వల—అడుగుడు. ఇప్పుడేవచ్చెదను. బాయమ్మగా రెందుల కో పిలచుచున్నారు. వెళ్ళకుడుసుమా! అని యామె యటనుండి వె డలిపోయెను. వలపులరాణి యేమైన నిదర్శనములు చెప్పునేమోయ ని రమాకాంతునకు ఆశవొడమెను. ఆత డాగదిబయటకువచ్చి యం తయు బరీక్షింప మొదలిడెను. అచ్చట నొక చిన్నపేటికయందు మం దుసీసా యొకటి యాతనికి లోచనగోచరంబయ్యె. వెంటనే యద్దాని నైకొని చూడ దానిపైన "రాజారావు కల్యాణనగరము" అని యుం డెను. ఆతడాలోచింప మొదలిడెను. దాని బిరడాదీసి లోనజూచెను. అంతయు పసరు—వనమాలికలనుండి తీసినపసరు—కాన్పించెను. ఆపసరును దయారుచేసినది యారాజారావని యాతడు గ్రహింపక పోలేదు. ఇంతలో వలపులరాణి యచ్చటకు వచ్చెను.

వల—అయ్యో! ఏమో యడిగెద మనినారే!!

రమా—కోపగించుకొనకుము. రత్నలాలునకు బూర్వము వాస్తవముగ నీవెవ్వరియొద్ద నుంటివో చెప్పుము. నిజవృత్తాంతము జెప్పిన నిద్దరకు లాభమే.

వల—నేనిదివఱకెవ్వరి యాశ్రియమున నుండలేదు.

రమా—నీ వయ స్సెంతయుండును?

వల—పదునెన్మి దేండ్లుండును.

రమా—ఇంతదనుక నెవ్వరియాశ్రియమున నుండలేదనిన నమ్మకము నాకుండునా?

వల—రత్నలాలునకు బూర్వము నేను బజారులో నుంటిని.

రమా—అక్కడ నీకు సంరక్షకు లెవ్వరు?

వల—మాయమ్మయే.

రమా—మీయమ్మపేరేమి?

వల—అలివేణి.

రమా—మీపుట్టుకస్థల మెయ్యది?

వల—పునహా.

రమా—అచ్చట మీకేమైన గృహములుగలవా?

వల—ఇదివరకొక యిల్లుండెడిది. కాని యిప్పుడమ్మివేసితిమి.

రమా—జీవనమేమి?

వల—పాటకచేరీలపైన.

రమా—అలివేణి చేయుచుండెడిదా?

వల—ఔను.

రమా—మీయమ్మ యిప్పు డెవరిని బెండిలియాడినది?

వల—బజారులోనున్న గోపాలరావనునతనిని.

అంతలోనాతడు తనదగ్గరనుంచి యొకఛాయాపటముదీసి చూ పెను. ఆమె యాశ్చర్యభావమును మాటుపరచుచుండెను. రమాకాం తుడు కనుపెట్టకపోలేదు.

రమా——ఈపటము నీదికాదా ?

వల——ఇది నాదికాదు.

రమా——మరియెవ్వరిది ?

వల——ఇది మాయమ్మ యలివేణిది.

రమా——కాదుకాదు. ఇది నీపటమే- అబద్ధమాడుచున్నావు. నే నెవ్వరినో యెఱుంగుదువా ! పత్తేదారుడను.

వల — ఐనభయమేమి ?

రమా——నీవు నిజముచెప్పకున్న నిన్నే దోషిగా నెంతును.

వల — ప్రమాణము లెవ్వి ?

రమా——ప్రమాణములకుకొదువయేమి కావలసినన్నియున్నవి.

వల——ఇప్పుడు నేనుదోషినేనా !

రమా——కొలదికాలములో నిస్సంశయముగ నట్లేయగుదువు.

వల——(ఆలోచించి) ఇది నాపటమే.

రమా——ఎచ్చటతీసిరి ?

వల——బిజూరులోనె.

రమా——ఎవరుతీసిరి ?

వల——మాయమ్మమేనత్తకుమారుడుతీసినాడు.

రమా——ఎప్పుడు తీయించుకుంటివి ?

వల——నాజన్మదిన మహోత్సవ సమయమున.

రమా——ఆతనిపేరేమి ?

వల——వినోదరావు.

రమాకాంతుడు పటముపైనున్న V. R. అను సంకేతాక్షరములు వినోదరావునకు సరిపోయెను.

రమా—ఇప్పుడు నీవబద్ధము చెప్పిన యెందులకు ?

వల—నేనద్దాని గుర్తించజాలకపోయితిని. తరువాత బాగుగా పరిశీలించినతదుపరి తెలిసికొంటిని. రమాకాంతా ! నేను దోషినా ?

రమా—నే నంటినా !

వల—మీయభిప్రాయ మట్లుండుటవలన ననుకొంటి.

రమా—నీవబద్ధ మాడుచుంటివని నిన్ను బెదరించితిని గాని నీవు నిజముగా దోషివని నే నంటినా !

వల—ఇంకేమి కావలయునో యడుగుము.

రమా—నా కింకేమియు నక్కరలేదు. కావలసిన సాక్ష్యముండవలయును.

వల—దేనికి ?

రమా—రత్నలాలు హత్యలోను—నీవు చెప్పినదానిలోను-

వల—సరేలెండి.

అంత రమాకాంతు డింటికి వెళ్ళి భోజనము చేయుచుండెను. ఇంతలో గౌరీశంకరుడు అచ్చటకువచ్చెను. ఇద్దరునుచాలసేపుమాట్లాడిరి.

※

కల్యాణనగరము బొంబాయిపట్టనంబునకు సుమారొకనూరు మైళ్ళుండును. కళ్యాణనగరమంతయు జనులకు మహోత్సాహసంజనకమై దర్శనీయమై యలరారుచుండును. వింతభవనములు లెక్కకు మిక్కుటము. ఆనగరశోభను నాపట్టనమందున్న పూదోటలు ద్విగుణీకృతము జేయును. రథ్యలు కడుంగడు విశాలములు. రాజారావుభవనము కల్యాణనగరమున చివర పూదోట మధ్యమున నుండెను. శీఘ్ర

కాలంబులోనె రాజారావు గృహంబునకత్తరులమ్మువర్తకు డొక డువచ్చి మాట్లాడుచుండెను. అతడే రమాకాంతుడు! ఆయింట రాజా రావొక పడకకుర్చీయందు కూర్చుండి ధూమపానము చేయుచుండెను.

రమా—ఏంబాబూ! అత్తరు కావాలా?

రాజా—ఏం అత్తరున్నవి.

రమా—రోజివియాలఅత్తరు—చందినీయత్తరు—

రాజా—చందినీ యేలాగు.

రమా—తులం పదునైదురూకలు.

రాజా—చాలధర.

రమా—మాది మైసూరు. ఈయత్తరు మేమే స్వయంగాతయారుచేయుచున్నాము. ఇందులో జెరుపేమియులేదు. అంతా నిఖార్సుది- రమాకాంతుడంతట తనపెట్టెలో నొకసీసానుదీసి క్రిందపెట్టెలోనవెదకజొచ్చెను. మరియొక చిన్నసీసా తీసెను. దానిలో చందినీయత్త.రుండెను. ఇంతలో రాజారా వక్కడ ప్రథమముననుంచిన పెద్దసీసాను దీసికొని చూచెను. చూడగనే యాతనిముఖము వెలవెలబారెను. వివర్ణము చెందజొచ్చెను. ఆశ్చర్య చకితుడై పోయెను. రమాకాంతుడద్దాని ప్రతిక్షణమును గనుపెట్టుచుండెను. వెంటనే యాతడు తనచందినీసీసానుదీసికొని—

రమా—ఇదిగోనండి.

రాజారావు రమాకాంతుని దేరిపార జూచుచుండెను. తీక్షణ ప్రసారము మదమత్తేభకుంభయుగళస్థ భయంకర హర్యక్ష నిశిత లోచనతీక్షణతను నోడించెను. లలాటమును గుంచించెను. కనులర్ధస్ఫుటమ్ముగ దెరచి క్రిందికి దేరిపారజూచెను. ఇది యంతయు రమాకాంతుడు గనుపెట్టకపోలేదు. ఆతనివృత్తి, యభినయము, భావజాలములు. ఇవన్నియు రమాకాంతున కనుమానాస్పదములుగ నుండెను. ఆసీసా

యంతయు పచ్చని పసరుతో నిండియున్నది. దానినే రమాకాంతుడు మోహన్‌లాలు యింటివద్ద వలపులరాణితో మాట్లాడుటకు వెళ్ళి నపుడు చూచి కైకొనినది. దానినే రాజారావు చూచి నిశ్చేష్టితుడై యుండెను. రమాకాంతు డిట్లాలోచించెను. "రాజారావే యీపసరును తయారుచేసి యుండును. ఇది యేమో చాలరహస్యమైనదియై యుండ నోపు. లేదేని రాజారా వెందులకు నిశ్చేష్టుడు గావలెను. ఈతడు హత్య చేసియుండునా యేమి, చేసియైనను నుండును. లేదా హంత కులతో సంబంధముండును. ఇంకను యీత డేమిపల్కునో చేష్ట లెవ్వియో గన్పట్టెదను" అని యాతడు తీవ్రముగా నాలోచించె.

రమా—తీసికొంటారా?

రాజా—తీసికొనియెదను నీ దేయూరు ?

రమా—మాది బెల్గాం.

రాజా—నీపేరు ?

రమా—నాపేరు షేకుమస్తాన్.

రాజా—నీ వేంపని చేస్తావ్ ?

రమా—అత్తరు లమ్మటమే. ఇంకేమి యుద్యోగ మున్నది. అప్పు డప్పుడు వైద్యం జేసేది.

రాజా—వైద్యం తెలియునా ?

రమా—తెలియును. కాని చాలాడబ్బు అత్తరుమీదనే లాభం యెక్కువ.

రాజా—నేనుగూడ వైద్యం జేస్తాను. నీవు నాకు తోడ్పడు తావని యడుగుతున్నాను.

ఇంతలో అక్కడకు మరియొక నూతనవ్యక్తివచ్చెను. రాజారా వతనివంక జూచెను. ఆనూతనవ్యక్తి యేదియో కనుసన్న జేసెను. అది

రమాకాంతుడు కనుపెట్టెను. ఆతడు గన్గొనజాలకుండెనని వారను కొనిరి.

రాజా—సరే; తులం యిచ్చిపోమ్మూ- ఈ సీసాయేమి ?

రమాకాంతుడు ప్రత్యుత్తరంబున కాలోచించెను.

రమా—అయ్యా ! యిదియొక పసరు. గాయముల కమోఘమైన యౌషధము.

రాజా—నీ వెవ్వరివద్ద తీసికొంటివి ?

రమా—బొంబాయిలో రాజారావను నతనివద్ద గొంటిని.

రాజా—ఏ రాజారావు ?

రమా—కోమటి పిల్లవాడండీ-

అంత రమాకాంతుడు తులం చందినీయత్త రిచ్చి రూకలు గైకొని యిల్లు వెడలెను. అంతకు పూర్వమే గౌరీశంకరుని రాజారావు తోటమాలిగా నియమించియుండెను. మధ్యాహ్న మొంటిగ నాతనితో బ్రసంగించి సాయంకాలమునకు యింటికి జనెను.

౬

రమాకాంతుడు ఇంటికి వచ్చునప్పటికి యాతనికొకయుత్తరము వచ్చియుండెను. దానిని చేకొని యిట్లు చదువుకొనెను.

"రమాకాంతా ! నీపేరు మేము వినియుంటిమిగాని నిన్నన్నడు జూడలేదు. నీవిప్పుడు బొంబాయిలోనియపరాధపరిశోధకాగ్రగణ్యుడవని యందరు నమ్ముచున్నారు. వారు కేవలము మూఢులే. ఎందుకనః నీవంటి మూఢుని, తెలివిలేని వానిని, ఆలోచనాహీనుని, యమాయకుని, నొక గొప్ప రహస్యభేదకుడనుచు, నపరాధపరిశోధకాగ్రగణ్యుడంచును నెంచుచున్నారు గనుకనే. నీకు రహస్యభేదనమందు తెలివియున్నదా- అదియే శూన్యము. నీమేనల్లుడెక్కడనున్నాడో మాకు

దెలియును. వానిని సాధ్యమైనంతవరకు యీపూట కారాగృహంబున నో లేక యమసదనంబుదునో పడవేయగలము. శీఘ్రముగ నీవు కూడను నాతని గలుసుకొనునట్లు చేయగలము. తదుపరి నీభార్య యన్నపూర్ణమ్మను మాయిచ్చవచ్చిన మేలంగు జెరుపుదుము. ఇది నిక్కవము. ఐనను స్నేహితునివలె నీకు కొన్ని హితవాక్యము లుప దేశించెదము. నీవు ప్రథమమున మమ్ముల గనుపెట్టజాలవు. కను పెట్ట ప్రయత్నింతువు. ప్రయత్నమధ్యమున నీవు పడు కష్టసాగరవీచి కాపరంపరల నాపుటకు వారాకరమే లేదు. తుదకు ఫలించు నను కొందువా- అది స్వప్నవృత్తాంతము. ఫలిత మేమన; నీయసువులను, ధనకనక వస్తువాహన తారాసుతస్నేహిత బంధుజాలంబుల పోగొట్టు కొందువు. ఎందు కీయసంబద్ధహాత్యారహస్యభేదన కార్యాలోచనము. నీవు కాదుగదా నిన్ను సృష్టించిన యబ్జయోని యైనను మమ్ముల గనుపెట్టజాలడు. నీవంటి రమాకాంతులు పదివేలమంది యైనను మా నూతన భయంకర సంఘటనములను దెలుసుకొనజాలరు. కాన నీవీ కార్యాలోచననుండి వదలుకొనుము. మనస్సును నాతురతతో మైత్రి గల్గింపకుము. ఈప్రయత్న మచిరకాలంబులోనె వదలుము. లేదేని నీ శిరచ్ఛేదనమే నిక్కవమని తలంచి పనిచేయుము.

రాజరత్నం శిరము మూడుదినంబులలో నెగిరిపోవునని చెప్ప వలయును. ఆతనిభార్య లక్ష్మీధరపురంబుననున్నదని తెలియును. ఆమె నెట్లయినను గ్రహింతుము. రాజరత్న మామెను చూడకముందే మేము తీసికొని పోదుమని జాగ్రతగా జెప్పవలయును.

మోహన్‌లాలుని జంపవలసినంత యవసరము మాకు లేదు. వలపులరాణి యస లవసరమే లేదు. ఆ భయంకరనారీభూత మా మోహన్‌లాలాశ్రయమందే యుండనిమ్ము. ఆమెను మేముబలాత్కా రముగనైన దీసుకొని వెళ్ళలేకపోతేగదా మాకంతతొందర! ఎక్కువ

కాలము గడపిన యేదియెట్లు పరిణమించునో చెప్పజాలము. గౌరీశంకరుని జంపవలయు.

ఇట్లు,
ఆనందకుటీరమువద్ద హంతకులు.

రమాకాంతు డుత్తరము చదువుచున్నంతకాల మన్నపూర్ణ పెద్దపెట్టున నేడ్వదొడంగెను. రమాకాంతు డూరడించెను. ఆమెదుఃఖ మాగనేలేదు తుదకు-

రమా—ఎంత చెప్పినను వినవైతివి. నాకు వచ్చులేఖలు నీవెందుకు విప్పితివి. అందులోనిసంగతుల నెందుకు జూచితివి. అది మంచి పనియని తలంచుచున్నావుగాబోలు. మగవారిలేఖ లాడువారు సవరింతురా. ఊరకుండుము. ఇక యెప్పు డటుచేయకు.

ఇంత ధైర్యముచెప్పినను, రమాకాంతునిముఖము భయభావము సూచించుచునేయుండెను. కొంతవడి కాతడు ధైర్యమువహించి యెన్నికష్టములకు లోనైనను దా నీ హత్యారహస్యమును ఛేదించనిది వదలనని శపథము గావించుకొనెను. వెంటనే భోజనముచేసి తాను యివ్వనిదే యేయుత్తరమును నమ్మవలదనిచెప్పి వెడలిపోయెను. ఆతని కత్తియు రివాల్వరును ఆతనియొద్దనే యున్నవి. ఆతడు కర్మాలయాభిముఖుడై పోవుచుండెను. ఆతడు వెళ్ళునప్పటికి రాజరత్నం గూర్చుండియుండెను.

రామా—రాజరత్నం! ఏమిటియాలోచించుచున్నావు.

రాజ—ఏమియులేదు.

రమా—నిన్నటిదినమున గళ్యాణనగరము వెళ్ళితిని. రాజారావును దర్శించితిని. ఆతడొక మాంత్రికుడును, వైద్యుడును. అతని కెట్టియిన హత్యతో సంబంధ ముండియేయున్నది.

రాజ—గౌరీశంకరు నక్కడ విడచివచ్చినారా?

రమా—ఆతనికొక తోటగలదు. దానికి గౌరీశంకరుని దోట మాలిగ నియమించి వచ్చితిని. ఈదినమున నొక యనామక లేఖ వచ్చినది.

అంతట రమాకాంతు డాలేఖ నాతనికిచ్చెను. రాజరత్నమద్దాని నామూలాగ్రముగ జదివెను. ఆతడు భయభ్రాంతుడైపోయెను. ఆతనికి యాలోచన పొడముట లేదు.

రాజ—రమాకాంతా! ఏమియాలోచించితివి?

రమా—ఈదినమున గౌరీశంకరు నేమైనబాధించుదురా?

రాజ—అట్లు జరుగదనియే నానమ్మకము. హంతకులు మిమ్ము భయపెట్టుటకే యట్లుగావించిరిగాని మ రేమియుగాదు. హంతకులు చూడ పిరులువలె నున్నారు.

రమా—ఈసింహదంష్ట్రిల కాయజములు చిక్కకపోవునా-తాటాకులచప్పుళ్ళకు కుందేళ్లుబెదరునా- హంతకుల బట్టకున్న నేను రమాకాంతుడనేగాను. ఇక నేను శీఘ్రగమనంబున బోవలయు. తిరిగి కొన్నివిషయంబుల బరీక్షించి నాలుగుదినంబులలో వచ్చెదను. అవసరమైన దంతివార్త యిచ్చెదను. వెంటనే సహాయము బంపవలయు. మాయింటివద్ద జాగ్రతగ జూచుచుండవలయు. అని యాతడు కళ్యాణనగరము వెడలిపోయెను.

౭

రమాకాంతుడు ప్రొద్దుగ్రుంకువరకు నటునిటు దిరిగి కనుచీకటి నల్దిశల నలముకొనిన తదుపరి రాజారావుతోటయగువిశాలోద్యానము చేరెను. బైటనుండి జయసీతారాం అనెను. అదియే వారల సంకేతము. గౌరీశంకరుడు తోటలోని ద్వారముతీసెను. రమాకాంతుడు లోన జొచ్చెను.

రమా—గౌరీ! భద్రముగనుంటివా?

గౌరీ—మామా! ఇదేమి మరలివచ్చితి రేమి?

రమా—నాకొక యనామకలేఖవచ్చినది. హంతకులు నిన్ను బాధింతురని వ్రాసిరి. వారిబారినుండి నిన్నుదప్పించుటకు యిచ్చటికి వచ్చితిని.

గౌరీ—వారలా! వారు నన్నేమియుచేయజాలరు. ఐనను రాజారావు దొంగవలెనున్నాడు. హంతకులలో యీతడొకడు. ఈదినమున మానవవశీకరణమూలికారసము తీసుకొనివెళ్లినారు. ఏమిచేతురో కదా మూర్ఖులు!

రమా—మానవవశీకరణ మననేమి?

గౌరీ—ఆరసరు వీపుమీద చల్లిన యావ్యక్తి ప్రయోగము చేసినవానికి వశమగును.

రమా—రాజారావింట లేడా?

గౌరీ—లేడు. ఈమధ్యాహ్నమే వెళ్ళినాడు.

రమా—ఎప్పుడు తిరిగివచ్చును?

గౌరీ—ఈదినమే వచ్చును.

రమా—మోటారున్నదా?

గౌరీ—లేదు. ఈరాత్రికి బంధువులెవ్వరో వత్తురనియు వారలకు దగినసాయమొనర్పుమని యాజ్ఞాపించి వెడలినాడు. ఈదినమిక్కడనే యుండుడు.

రమా—నేనిక్కడ నీకు దోడ్పడుదమనియే కదా వచ్చితిని. వచ్చు బంధుగు లెవ్వరు?

గౌరీ—ఎవ్వరెఱుగుదురు! వారిలో హంతకులుందురు.

రమా—రాజారా వీదినమున రాడా?

గౌరీ—రాత్రికి నాలుగుగంటలకుండిరి వచ్చును.

అక్కడ నొకచోట పదధ్వని వినంబడఁజొచ్చెను. రమాకాంత గౌరీశంకరు లాదిక్కునకై వెడలిరి. అంతయు నిశ్శబ్దము. మహీరుహశాఖాపత్రములు సంచరించినపుడును, వృక్షశాఖలందున్న కులాయంబులబడి నిద్రించుచున్న విహంగ సముదాయము మధ్యమధ్య మేల్కాంచుచు కలకలస్వనంబులు జేయునప్పుడును, నిశ్శబ్దమునకు భంగముగలుగుచుండెను. బ్రహ్మాండభాండమంతయు నంధకారబంధురంబైయుండెను. అందులో మూఢహృదయంబుపోల్కినిగూఢంబై యున్నలతాగుల్మములచేతను, బహువింశతివత్సరంబులనుండి యలముకొనిన వటవిటపివితానంబులతోడను, సకలవిధలతాసుమభరితకుసుమవికుంజపుంజములతోడను, సమూల్యపరిభావ సమాకర్షిత వనమాలికా నిచయంబులతోడను విరాజిల్లు నావనమందు నంధకారము యిచ్చవచ్చిన తెరంగున పెచ్చుపెరిగి యచ్చుబోసిన యాబోతుభంగి బ్రిమ్మరుచుండెను. ప్రకృతికాంత ధరియించిన వినీలాంబరమున మినుకు మినుకుమనుజల్తారు పువ్వులోయన నీరంధ్రపరికల్పిత గాఢాంధకారమున మింటచుక్కలునిర్మలకాంతులు దశదిశల బ్రసరింపజేయుచుండెను.

అట్టితఱి నావనమందు నెవ్వరోముగ్గురు వ్యక్తు లొకదెసపోవుచుండిరి. వారిచేతులలో రివాల్వర్లు లేకపోలేదు.

గౌరీ——మామా! మనము వారి ననుసరింతము.

రమా——వా రెక్కడకు బోదురని?

గౌరీ——వా రా వెనుకనున్న భూగృహములోనికి పోదురు.

రమా——ఈతనికి భూగృహ మెందులకు ?

గౌరీ——ఈతనియాౘధములన్నియు నావిలో దాచియున్నాడు. అదిగాక అది యాతనికి రహస్యాలోచనాగారము. ఇతరుల నెవ్వరను రా నివ్వడు.

రమా—— [illegible]

గౌరీ—దానిని దెరచుమార్గము నాకు తెలియును.

అంత వారిద్దరు వారి ననుసరించిరి. ఆవ్యక్తు లక్కడ నొకభయంకరశునకమును నియోగించి లోనకు జని కవాటముల బంధించిరి. రమాకాంతు డాకుక్కను అరచుటకు దగినంతయవకాశ మీయకుండగనే కంఠము నులిమివైచెను. గౌరీశంకరు డింతలోనక్కడనున్న మీటనొక్కి తలుపుతెరచెను. వెంటనే వారక్కడనున్న సోపానముల నధిరోహించి వెడలిరి. లోపలనొక గదిలో నాముగ్గురువ్యక్తులు కూర్చొని మాట్లాడుచుండిరి. రమాకాంతగౌరీశంకరు లక్కడ తలుపుచాటున నిలువంబడి చెవియొగ్గి వినుచుండిరి.

ఒకవ్యక్తి—విశ్వేశ్వరరావూ! విశేషము లెవ్వి ?

రెండ—ఈరోజున రాజారావును రామరాజును వెళ్ళినారుగా? పని యైయుండును.

మూడ—రహింగూడ వెళ్లలేదా ?

మొద—వెళ్ళినాడు.

రెండ—తోటమాలి జాగ్రితగనున్నాడా! ఆతడేదైన—

మూ—ఆత డట్టివాడుగాడు. ఆతడుగూడ మనకు దోడ్పడునని తోచుచున్నది. లేదేనిచంపివైచెదమని భయపెట్టెదము.

రెండ—ఈతోడ్పాటుల కేమిగాని యాతని యంత మొందించనియెడల మనకార్యమునకు భంగముకలుగును. రత్నాలాలు హత్యమాట యేమి ?

మొద—ఏమున్నది. వారు మనల గన్గొనజాలరు. రమాకాంతుడు ప్రియత్నించుచున్నటుల తెలిసినది. ఆతని జంపనిదే నాకు నిదురరాదు. రేపు పార్కువద్ద గలుతము.

వారు బయటకు వచ్చునటుల తెలసి రమాకాంతగౌరీశంకరులుదిగి యాయంధకారములో నదృశ్యులైరి.

రమా—గౌరీ ! నామనస్సు వ్యాకులన మొందుచున్నది. ఇక నీవీతనియొద్ద నూడిగము జేయనక్కర లేదు. ఇంటివద్ద నేమైనదో దెలియను. వీరలసంభాషణ వినినదాదగ రాజారావును రామరాజును వెళ్ళి మీాయత్త నేదయిన బాధించుచున్నారేమో యను సందేహము నొందుచున్నయది. నీవు వెంటనే యింటికి బొమ్ము. అవసరమైన తంతివార్త యిచ్చెదను జాగ్రత.

అంతట గౌరీశంకరుడు వెడలిపోయెను. రమాకాంతునిముఖ మానందపరిపుల్లమైపోయెను. ఎందుకన నాతనికష్టము ఫలించుచున్నట్ల ప్పుడే కానవచ్చుచున్నది. ఆతడిట్లని తలంచెను.

"ఇక నేనెంతయో నాలోచింపవలసినది లేదు. నిశ్చయముగ రాజారావే హంతకుడు. వీరలందర రాతనిస్నేహితులు గాని మరేమియు లేదు. ఈతని బ్రతుకుమార్గ మాలోచించెదను. నిదర్శనము లెవ్వియుచు శీవే" ఆతడు తనలో దాననుకొనునప్పుడు కొన్నిమాటలు బయటకు బిగ్గరగా బలికెను. అది యాతనికి సహజము. ఆతని కెచ్చటనో పదస్వని వినబడినది. వెంటనే యాతడతివేగముగనక్కడనుండి పారిపోయెను.

౬

గౌరీశంకరు డింటికి వెళ్ళునప్పటికివిధిక వాటునుబంధించబడియుం డెను. ఆతనికనుమానమంకురించెను. ఎందులకీక వాటునుబంధించినదని యాతడు పరిపరివిధంబుల దలపోసెనుగాని యాతనికేక్వ్యార్థమైన దరి గానరాకుండెను. సింహద్వారమువద్ద ముగ్గులు లేవు ధూళిమిక్కుటము గనుండెను. వెంటనే తలుపునుత్తట్టెను. ప్రత్యుత్తరము లేదు. అనుమాన పిశాచమాతని నావహించినది దానికదగినమంత్రి మూలేని ముద్దలేదు ఎంతసేపటికిని రానందున నాతడు తలుపును గట్టిగ [illegible] బిగ్గరగా పిలిచెను [illegible] యాతడు [illegible]

కాజాలకపోయెను. వెంటనే యాతడు మరియొకతన్ను గట్టిగతన్నెను. తలుపులోపలిగడియలు విరిగిపోయి తలుపునిమేషమాత్రమున దెరచుకొనెను. గృహమంతయుచీకటి-గౌరీశంకరునికి దత్తరపాటుద్భవించెను. "అత్తయ్యా" అని బిగ్గరగ నరచెను. జవాబులేదు. దొడ్డితలుపులు తెరచియుండుటచేత నది బయటకు వేయబడియుండెను. అక్కడనున్నగవాక్షము తెరచెను. ఇల్లంతయు మనుష్యసంచారహీనసూచికాపరిశుద్ధమలమయియుండెను. ఇంటియు రజమునిండియుండెను. వెంటనే యాతడు యంపెటికను దెరచెను. కాని దానియం దెట్టివిధమైనవస్తువులు తస్కరింపబడలేదు. గౌరీశంకరుడు నిర్విణ్ణుడైపోయెను. అతనికిసంఘటనాద్యంశములు తోచకపోయెను. అతడిట్లని చాలతడవు తలపోసెను.

"హంతకులే నా యత్తను దొంగిలించుకపోయిరిగాని మరేమియు గాదు. దొంగలైనచో గృహములోనున్న భాండములు, యినుపపెట్టెలలోనుండు ఆభరణములు తస్కరించుకపోవలసినది. వారట్లు చేయలేదుగాన హంతకులు ప్రత్యేకముగా మాయత్తను దీసికొనిపోవుటకు వచ్చిరిగాని తస్కరులుగారు. అహో! హంతకులెంతటిసాహసులు-వీరులు ఎంతటిధీరులుగాకున్న సకలసౌభాగ్యలక్షణసమన్వితమగు నిబ్బరత సామ్రాజ్యమునం దాంగ్లపరిపాలనమున బొంబాయివంటి మహానగరములో నొకయసహాయయువతినిదస్కరించుటయా! హంతకులుమాయత్తనెట్టికడగండ్లుపెట్టుచుందురోకదా! హతవిధీ! ప్రపంచికసౌఖ్యంబులనుభవించుటకుపతిసేవాపరతంత్రురాలగుటకు స్త్రీలనపరాధపరిశోధకులదారలుగా సృజింపబోకుము." ఐననిప్పుడాలోచనమునకు తరుణముకాదని తలంచి యాతడు దిగ్గునలేచి దొడ్డితలుపును లేవదీసివైచి బయటకు వెళ్లెను. అచ్చట గోడమీదనొకచో సీసపుపెంకులునలిగి దానిపైనొక పట్టాపరుపబడియుండెను. వెంటనేయాతడాయింటిచుట్టునుదిరుగనారంభించెను. కాని యేమియు నిదర్శనము లభించలేదు. ఆకస్మికముగ

నక్కడొక స్త్రీవ్యక్తి యాతనికి లోచనగోచరంబయ్యెను. ఆతడు తత్తర పాటుతో నక్కడకుబోయి "లక్ష్మీ" యని పిలచెను. ఆవ్యక్తి కనులర్ధ స్ఫుటముగ దెరచెను. ఆమె యొడలంతయు గట్లు కట్టబడియుండెను.

గౌరీ—లక్ష్మీ! ఏమిది యిట్లున్నావు?

లక్ష్మీ—బాబూ కట్లు—

గౌరీశంకరు డామెకట్లు వదలించెను. దాహమునిచ్చెను. సేద దీర్చెను. కొంతవడి కామె మాటాడగలిగెను.

గౌరీ—ఏమిసంగతి తొందరగా చెప్పుము.

లక్ష్మీ—బాబూ! నిన్నసాయంత్రము రమాకాంతులవారు యెక్కడకో పోయినారు. నిన్నరాత్రి పదకొండుగంటలకు యెవ్వరో నల్వురువచ్చి మనవాకిటనున్న తిన్నెపై గూర్చుండిరి. అమ్మగారు నన్నుతోడ పడకొనుమన్నారు. నేను గడపవద్ద పడున్నాను. వారు వచ్చునప్పు డొక యుద్దెబండిపై వచ్చిరి.

గౌరీ—అప్పుడు నీ విది యంతయు నెట్లుకనిపెట్టితివి?

లక్ష్మీ—నేను గడపయివతల పడున్నాను. అందువలన గనుగొనజాలితిని. వారునల్వురలో యిద్దరు గొంతవడికి లోనికివచ్చిరి. ఇద్దరిహస్తములయందు కత్తులు మెరయుచుండెను. నేను భయకంపితనై పోతిని. నోటమాట లేదు. వెంటనే వారు నన్నుచూచి నోటగుడ్డలుకుక్కి కాలుసేతులు బంధించిరి.

గౌరీ—వారెట్లున్నారు గుర్తించితివా?

లక్ష్మీ—వారు నల్లబట్టలు కట్టుకున్నారు. తలపాగ నల్లనిదే. వారిని చీకటిలో ముసలిముండను నేను గుర్తించగలనా.

గౌరీ—వారిచేతులలో నేదైన దీపమున్నదా?

లక్ష్మీ—లేదు.

గౌరీ—వారితోడనే మరల వెళ్ళిరా?

లక్ష్మి—వారితోవ మరలరానూ లేదు-పోవనూ లేదు.

లక్ష్మి—లోనకు వెళ్ళి తలుపులుమూసిరా ?

లక్ష్మి—ఆ !

గౌరీ—వా రెంతకాలము లోపలనుండిరి ?

లక్ష్మి—సుమా రొక యర్థగంట యుండిరి.

గౌరీ—అప్పటికి పోలీసువారల గస్తీయైనదా ?

లక్ష్మి—మీరు వెళ్ళినతరువాతనే వారు వచ్చిరి.

గౌరీ—వారితోవ రాలేదుగదా- వారు వెళ్ళినారని నీ వెట్లు కనిపెట్టితివి ?

లక్ష్మి—ఒక అర్థగంట తరువాత లోనదొడ్డివాకిలివద్ద తలుపు చప్పుడైనది. దానివలన వారు తిరిగి వెళ్ళినారని గ్రహించితిని.

గౌరీ—నేను పోలీసుకార్యాలయమునకు బోయి మరలవచ్చెదను. జాగ్రత.

అంత వాతడు పోలీసుకార్యాలయమునకు జనెను. గౌరీశంకరుని జూడగనే రాజరత్నం నిశ్చలుడై పోయెను. ఏదియో జరిగినదనియే యాతని సంకోచము.

రాజ—గౌరీశంకరా ! ఏమి విశేషములు ?

గౌరీశంకరుడు కనులనీరు నించెను. అదిచూచి రాజరత్నం స్తంభితుడై పోయెను.

గౌరీ—మాయత్తను నిన్నరాత్రి హంతకులు దొంగిలించిరి.

రాజ—ఎవ్వరు లేరుకాబోలు దైవమా !

గౌరీ—మేమెవ్వర మింటివద్ద లేము. నన్ను హంతకులేమైన బాధింతురని యాతడు నావద్దకువచ్చెను. ఇదిచూచి సమయానుకూలముగ నామెను దీసుకపోయిరి.

రాజ—ఇప్పుడేమి కర్తవ్యము ?

గౌరీ—రాత్రి మావీధిని గస్తీతిరిగిన పోలీసువాండ్ర బిలువుము. వారలవలన నెవ్వియైన జాడలు తెలియునేమో.

అంత రాజరత్నం బహుప్రయాసముమీద నారక్షకభటులను గౌరీశంకరునివద్దకు దీసుకవచ్చెను. ఒకనిని,

గౌరీ—ఓయీ! నీపేరేమి?

రక్ష—నాపేరు వీరాస్వామండీ.

గౌరీ—నిన్నరాత్రి పదునొకండుగంటలకు నీవెక్కడుంటివి?

రక్ష—నేను మింటుబజారున నుంటిని.

గౌరీ—అప్పుడు మాయింటివీధిలో నెవ్వరు గస్తీతిరిగిరి?

వీరా—ఈతడేను.

రెండ—అయ్యా! నేను పదునొకండుగంటలకు మీవీధిప్రక్కవ వీధిలో దిరుగుచుంటిని.

గౌరీ—మా వీధిలో నేదైన చప్పుడుకాలేదా?

రెండ—ఏచప్పుడును లేదు. కాని నే నామలుపు తిరుగునప్పటికి నాకొక బండి కన్పడినది. నే నద్దానిదగ్గరకు వెడలిచూడ దానికి దీపముడుగున గొంచెముగ శాంతింప మొదలుపెట్టినది. నేను వారల నాబండి యెక్కడకని యడిగితిని. వారు రైలుస్టేషనుకని జవాబుచెప్పిరి. "ఇప్పుడేమిబండియున్న"దని మరల ప్రశ్నించితిని. వారు బోడా రైలుకు పోవుచున్నామని చెప్పి స్టేషనుదిక్కుగా వెడలిరి. నేను నిజమని తలంచి యూరకుంటిని. ఇప్పుడేమి వచ్చినది?

గౌరీ—ఆబండిలో రమాకాంతులవారి భార్య దొంగిలింపబడి తీసుకపోబడినది. ఆబండిలో నెందరు పురుషులుండిరి?

రెండ—ఇద్దరు.

గౌరీ—స్త్రీ లెందరు?

రెండ—ఇద్దరు.

గౌరీ—పొరపాటా- నిజముగానా?

రెండ—నిజముగనండి. అందులో నొకస్త్రీ యున్నది.

గౌరీ—అది యెద్దులబండియా? లేక గుఱ్ఱపు బండియా?

రెండ—అది యెద్దులబండేనండి.

అంత గౌరీశంకరు డటనుండి యిలువెడలి సాయంకాల మగు నరికి యావృత్తాంత మంతయు దన మామకు జెప్పవలయునని కళ్యాణనగరము వెళ్లెను.

౬

అజాండమంతయు నంధకారసమాకర్షితమై యుండెను. రమాకాంతుడు రాజారావుయొక్క విశాలోద్యానమున భూగృహమువద్ద కూర్చుండి యాలోచించుచుండెను. ఆతని వైఖరిచూడ నాతడు గౌరీశంకరునికొఱకు నిరీక్షించుచున్నట్లున్నది. గౌరీశంకరు డింకను రాలేదను శంక యాతని మనంబును గలచివైచుచుండెను. అట్టితరి నావనమందెవ్వరో యిద్దరు మనుజులు వెళ్ళుచుండిరి. ఎవ్వరైనను సరియేయని తలంచి రమాకాంతుడు వారల ననుసరించెను. దారిలో ననేక మార్లు ఆయిరువ్వురువ్యక్తులు పత్రంబులు సంచలించినపుడు వెనుకకు దిరిగి చూచుచుండిరి. అట్టిసమయమున రమాకాంతు డేచెట్టు చాటుననో గోడచాటుననో దాగుచుండెడివాడు. వారట్లు వీరసింగ్ బజారున బోవుచుండిరి. రమాకాంతు డాలసింపక వారివెన్నంటియే వచ్చుచుండెను. వారట్లూరివెలుపలనున్న "పార్కు" వద్దకు వెళ్ళిరి. పార్కుచుట్టును నొక విశాలమైన తోటగలదు. ఆ ముందువెళ్ళుమనుజులను రమాకాంతుడు గనుపెట్టజాలకపోయెను. రమాకాంతు డాలోచింపదొడంగెను "గౌరీశంకరు డింకను రాలేదే. అన్నపూర్ణను దీసుక వచ్చిరా యేమి హంతకులు. గౌరీశంకరు డేమైన వర్తమానములదీసు

కొని భూగృహమువద్దకు రా నతనిబట్టి బంధించిరేమో! ఆత డట్లు బం ధింపబడువాడు కూడ కాడే. ఐనను వీరు పార్కువద్ద కెవ్వరికొరకో వెళ్ళుచున్నట్లున్నది. అక్కడ నింక నెందరు కూర్చుండిరో పరీక్షించ వలయును." అని పరిపరివిధముల దలపోసి వారివెన్నంటి పోవుచుం డెను. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలన్నర యైనది. వారు పార్కులోనకు వెళ్లిరి. వారు వెళ్లినప్పు డదృష్టవశమున దెరవబడియే యుండెను. రమాకాంతుడు లోనకువెళ్ళెను. ఆమనుజులు లోనయున్న భవనపు తిన్నెపై గూర్చుండిన ముగ్వుర మనుజుల దగ్గరకు జనిరి. కదలక మెద లక రమాకాంతుడు గుప్తముగ నొక మల్లెపొదచాటున దాగుకొనెను. వారల సంభాషణమంతయు బ్రత్యక్షముగ రమాకాంతుడు విశదముగ వినుచుండెను.

మొద—పనియైనదా ?

రెండ—రామరాజు వెళ్ళుట, పని గావించుట నా.

మూ—రామరాజూ! నీవును మ రెవ్వరు వెళ్ళినారు ?

నాల—నేనును ఈరాజారావును వెళ్ళినాము.

ఐద—రహీం రా లేదా ?

రెండ—వచ్చినాడు.

మొద—ఎటులగావించినారో విశదముగ నాకు దెల్పిన సంతసము.

రెండ—వెళ్ళి యరుగుపై గూర్చుంటిమి. అక్కడనొక ముసలి ముండయున్నది. అది యరచునేమోయని దానినోట గుడ్డలుకుక్కి బం ధించితిమి. ఆమె యప్పుడు మేల్కాంచియే యుండెను. పెడరెక్కలు విరచి త్రాళ్ళచే గట్టివైచితిమి. రహీమును వాకిట నిలువబెట్టి నేనును రామరాజును లోనకు వెళ్ళితిమి. ముందుగా నేను మానవవశీకరణ మూలికారసమును జేబులోనున్న డబ్బీనుండి తీసి సిద్ధముగా నుంటిని.

మొద—కవాటము బంధింపబడి యుండలేదా ?

రెండ—లేకేమి ! దానియూఁత లెత్తివైచితిమి.

మొద—శబ్దమేది కాలేదా ?

రెండ—కాకేమి. శబ్దమైనది. ఇంతలో లోననుండియొక స్త్రీ నిదురకనుల నులిమికొనుచు వచ్చి తలుపుతీసెను. స్త్రీ యేమిటి దేవ కామిని. రంభ. నేను చెడుపని చేయుటకు దగిన యదనుగాదనితలంచి యత్యంతశీఘ్రకాలంబున నావసమూలికారస మామెపై జల్లితిని. ఆమె యరచుటకు దగినంత యవకాశ మీయకుండగనే యొక్కసారి యామెనోట గుడ్డలు కుక్కితిమి. వెంటనే మనరాజు వాకిటతలుపు బంధించినాడు. అటనుండి యామెను భుజంబులపై వేసికొని దొడ్డిపంచ పాళితలుపుతీసి దొడ్డిలోనికి వెళ్లినాము. ఆగోడంతయు పీసపుపెంకుల చే గ్రుచ్చబడియున్నది గాన దానిపై నక్కడనున్న పట్టానుపరచి దానిపైనుండి ముందుగా రాజు క్రిందికి దిగినాడు. తరువాత యీామె నతని కందిచ్చి నేనును దిగితిని. మేము సింహద్వారమువద్దకు వచ్చి యక్కడనున్న బండిలో నామెను బడవైచి రహీంను బిలచితిమి. ఆతడు వీధిగుమ్మపుతలుపు లోనకువైచి గోడదుమికి యీవలకు వచ్చెను.

మొద— అద్దెబండియేనా ?

రెండ—అద్దెబండియే, కాక మరేమియున్నది ?

మొద—తరువాత—

రెండ—తరువాత మే మాపీధిమలుపున వచ్చుచుండ—

మొద—బండి యెక్కడిది.

రెండ—ఒకనివద్ద మైదువందల రూపాయలు తాకట్టుంచి యీా బండిని తీసుకొని వచ్చితిమి.

మొద—ఎవ్వరు నడపిరి ?

రెండ—రహీం తోలుకొని వచ్చెను .

మొద—ఆమలుపులో నేమైనది ?

రెండ—ఆమలుపున దిరుగగానె రక్షకభటు డొక డీలవేసె ను. మాకు భయమువొడమినది. ఐన నాతనుమున్నే మేమొక యుక్తి చేసినాము. ఒక యుప్పరపిల్లవానికి స్త్రీ వేషము వేసినాము.

మొద—ఆతని కెన్నివత్సరంబులుండును ?

రెండ—పదివత్సరంబు లుండును

మొద—ఆత డెట్లు కనుబడెను ?

రెండ—రైలుస్టేషనువద్ద ముష్టియడుగుకొనుచుండ మేమతనిని మా వెంట దీసుకవచ్చితిమి. తరువాత ఆరక్షకభటుడు మాబండివద్దకు వచ్చి యెక్కడకుబోవుచున్నది బండి యనియడిగెను. నేను బరోడా మెయిలునకని జవాబుచెప్పితిని. ఆతడును మనుష్యులలెక్కసేయక వెడలిపోయెను. తరువాత నాబండిని కసలాల్ బజారునకు తీసుకువచ్చి యక్కడనున్న చలనహేతుకశకటంబులో నీమెనుంచి యాయుప్పర వాని కైదురూకలిచ్చి యాబండి యాలసని రైలుస్టేషనువద్ద మనుజున కివ్వమని చెప్పి వెడలినారము. తీసుకవచ్చి మన రెండవ భూగృహంబులో బడవైచినారము.

మొద—రహీ మిప్పు డేడీ ?

రెండ—ఆతడు మరల బొంబాయికి వెళ్ళి మొదువందలరూప్యములు తెచ్చినాడు. ఇప్పుడు భూగృహమువద్ద నెవ్వనినో బట్టినాడు. ఆతనిని గూడ భూగృహములో బడవైచి వచ్చును.

మొద—ఆబాలు డెవ్వడు ?

రెండ—పిల్లవాడు కాడు. సుమారిరువదివత్సరంబులుండును.

ఇంతలో రహీమక్కడకు వచ్చెను. రమాకాంతు డతిజాగ్రతగ గూర్చుండెను. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసము లంతతీవ్రముగ గాక కొంచెము శాంతించి జేయుచుండెను.

రెండ—రహీం! ఏమైనది ?

రహీం—ఏమున్నది పట్టి బంధించితిని.

మొద—ఎవ్వరు ?

రహీం—ఎవ్వరో బాలకుడు. ఇరువది వత్సరంబు లుండును. ఆతడు భూగృహమువద్ద గూర్చుండెను. నేను వెళ్ళి యెవ్వరని యడుగ తోటమాలిననెను. కరదీపికను వెలిగించి చూస్తిని. తోటమాలికాడు. వెంటనే యాతడు నాపైకి వచ్చెను. ఆతనిమీద మనరావుగారి మచ్చు చల్లితిని. వెంటనే యాతని బంధించి మూడవగృహములో బెట్టి వచ్చితిని.

మొద—రాజారావూ ! తోటమాలి లేచిపోయినాడా యేమి?

రెండ—లేచిపోయినాడు.

మొద—ఆతడే యీ పిల్లవాడువలె నున్నాడు. దొంగ—

రహీం—చూడ నట్లే యున్నది.

మొద—నీవు వెళ్ళి యీపిల్లవానిని యీదినముననే రెండవ గృహములో బడవైచిన బాగుండును. రేపు చంపుదము. రమాకాంతుని జాగ్రతగ బట్టవలయు.

రహీం—రత్నలాల హత్య యెంతపని గావించినది !

మొద—వలపులరాణిని బట్టుట యెప్పుడు ?

రహీం—దానిని వదలివైతము.

రెండ—(పరిహాసముగ) అంతే యనుకొనుము.

రహీం—నేను వెళ్ళుచున్నాను. మీరా రెండవగృహములో గూర్చుండుడు. నేనొక యరగంటలోనే తిరిగిరాగలను. నేను చెప్పిన కాలమునకు నేను రాకున్న నేదియో యపాయము వాటిల్లిన దనియే తలంచుడు.

అని యాతడు వెడలెను. వారొక త్రోవబోయిరి. రమాకాంతుడు రహీంను వెంబడించుచుండెను.

౧౦

రమాకాంతుడు రహీంను నత్యంత జాగరూకుడై వెంబడించెను. ఆత డీవిధముగ దలపోసెను.

"ఆహా ! వీంతకు లెంత సాహసులు ! గౌరీశంకరుని యన్నపూర్ణమ్మను గూడ వీరు తప్పక బంధించిరి. ఆతడు తన యత్తను తీసుకపోయిరను విషయము నాకు జెప్పుటకు వచ్చియుండును. ఆతని బట్టి బంధించియుండును. ఈపాపిని జీల్చి గద్దలకు క్రిందు లెగురవేసినను పాపములేదు. వీనికాలము సమీపించినది గనుకనే వీని కిట్టి బుద్ధి పుట్టినది. ముమ్ముందుగా నేను వారి ననుసరింతునా- అనుసరించిన మంచిదియే. గౌరీశంకరుని బంధించి యాస్త్రీమూర్తివద్దకు దీసుకొని వత్తురుకదా. అక్కడనే వీరల నందర నట్టుపెట్టెద. అప్పుడు నా కార్యమీదినంబుననే పరిపూర్తి కాగలదు. (ఆలోచించి) కాదు కాదు. నేనిప్పట్టున నాబుద్ధిని తీవ్రముగా నుపయోగించవలయును. లేదేని గొప్పముప్పు తప్పక గప్పుకొనును. ముందుగా రహీం గౌరీశంకరుని దీసుకొని యాస్త్రీమూర్తివద్దను జేర్చునుకదా. ఈతని సీమార్గమధ్యంబుననే పడగొట్టవలయు. అప్పట్టున గౌరీశంకరుడు నాకుచాలసహాయభూతుడుగా నుండును. అట్లు గౌరీశంకరునిగూడ దీసికొని యీదుర్మార్గుడు వారల జేర్చిన పని కష్టమగును. అప్పుడు నే నెన్నియో యిడుముల బడవలయును" అని యాతడు దీర్ఘముగ నాలోచించి రహీమును వెంబడించెను. అచిరకాలంబులోనె వారొక యుద్యానము చేరిరి. రమాకాంతు డనుసరించుటలో నేమియు దడవుచేయుట లేదు. మధ్య మధ్య పక్షుల వినోదకూజితంబులు వినినంతనె—వాయుప్రసారమున

వల్లలాడుచు గలుగు వింతధ్వని వినినంతనె—రహీం మనుమానముతో వెనుకకు దిరిగి చూచుచు పోవుచుండెను. ఆయుద్యానవనములోనొక యెత్తైనప్రాకార మొండు లోచనగోచరంబయ్యెను. రహీం మాప్రాకారముచుట్టను దిరిగి యచ్చటనున్న యినుపతలుపులచే నిర్మింపబడిన ద్వారమున లోనకు వెళ్ళి కవాటము బాధించెను. దాని కాద్వారము తక్క వేరొండు మార్గము లేదు. దానిప్రాకారము నెక్కి వెళ్లుదమను కొనిన నది మహోన్నతమై యాతనిశక్తిని నిర్గమించెను. తలుపులు బ్రద్దలగునట్లు విరుగగొట్టుదమా యనుకొనిన యవి యయోనిర్మితములై కఠినతరముగ గానుపించెను. రమాకాంతున కాలోచన యేవొడముట లేదు. ఆతడు వ్యాద్వేగముతో నద్దిశలబరీక్షించెను. ఆదృష్టవశమున నాతని దృష్టి యొక స్థలముపై నప్రయత్నముగ బడెను. ఆతడు కౌతుకము తోయిల్ల యొక్కనిట్టూర్పు నిగిడించెను. హృదయాంతరాళమున నానందసౌరభ్య మంకురించినది. అది ప్రగాఢముగ నాటుకొనిపోయెను. ఆతడు చూచినది యొక మురుగుకాలువ. దానిలో దుర్గంధపూరిత జలము సూక్ష్మముగ ప్రవహించుచుండెను. ఆతడు దానిలో ప్రవేశించుటకు వీలగునో కాదో యనుకొని యందులో ప్రవేశించెను. ప్రపంచములో ప్రతిమానవుడును తనకు శక్తియున్నంతవరకు లోపములేక పనిచేసిన నట్టికార్యమున దైవము తనంతదానె యాతనికి సహాయభూతుడగును. రమాకాంతుడు రత్నలాలుహత్యలో నత్యంతజాగరూకుడై శ్రద్ధాళువై, కాయకష్టంబులకోర్చి తుదకు తన భార్యనుగూడ బోగొట్టుకొని కార్యసాఫల్యముకొరకు పనిచేయుచుండెను. అట్టితఱి దేవుడాతనికి ప్రతివిషయమందునను సాయమొనర్చుచునే యుండెను. ఆ తూములో నాతడు సరిగాపోవుటకు వీలైనది. అద్దాని నెప్పుడును జలంబుచే పరిశుద్ధమొనర్చరు గాబోలు. అంతయు బాచిపట్టియుండెను. రెండుమూడుమార్లు రమాకాంతుడు జారిపడెనుగాని యత్యంతకష్టమున

లోనకుజొచ్చెను. అంతయు నిశ్శబ్దము. కాని శరచ్చంద్రచంద్రికిరణ జాలంబు లింకను నాప్రదేశమున బ్రతిఫలించుచునే యుండెను. ఆత నికి భయాశ్చర్యము లొక్కుమ్మడి యుద్భవించినవి. ప్రాకారాంతర్భాగమున నొకయుపవనముగలదు. అందు కర్కశకంటకావృతగుల్మజాలంబులు—శిలామయమునోవ్యధాకరములైన మార్గములు—నికుంజపుంజములు—ఆయాకులసందులనుండి నిర్మలశీతచంద్రికావళులు మణులవలె బ్రకాశించుచుండెను. రమాకాంతున కేమియు దోచకుండెను. ఆతని కక్కడ గృహ మెయ్యదియు గన్పడలేదు. రహీం మెందుబోయెనో యాతడు గ్రహింపజాలకపోయెను. ఆతడీవిధముగ దలంచెను. "రహీం లతాగుల్మముల చాటున దాగియుండెనేమో—దాగియుండుట కేమి కారణము? ఆతడు నన్ను జూడనేలేడు. ఆతడు చూచుటకు నవకాశ మెయ్యది! ఆతడు వెళ్ళిన చాలకాలమునకుకదా నేను లోనకువచ్చితిని. నేను తూముదాటుచున్నపు డేమైన జూచెనేమో" యని పరిపరి విధంబుల దలపోసి యా వనమంతయు గలయదిరుగ జొచ్చెను. కాని యెవ్విధమైన చిహ్నములు గానుపించుటలేదు. ఆతని యాశాలత తెగిపోయినది. ఆతడు దిరుగుచున్నపు డొకబండపై నడచెను. ఆతడు కాలిడినంతమాత్రమున నాతని కెదురుగ నొకగవాక్షద్వారము దెరువబడెను. ఆతనికీహత్యారహస్యమంతయు నగాధమై యప్రతిమమైపోవుచుండెను. వెంటనే యాత డాబండపైమరియొక పెద్దశిలనుంచి యాగవాక్షముదగ్గరకు వెళ్ళితొంగిజూచెను. లోననంతయువిష వాయుసంకీర్ణము—అంధకారము—ఆతని కేదో వినంబడుచుండెను. చెవియొగ్గి వినెను. ఒక స్త్రీకంఠము—భయాతురనారీకంఠము—సహాయాపేక్షగల యువతీకంఠము—దుఃఖాతురరుద్ధకంఠము వినంబడెను. ఆమె విలపించుచు మెల్లగా నేదియో మూల్గుచుండెను. రమాకాంతుడు లోనకుబోవ

మార్గముగా సరాకుండెను. ఆతని హృద్వేగము వాయువేగమును మ
మించెను. అతడు దాను వచ్చునపు డయోనిర్మితంబులైన వస్తువుల
ను నాయాసముగ విడదీయుటకుగాని లేక వాటి బ్రద్దలుజేయుటకుగా
బనికివచ్చు ఒకవిధమైన మందును దీసుకొనివచ్చెను. అది యిప్పుడాతని
యుపయోగించినది. వెంటనే యాత డాయినుపచువ్వలను నామం
సాహాయమున విశ్శబ్దమునకు భంగము కలుగకుండ దీసి లోనకుదూ
దూకెను. ఆత డట్లు దూకునపుడు క్రిందబడిపోయెను. ఆతనికితిరు
వినంబడెను. అదియే తాను గవాక్షమునుండి వినినవారికంఠము. రమా
కాంతుడు దానను కొనిన రీతిగనే వచ్చితినని దలంచెను. వెంటనే ద
కరదీపికను వెలిగించి యాస్త్రీమూర్తిదిక్కుకై జూచెను. ఆకె
యొక నూతనస్త్రీమూర్తియే—అపరిచితురాలే! రమాకాంతు డాకె
దనభార్యకాదని దలంచెను. ఆస్త్రీమూర్తి త్రాళ్ళచే బంధింపబడియు
డెను. చాల శుష్కించిపోయెను. సంస్కరణహీనంబులగు వినీలకుటిల
కుంతలదామము గుచ్ఛగుచ్ఛములై వెన్నున వెదజల్లుకొనియుండెను
ఆమె యింకను జీవితయై యున్నదని యాతడు దృఢనిశ్చయుడయ్యెను
వెంటనే తనకత్తితో నామె త్రాళ్ళను విదల్చెను. వెంటనే యామె దన
ముకుళేందీవరసదృశంబులగు నయనంబుల నర్థస్ఫుటముగ దెరచెను
ఆతడు దన్ను బాధించుటకు వచ్చిన పాపుడనుకొని యామె అట్లు గన
లనర్థస్ఫుటముగ దెరచినదేమో యనుకొని యామెను "అమ్మా" యని
బిలచెను. ప్రత్యుత్తరములేదు. రమాకాంతుడు మరల బిలచెను. ఇప్పు
డామె దనకనుల స్ఫుటముగదెరచి మందహాసచిహ్నముల జూపెను.

రమా—అమ్మా! నీకు నేను సాయమొనరుపవచ్చిన పత్తేదా
రుడనుగాని హింసించుటకు వచ్చిన పరమనీచుడనుగాను.

ఆమె మాటాడజాలకపోయెను. కాని యామె దాహమని త
హస్తముతో సంజ్ఞజేసెను, వెంటనే రమాకాంతుడు తన తోలుసంచి

లోనుండి జలంబుతీసికొని యామెకిచ్చెను. ఆమె జలంబుద్రావగనే తనదగ్గరనున్న లడ్డులను కొన్ని యిచ్చెను. కొంతవడికి రమాకాంతుని యుపచారమువలన నామె కొంతసేదదేరెను. ఆమె యస్ఫుటవచనంబుల గొన్నిబల్కెను

స్త్రీ—మూ ర్తి—అయ్యో—మీ—పేరేమి ?

రమా—నాపేరు రమాకాంతుడు. నానివాసము బొంబాయి నగరము. పత్తేదారుడను.

స్త్రీ—అయ్యో—ఇక్కడ కెందుకొచ్చినారు—ఉశ్ -మన్నార్గులనివాసము—ఇప్పుడే—ఆ—పాపిష్టివాడు—వచ్చి—నన్ను నడిపించి వడలినాడు—నామాటలాలకించి—ఉశ్—వెళ్ళి—పొండి--

రమా—నాకేమి భయములేదు. నాని నీవినయములోనె యాంత మొందించి నిన్ను విడిపింపగలను. రమాకాంతు డప్పుడువచ్చి యామెను బాధించినది రహీంమనితలంచెను. అన్నపానియములు లేక యామెచాల శుష్కించినదని యాతనికితోచెను. ఆమె హంతకుల బారి యెట్లుబడినదో గట్టానవలెననియాశ యాతనికి వొడమెను కాని యది సమయముగాదని తలంచెను.

రమా—నీ పేరేమి ?

స్త్రీ—నాపేరు అలివేణి.

రమా—నీకులమేమి ?

స్త్రీ—కళావంతులము.

రమా—నీదేయూరు ?

స్త్రీ—నాది—

ఇంతలో గ్రిందనశనిపాతమువలె పెద్దచప్పుడయ్యెను. ఆకస్మాత్తు గ రమాకాంతుడు నిలుచుండినస్థలమునకనతిదూరమున భూమి బ్రద్దలై యందొక సొరంగమేర్పడెను రమాకాంతు డాశ్చర్యచకితుడై పో

యెను. నిర్విణ్ణుడై చేయునదేమియు దెలియకుండెను. విషమసంకటమున బడిపోయెను. ఆతడు దానువచ్చినదే యొక పాతాళగృహమని తలంచ నాతనికంటికి నధోభాగమున మరియొక పాతాళగృహ మున్నదని తెలియగనే యాత డాపాదమస్తకమును చలించిపోయెను. వెంటనే ఆతడా సొరంగపు నుత్తరభాగంబున నిలువంబడి తొంగిజూచెను. అందు దారునిర్మితసోపానపంక్తులు! అవి యుత్తరమునుండి దక్షిణమునకుండెను. ఆతడు దాను సరియైన స్థలముననే నిలువంబడితినని తలంచి తనకరదీపిక నార్పివైచికొని కదలక మెదలక నిశ్చలుడై నిలువంబడియుండెను ఒక మనుజు డొక నవయౌవనుని భుజంబునవైచికొని యాసోపానములనధిరోహించి వచ్చుచుండెను. రమాకాంతుడా వచ్చినది రహీమనియు నా రెండవవ్యక్తి గౌరీశంకరుడనియు భార్యావద్ద సంభాషణవినుటవలన గ్రహింపజాలెను. ఆముందువచ్చు వ్యక్తిచేతులో కెరసినుదీపముండుటవలన వారలను రమాకాంతుడు విశదముగ గుర్తించెను. అచిరకాలంబులోనె రహీం సోపానము లన్నిటినిదాటి దక్షిణాభిముఖుడై యక్కడనున్న మీటనొత్తెను. ద్వారమొకటి దెరువంబడెను. రహీమంతటనా ద్వారమున బోవుచుండెను. రమాకాంతుడు పదధ్వనియగునట్లుగాక యతినెమ్మదిగ నాతని ననుసరించెను. ఆముందుబోవు రహీ మాతని భుజంబుపైనున్న త్రాళ్ళచే బంధితుడైన నవయౌవనుని యెత్తి నేల బారవైచెను. ఆనవయౌవనునకు దెలివి లేదని రమాకాంతుడు గ్రహించెను. వెంటనే రహీ మొక్క నిట్టూర్పు నిగిడించెను. రమాకాంతు డాలసింపక నాతని నొక్కపెట్టున దన భుజంబులలోన గట్టిగ బిగబట్టి నొక్కివేసెను. దీప మట్లు శాంతించిపోయెను. రహీం చాలసేపు పెనగులాడెను. వారిద్దరు ముష్టాముష్టి బాహాబాహిగ శ్రీకృష్ణ జాంబవంతులరీతి బోరాడిరి. రమాకాంతు డసమానబలతేజశ్శాలి, అతి డొమ్ముక్కుమ్మడి తన బలమునంతయు గూర్చి రహీమును

గ్రిందబడద్రోచెను. వెంటనే యాతనిగుండెలపై నెక్కి యాతని ముఖంబుమీదను యొడలంతయు గట్టిగ జావమోదెను రహీం క్రిందబడి కాళ్ళు కిలకిల కొట్టుకొనెను. వెంటనే యాతని నాయుద్యానములో విసరి పారవైచెను. శీఘ్రముగ గౌరీశంకరునకు కట్లువిప్పి యాతనికి మిఠాయి యిచ్చి దాహంబునకు జలంబు నిచ్చెను. గౌరీశంకరుడు విస్మయచేతస్కుడయ్యెను.

గౌరీ—మామా! ఎట్లు వచ్చితిరి ?

రమా—ఈ ప్రాకారము దాటి యీతోటగుండ వచ్చితిని. ఇంక నేమైన గావలయునా ?

గౌరీ—ఇంకేమియు నక్కఱలేదు.

రమా—ఎట్లు యిక్కడ బడియుంటిరి ?

గౌరీ—నేను రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు సుమా రిక్కడ బడియుంటిని. అత్తను ఎవరో యెత్తుకపోయి వారలు కమలయును తమకు చెప్పుటకు నే నిక్కడకు రా నన్నుబట్టి బంధించిరి. నేను యింటికి వెళ్ళునప్పటికే యామెనుబంధించి తీసుకపోయిరి. నవనీతాచలక్ష్మి ని జావగొట్టి పెట్టెలో నుండి తీసుకపోయిరి.

అంత వారిద్దరు కొంతసేపువిషాదచేతస్కులైరి. అంతగౌరీశంకరుడును రమాకాంతుడును గలసి యాస్త్రీమూర్తి వద్దకు లోనకుజనిరి.

రమా—గౌరీ! ఈ స్త్రీమూర్తిని యెఱుగుదువా ?

గౌరీ— తెలియదు.

రమా—ఈమె యలివేణియట—కళావంతులట- ఈమెవలన మనము హాత్యారహస్యము లనేకములైనవి తెలిసికొనగలము. కాన యీమెను నీవుతోడ్కొని యచ్చట నేను వచ్చువరకు నీమెను భద్రముగ గాపాడుచు విశ్రాంతినొందుము. నేను బహుళా సేపు మధ్యా

హ్నామునకు రాగలను. నేను రానిదే యెవ్విధమైన ప్రశ్నల వేయకుము. తరువాత మీ యత్తను గురించి మన మిద్దరము ను గలసి వెదకుదము. అత్తను దీసుకపోయినవారే హంతకులు సుమా !

గౌరీశంకరు డాతని వచనంబుల కియ్యకొని యలివేణిని భుజంబున వేసికొని ప్రాకారద్వారము దెరచికొని వెళ్ళిపోయెను. అప్పుడు రెండుగంటలైనది. రమాకాంతుడు ప్రాకారద్వారము మరల మూసి వైచి లోనకు జనెను.

౧౧

రమాకాంతుడు గౌరీశంకరునిబంపి యాతనిని రహింపదోడ్కొని వచ్చిన సొరంగమును పరీక్షించవలెనని లోనకు వెడలెను. వెంటనే యా సొరంగమును ప్రవేశించి కరదీపికను బాగుగా వెలిగించి సోపానములనుండి క్రిందికి దిగిపోవుచుండెను. అంధకార సమాకర్షితమై యుండెను. అట్లొక్కొక్క సోపానమును గ్రిందికి దిగుచున్న కొలంది నాతనికి దుర్వాసన మీదుమిక్కిలిగ నాసికకు దట్టెను. అంతయు దుర్వాసన—దుర్గంధపూరిత విషవాయు సమాకర్షితము-మృత్యుగహ్వరము—యమదూతల కాలవాలము—భూతగృహము—పైశాచికముల రంగస్థలము-వలె నాతనికి ప్రతిక్షణమందును దోచుచుండెను. ఆతడు తన నాసిక నుత్తరీయంబుచే గట్టిగ బిగియబట్టుకొని సోపానముల నన్నిటి నవతరించి క్రిందికిదిగెను. అత్యాశ్చర్యకరముగ నాదారు నిర్మిత సోపానపంక్తు లదృశ్యంబు లైపోయెను !! అంతయు సంభ్రమము- చిత్తవ్యాకలనము-మనశ్చాంచల్యము-బుద్ధిమాంద్యత—రమాకాంతుడాశ్చర్య చకితు డైపోయెను. నిలువెల్ల స్తంభీభూతు డైపోయెను. అక్కడ నేదో నొకమీట యుండుటవలన నాసోపానపంక్తు లదృశ్యం

బులైనవే గాని మరేమియు గాదని తలంచెను. ఆతడు తిరిగిపోవుటకు దగినమార్గము గానరాకుండెను. ఎన్నండు నెరుగని రమాకాంతునకు దుఃఖము సముద్రపుపొంగువలె పొరలిపొరలి వచ్చుచుండెను. తన జీవితమంతయు దుఃఖభాజనమై పోయినదని యేడ్చెను. కొంతవడికి ధైర్యము దెచ్చుకొని నల్దిశల జూచెను. దారుణభీషణకాలకాకోదర దంష్ట్రానలజ్వాలాకీలల, భయాతురమార్గవీక్షణాశక్తి మూషికమైపోయెను. ఆగది యంత విశాలమైనది కాదు. అంతయు వల్మీకసమావృతము. సర్పముల కూతలు వినబడుచున్న ట్లాతనికి దోచెను. రమాకాంతునిభయము- చదువరీ! ఇక వర్ణింపజాల. అట్టి భూతంబుల కాలవాలంబైనపాతాళగృహమున—అర్ధరాత్రిసమయంబున--వల్మీకముల నడుమ—కంటక శిలామధ్యంబున—ఒంటిగ—నీవుండిన నీకు వాడముభయమునకు రెండింతలు కానన్నదని యూహించుకొనుము. అట్టి సమయంబున నాతనిలోచనంబుల కేదియో గోచరంబయ్యెను విస్మయచేతస్కుడై యాతడు గాంచిన స్థలముదగ్గరకు బోయెను. అది యొక దారునిర్మితమైన యలమారు! దానిని దెరువ ప్రయత్నించెను. ఆయలమారుపద్ద దుర్గంధము మరింత యెక్కుడయ్యెను. అదిబీగమువైన బడియుండెను. దానిదాళపుచెవి యచ్చట నెక్కడనైన దొరకునేమో యని యన్నిదిక్కుల వెదకెను ఒక గూటిలో నదృష్టవశమున నొక తాళపుచెవి యుండెను. దానిని దీసికొని యలమారుబీగమునకు బెట్టి చూచెను. సరిపోవ శీఘ్రంబుగ నాయలమారును దెరచెను. ఆతడు వెంటనే వెనుకకు తూలి పడిపోయెను. భయభ్రాంతుడై పోయెను. చిత్తవ్యాకులనమొందెను. అది కలయో కల్లయోగూడ నాతడు గ్రహింపజాలకపోయెను. పిశాచమేదైన నావహించినదేమో యని భీతి వొడమెను. అందు పరిచితమగు నొకపురుషమృతదేహము!!!

ఆశరీర మెవ్వనిదో నాతనికి దోపకుండెను. తన కరదీపికను మరింత పెద్దదిగ జేసి చూచెను. ఆ చనిపోయిన మనుజుడు చాల శుష్కించియే మరణమును బొందెను. ఆతడు వాస్తవముగ చనిపోయి నాడో లేక జీవించియున్నాడో కూడ నాత డూహింపజాలకపోయెను. తనవ్రేలు నాతని నాసికనద్దనుంచి శ్వాస జరుగుచున్నదేమో యని చూచెనుగాని యాతనియూహ సరిపోలేదు. ఆతడు నిక్కముగ చనియే పోయినాడు. ఆతని దుస్తులు నూతనముగ నుండెను. ఆతడు గొప్ప ధనవంతుడని రమాకాంతుడు వెంటనే తలంచెను ఆత డలమారులో రెండవయర దెరచెను. ఆత డీ గది మరింత భయవిహ్వలుడై పోయెను. నిశ్చలుడై పోయెను. నిర్విణ్ణుడై పోయెను. నిలువెల్ల స్తంభితుడై పోయెను. అప్పుడాతడది ఘాతగృహమని నిక్కువముగ దలంచెను. అందొక యపరిచితమగు స్త్రీశవము!!! ఆతడు హృద్వేగముతో నామెను బరీక్షించెను. హత్యారహస్యమంతయు నాతనికి యగాధమై యప్రతిమమై గాఢమైపోయెను. పిదర్శనానొక హత్యాసంద్రంబునందు గట్టు వదలి పోయెను. ఆమె మణిమయభూషణము లింకను తేజోవంతములై యుండెను. ఆ యిర్వురు భార్యాభర్తలని యాతడు తలంచెను. శీఘ్రంబుగ నాతడు పురుషమృతదేహముయొక్క దుస్తుల దడవి చూచెను. విషాదసూచకముఖ మనుగగనతలంబున చంద్రికలను నానందసూచకము లంకురించెను. అవి ప్రశాంతమై సల్పెను. ఆతని కొక లేఖదొరకినది. చివరయస్ఫుటవచనములు; సంతకము గూడ నస్ఫుటముగ నుండెను. తన కరదీపికావెలుంగున దాని నీవిధంబుగ జదువుకొనెను.

"దయార్ద్రహృదయులారా!

నా దుఃఖభాజనమైన జీవితచరిత్రను సంగ్రహముగ వ్రాయుచున్నాను: —

నాజన్మస్థానము బొంబాయినగరము. నాపేరు వినయభూషణుడు. నాకు చిన్నతనంబుననే మాతాపితరులు కాలవయ్యిరి. నాపినతండ్రి నన్నెంతయో గారాబమున పెంచుచుండెడివాడు. అతడు మిగుల ధనవంతుడు. అచిరకాలంబుననే నేను వాణిజ్యవిషయమున జాలవిషయంబులు నేర్చుకొంటిని. నాపితృవ్యుడు నన్నొకబ్యాంకిలో ప్రవేశపెట్టెను. ఆబ్యాంకిదారుడు నాపై మిగులనమ్మకముగలవాడై నాకు మంచివేతనమొసంగెను. నాకు ప్రేమాస్పదుడుగ నుండెడివాడు. అతనికొకతనయ కలదు. వాత్సల్యముచే నాతడు గొంతకాలమునకు నామెను నా కిచ్చి పరిణయముచేసెను. ధనము వరశుల్కంబుక్రింద రెండులక్షలనిచ్చెను. నాపినతండ్రి యెంతయో సంతసించెను. కొంతకాలంబునకు నాకొక తనయుడుద్భవించినాడు. కతిపయమాసంబులకు నాపితృవ్యుడు కారణాంతరములచే గొందరుదుర్మార్గులకు వశుడై వారియిచ్చవచ్చినచొప్పు నబ్రవర్తింపదొడంగెను. అప్పటినుండియు నాయాస్తియా సిచాలభాగము దఱుగజొచ్చినది. నేనద్దానిగన్గొనజాలక నాపితృవ్యునకు వారలేదో సహాయముచేయుచుండిరని తలంచి నేనుకూడ వారలతో స్నేహము జేసితి. నేనుగూడ నాపినతండ్రివలె వారలకువశుడనైతి. ఒకనాటి రాత్రికాలమున వారు నన్నెచ్చటికో మోటారుమీద తీసుకపోయిరి. త్రోవలో నాకు నీలాంబరముల గట్టనిచ్చిరి. వారలెందుకట్లు గావించుచున్నారో నాకనుమానముదయించి వారలనడిగితిని. వారునాకు చెప్పలేదు. నేను వారికి లొంగియుండుటవలన వారిని వీడజాలక పోయితి. వారు నన్నానందకుటీరమువద్దకు దీసుకపోయిరి. అప్పుడే మాకొకమోటారెదురైనది. అందులో యౌవనులగు యువతీయువకులు కూర్చుండిరి. వెంటనే మావారిలో నొకడు తనతుపాకిబేల్చి యా పురుషుని జంపి పారవైచెను. ఇంతలో మరియొకమోటా రెదురగుటవలన మేము పారిపోయి మరల నారాత్రియే వారలహింసించితిమి. వా

రాస్త్రీరత్నమును గ్రహించుటకే గాబోలు నట్లు కావించిరనితలంచితిని.
అప్పటినుండి నాకు వారిపై నయిష్ట మంకురించినది. నాపితృవ్యునితో
వారలస్నేహము మానుమనియు, వారలు దుర్మార్గులనియు జెప్పితిని.
ఒకనాడతడు వారలదూషించినాడు. వారలు కక్షబూని యాతనిని
జంపివైచిరి. నాపినతండ్రిని చంపినదాదిగ వారలపై కోపోద్దీపితమాన
సుండనై వారితోడసఖ్యమువదలితి. వారు నన్ననుమానించిరి. ఒకది
నంబున వారలను నాతోడస్నేహముమానుడని యతితీవ్రముగాబల్కి-
తి ఈహత్యారహస్యమంతయు బత్తేదారుడగు రమాకాంతునకుజెప్పి
వైచెదననిబెదరించితిని. ఒకనాడు నేను నాభార్యతో విద్యుద్దీపప్రద
ర్శనముజూచి వచ్చుచుండ వారు మాపైబడి మమ్ములబెదరించియిందు
దాచియుంచిరి. హంతకు లేడుగురున్నారు. ఆయేడవవా డెప్పుడును రాత్రి
కాలమందే నీలాంబరములగప్పుకొనివచ్చును. వానిని నేను గుర్తించ
లేకపోయితిని. వారందరు హంతకులు-దుర్మార్గులు-రత్నలాలుహత్య
కావించినదియీదురాత్ములే-అందులో విశ్వాసరావును, రామరాజు
ను, రహీమును, రాజారావును, నూతననీలాంబరాచ్ఛాదితపురుషుడు
ను యింకను మరియొక సేవకుడును నుండిరి. మిగిలినవాడు కేవలము
హంతకుడు కాడుగాని వాడుహంతకుల ప్రోత్సాహకుడు. వాడును
వీరిబృందములో జేరినవాడే. ఆతడుపాలతనునగరరాజగు శ్రీశ్యామ
సుందరుడు! ఎవ్వరైనమహాత్ములు మమ్ముల విడిపింపవచ్చినపుడు
యిడుములబడకుండ యీదారునిర్మితమైన నలమూరున కడుగుననున్న
నాపరాతినెత్తి యందుండుసొరంగముగుండ తమదారిజూచుకోదగు.
ఈరహస్యము నాయంత్యకాలంబున గనుగొంటిని. నేను తప్పించుకొని
పారిపోవుటకశక్తుడనైతిని. ఈదురాత్ములను నృశంసులను-అంత మొం
దించుడని ప్రార్థించుచున్నాను-వినయ—

రమాకాంతుడు వెంటనే యా బీరువా యడుగుభాగము జూచెను. అందు నాపరాయియుండెను. కాని యదిమిగుల బరువైనది. అకస్మాత్తుగ నప్పుడే యా దారునిర్మితసోపానపంక్తులు యథాస్థానమునకు జేరెను. రమాకాంతునకు దత్తరపాటుద్భవించెను. వెంటనే యాశవమును నల మారునందుంచి యానాపరాతిని బలముగ నెత్తి యాసొరంగముగుండ నదృశ్యుడైపోయెను. ఆవచ్చినదియెవ్వరు? రహిం గంటలవరకును కూడ రామింజేసి యొకహంతకు డాతనిజాడల గనుగొనుటకు రహిం మస్థితిగాంచి లోన పత్తేదారున్నాడని తెలిసికొని యాతనితో పా తాళగృహంబునకు పత్తేదారుని వెదకుటకు వచ్చుచుండెను. కాని రమాకాంతుడు గుప్తమార్గంబున వెడలిపోయెను.

౧౨

రమాకాంతునిగృహంబున బడకగదిలోన గౌరీశంకరుడును, అలివేణియు, రమాకాంతుడును, గూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి.

రమా—అలివేణీ! ప్రథమమున నీ దేయూరు? వృత్తి యెయ్యది?

అలి—పత్తేదారుగారూ! మొదట నాది పుసహోష్టణము. నాతలిదండ్రులు చిన్నతనమునందే గతించిరి. అప్పుడు నేనొక సంపన్నవర్తకుని యాశ్రయమందుంటిని. నాకు సంగీతవిద్యయందును, వర్తకమునందును నసమానప్రవేశముగలదు. కొలదిదినంబులకు నిర్వురు కుమారు లుదయించి లోకాంతరగతులైరి. నాకొక కొమరితగలదు. దీనిపేరు వలపులరాణి.

వలపులరాణి పేరువినగనే రమాకాంతు డాశ్చర్యచకితుడైపోయెను. ఆత డిట్లని యనుకొనెను. "ఏమీ వలపులరాణియా! మోహన్ లాలువద్దనున్న వలపులరాణి కాదుగదా—అలివేణితనయయా!"

రమా—అలివేణీ! వలపులరాణి నీకూతురా యేమి? నిజమేనా? ఆశ్చర్యముగనున్నది.

అలి—ఏమీ యిట్లడుగుచున్నారు? వలపులరాణిని యెక్కడైనఁ జూచితిరాయేమి? చెప్పుడు.

రమా—తరువాత విశదమొనర్చెదను. నీవృత్తాంతము కానిమ్ము.

అలి—నేనును నావలపులరాణియు గలసి సంగీతసభల జేయుచు దేశాటనము జేయుచుండెడివారము.

రమా—అప్పుడు వలపులరాణికి యెన్నివత్సరములుండును?

అలి—అప్పుడు పదునైదేండ్ల వయసుమాత్రమే.

రమా—ఆమె నెవ్వరియాశ్రియమం దుంచలేదా?

అలి—చెప్పుచుంటినికదా—వలపులరాణియు నేనును నొక దినంబున పాలతనునగరరాజగు శ్యామసుందరునివద్ద సంగీతసభ గావించితిమి.

రమా—శ్యామసుందరుడా! అంతయు సంభ్రమముగా నున్నదే?

అలి—ఆసభాంతమున మేము గొప్పబహుమతులు వడసితిమి, గొప్పబహుమాన మేమన, నారతనాలమూట—మణులదండ--మోహంపులతిక—ముద్దులగుమ్మ—లావణ్యరాశి—బంగారుబొమ్మ—శృంగారదేవత—వలపులరాణిని నాతడు తనయాశ్రయమందుంచుకొనినాడు. కతిపయమాసంబులకు మేముకృష్ణజయంత్యుత్సవసందర్భమున ద్వారకానగరంబునకు వెళ్ళితిమి. ఆవెళ్ళునపుడే వినయభూషణుని గృహమందు రత్నాబాయి పాటకచేరి దర్శించి వెడలిపోయితిమి.

రమాకాంతు డదరిపడి వెనుకకు దూలిపడిపోయెను. ఆతనికీహాత్యారహాస్యమంతయు దెల్లమగుచుండెను. అనేకవిషయంబులమనంబు జొన్పినందునవాతనిచిత్తమువ్యాకలనమొందెను. వినయభూషణుని దే కదా యిప్పు డాత డలమారునందు జూచినది. వెంటనే తనవద్దనున్నయుత్తరమునుదీసి చూచెను. ఆమెచెప్పువాక్యము లందులోనున్నయుదంతమునకు సరిపోయెను. అలివేణి మరల చెప్పదొడంగెను.

అలి—ద్వారకనుండి తిరుగవచ్చిన తదుపరి కతిపయమాసంబులకు నేను గోపాలరావనునతని బెండ్లియాడితిని.

రమా—నీవట్లు లేచివచ్చుటకు కారణమేమి ? ఆతడేమైన గోపగించుకొనెనా ?—

అలి—ఆతడేమియు ననలేదు. నామోహపిశాచ మగ్గలుగా వీరించినది. దానిపాశములు విదల్చుకొనజాలకపోతిని. తదుపరి నేనువిడిచిన సంగతివిని యాతడు నన్ననేకభంగుల దూషించెను అనరానికఠినోక్తుల దూలనాడెను. అది వలపురాణి విని సహింపజాలక నాతనితో నతి తీవ్రముగా మాట్లాడియుండును. వారలకయిష్టముదోచినదిగాబోలు. ఒకదినంబున నిశీథమున నామెయూరినుండి వెడలి యెచ్చటకో పోయినదట. అప్పటినుండి యింతదనుక నామె యెక్కడనున్నదో నే నెరుంగను.

రమా—గౌరీ! ఇదియంతయు చాల విశ్వాసార్హముగ నున్నది.

అలి—అయ్యో! ఆవిశ్వాసుని పేరుచెప్పిన నాకు భీతిపొడముచున్నది. ఆనృశంసుడు—

రమా—ఆత డెవ్వరు ?

అలి—ఆతడు శ్యామసుందరుని కార్యనిర్వాహకుడు. నేనున్నంతవర కాతడు చాల సత్పురుషుడు. కారణాంతరములచే నాతడట్లు మారిపోయెను.

రమా—నిన్ను బంధించునపు డాతడున్నాడా ?

అలి—లేకేమి.

రమా—నీ వెట్లు బంధింపబడితివో చెప్పుము.

అలి—ఒకనాటి సాయంకాలమున—అసలు గోపాలరావొక బట్టలవర్తకునివద్ద గుమాస్తాగా నుండెడివాడు. ఆతనికి యెనుబదిరూప్యముల వేతనము వచ్చుచుండెడిది. ఆతనికి బిడ్డలు లేరు తల్లియును నాతడే యాయింటనుండెడివారు. ఒకరోజున గోపాలరావు తనయజమాని బం

పించినాడని యమృతసరునకు బోయినాడు. అప్పుడు నేనును నాతని తల్లియు నుంటిమి.

రమా—ఆతనికి భార్యలేదా ?

అలి—మొదటిభార్య గతించినది. తరువాత నన్నే పెండిలి యాడినాడు.

రమా—ఆతడుకూడ కళావంతులేనా ?

అలి—ఔను. రాత్రి పండ్రెండున్నరకు రక్షకభటుని పారా యంతయు జరగినతరువాత మాయింటి సింహద్వారము తెరచినట్లు చప్పుడైనది.

రమా—ముందుగా నేనొకటి ప్రశ్నించెదను. అప్పుడు మీరున్నది యెక్కడ ?

అలి—బిజూరులో—

రమా—నీవివాహ మెక్కడైనది ?

అలి—పాలతనునగరమందు.

రమా—కల్యాణనగరమున నీకెవరైన బంధుగు లున్నారా ?

అలి—ఎవ్వరును లేరు.

రమా—మీ మేనత్తకువారు డున్నాడట.

అలి—మాకు మేనత్తకొడుకు కసలే లేడు.

రమా—నిజమేనా ?

అలి—దైవసాక్షిగ- నిక్కవము.

రమాకాంతున కొక్కసారి కోప ముప్పతిల్లెను. బెబ్బులినిశిత లోచనతీక్ష్ణతను బదిసారు లోడింపగలుగు రోషారుణనిశితదృష్టుల నిగిడించెను. ఆతనికి వలపులరాణి యంతయు నసత్యము జెప్పినదని తెలసికొనెను. వెంటనే యది కోపమునకు సమయముగాదని తలంచి తనభావమును మరల్చుకొనెను.

రమా—వృత్తాంత మతితొందరగాఁ బూర్తిచేయుము. నాకు తొందరగుని యున్నది.

అలి—అట్లు చప్పుడయినవెంటనే నేను మేల్కొంచి మాయత్త యేమైన దీసినదేమోయని చూచితిని. మాయత్త మంచముపైననే పరుండి యున్నది. నేను వెంటనే కరదీపిక దీసుకుని తలుపుదీసుకుని బయటకడుగిడగానె కరదీపిక శాంతించినది. వెంటనే యొకమనుజుడు నన్ను గట్టిగ గాగిలించుకొని యావలకు దీసుకపోయెను. నే నరచుటకు దగినంతయవకాశ మీయకుండగనే మరియొకడు నోట గుడ్డల కుక్కెను. నన్ను గాగిలించినది యావిశ్వాసరావే! నేను బాగుగ గుర్తించితిని. నానోట గుడ్డలుకుక్కినది రాజారావు. అది యీతడని తరువాత నేను దెలసికొంటిని. తరువాత నన్ను బంధించి యిటకు దోడ్కొని వచ్చిరి. ఇప్పు డిట్లు బాధ పొందుచున్నాను. తమదయ—

రమా—భీతిజెందకుము. ఈయూరిలో రత్నలా లనునతని నెలదినంబులక్రింద హత్యచేసిరి. ఆవిషయము నీకేమైన దెలియునా?

అలి—నాకేమియు దెలియదుగాని యప్పుడప్పుడు నేను బంధింపబడినతరువాత నాయెదుట వారు రత్నలాలునుగురించి యేద్దియో ప్రసంగించుకొనుచుండెడివారు. దానిఁబట్టి వారేద్దియో హత్య గావించినారని తెలిసికొంటిని.

రమా—నిక్కముగ వలపులరాణి నీకొమరితయేనా?

అలి—అబద్ధమాడవలసినంతపనియేమి? మీరేదియో విషయమెరింగించెదనని పల్కియున్నారు. దయయుంచి చెప్పిన కొంచెము మనశ్శాంతి గలుగును.

రమా--ఆమె యీయూరిలోన యున్నది.

అలి—(తత్తరపాటుతో) ఎక్కడ?

రమా—నెలదినములక్రింద రత్నలాలువద్ద నుండెడిది. కాని రత్నలాలుని నెవ్వరోచంపిరి. ఆహత్యారహస్యమందున నేనును పనిచేయుచున్నాను. ఆమె యిప్పు డాతనిసోదరుడగు మోహన్‌లాలువద్ద నున్నది వెళ్ళుదమా ?

అంత రమాకాంతు డామెను గౌరీశంకరునితో గలసి మోహన్‌లాలుమందిరమునకు వెడలెను. వారు వెళ్లునప్పటికి మోహన్‌లాలింటలేడని పారావాని నడిగి తెలిసికొనిరి. సరాసరి వారు వలపులరాణి గదివద్దకుజని యచ్చ టలివేణి నుంచి రమాకాంత గౌరీశంకరులు కూర్చుండిరి. ఇంతలో లోననుండి వలపులరాణి వచ్చి రమాకాంతుని జూచి యదరిపడెను. ఆమె ముఖభావముల రమాకాంతుడు ప్రతిక్షణమును బరిశీలించుచునే యుండెను. వెంటనే యామె యాతనిరాకగూర్చి యడిగెను.

రమా—కూర్చుండుము. మోహను డెక్కడకు వెళ్ళినాడు ?

వల—ఇప్పుడే బజారునకు వెళ్ళినారు.

రమా—బాగుగ జూచుచున్నాడా? ఈమధ్య ఊరికి వెళ్ళినాడని వింటిని.

వల—ఆతడువచ్చి మూడుదినంబు లైనది. నన్ను దన ప్రాణములతో సమానముగ జూచుకొనుచున్నాడు.

రమా—సంగతి గుప్తముగ నుంచకుము. రత్నలాలునకు బూర్వము నీ వెవరియొద్ద నుంటివి ?

వల—ఇదివరకు మీరొకసారి నావద్దకువచ్చినపుడు నేనంతయు నబద్ధము చెప్పితిని. ఎందుకన నన్ను మోహన్‌లాలు విడచునని యు నాకు రత్నలా లొసగమనిచెప్పిన రెండులక్షలరూప్యము లివ్వడని యు నేనిదివరకు శ్యామసుందరునివద్ద నుంటినని చెప్ప నేను దోషి నేవిధముగానైన నగుదునేమోయని యవి భీతిచేత నబద్ధము చెప్పితిని.

అంత నా యోషామణి తనచరిత మంతయు బూసగుచ్చినట్లు చెప్పెను. రమాకాంతుడు సంతసించి—

రమా—ఇప్పు డెచ్చటనున్నది మీయమ్మ ?

వల—దైవసాక్షిగ నే నెరుగను.

రమా—ఒకవేళ ఆమె వచ్చిన మోహనుడామెను నీవద్ద జేర్చుకొనునా ?

వల—నిస్సంశయము. ఆతడు చేర్చుకొనకపోయిన నారెండు లక్షలరూప్యములు లేవా ?

రమా—మీయమ్మ యిక్కడకు వచ్చినది.

ఇంతలో నలివేణి యచ్చటకు వచ్చెను. మాతాపుత్రికల సమాగమము—సంతోషభరితము—వలయు నెడ మరల వచ్చెదమని రమాకాంతగౌరీశంకరులు వెడలిపోయిరి.

౧౩

రమాకాంతుడును గౌరీశంకరుడును గదిలోగూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి.

రమా—గౌరీ ! ఇక అస్త్రవిషయ మేమిచేయుదము.

గౌరీ—వారు దొర్కరే హంతకులు. ఇంకను సంశయమా !

రమా—పట్టుకొందుము. నిదర్శనములు లేవుగదా !

గౌరీ—ఉన్నవి చాలవా ?

రమా—ఎక్కడున్నారని పట్టుకొనుట.

గౌరీ—రాత్రి మీరు వెళ్ళినచోటనే.

రమా—వారక్కడింకను నుందురనియా నీ నమ్మకము—వారీసరికే యెక్కడకో పోయియుందురు. ఐనను సందేహనివృత్తికొరకు వెళ్ళుదము.

గౌరీ—ఇంతవరకు మీ రెవ్వరిని దోషిగా భావించుచున్నారు?

రమా—చూడ వలపులరాణివలెనాకు దోచినది. ఆమెచేయు ప్రకటనము—చేష్టలు—మాటలు ఇది యేది యననేమి ? అబద్ధము చెప్పినదని తెలియగనే నేను గన్పెట్టితిని.

గౌరీ—ఇప్పు డేమిచేయుదము.

రమా—ఇప్పుడు గంట యెంతయైనది ?

గౌరీ—తొమ్మిదిగంటలన్నర యైనది.

రమా—ఈపరికే వారందరు గలసి వచ్చియుందురు. నీవు వెంటనే యొక ముసలివాని వేషము ధరింపుము. నేను గూడ నాయుద్యమముననే యుండెదను. వైళంబ వెళ్ళవలయును.

అచిరకాలంబులో వా రిరువురు యథారీతిగ వేషధారులై చలనహేతుకశకటముపై గల్యాణనగరమునకు వెళ్ళిరి. అతిశీఘ్రంబుగ వారు విశాలోద్యానమునకు జని లోన బ్రవేశించిరి. అత్యంతమనోజ్ఞ నిర్మలశతకాంతుల నల్లిశల వెదజల్లు మయూఖునిప్రభావ మింకనుదరిగి పోలేదు. వెంటనే వారు మొదటి భూగృహమువద్దకు జనిరి. కవాటములు తెరువబడియే యుండెను. ఆశ్చర్యచేతస్కులై వారు సోపానావళి నధిరోహించి లోనకు జనిరి. అంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. పరికరంబు లెవ్వియు నక్కడలేకపోయెను. ఒకచో నొక్కఖడ్గంబు మణిమయమైనపిడితో నేలపై బడియుండెను. గౌరీకంఠరు డద్దాని గైకొని రమాకాంతునకు జూపెను. దాని పిడిమీద "శ్యామసుందరుషు" అని యుండెను. రమాకాంతుని సంతోషసాగరమునకు దరు లెచ్చటను గానరాకుండెను. అక్క డెవ్వరు గానరామింజేసి వారు రెండవభూగృహమువద్దకు వెళ్లిరి. ఇచ్చటనో వా రిరువురును హంతకు లుందురని యనుమానించిరి. రమాకాంతుడు ప్రాకారబహిర్ద్వారమువద్దకు

వెళ్ళి చూచెను. దాని కవాటములు బయటకు బీగములు వేయబడి యుండెను. వెంటనే యాబీగమును బగులగొట్టి వా రిరువురు మూట నొత్తి లోనకుజనిరి. ఎచ్చటను నెవ్విధమైనవస్తువు గానుపించుటలేదు. వారియువురికరదీపికలను బాగుగా వెలిగించిచూచిరి. ఏమియు నగు పడలేదు. సందేహ మనుమానపిశాచపుప్రథమపుత్రిక. వారు సరిగా నధోపాతాళగృహంబునకు బోయి వెదకిరి. అచ్చట నేమియు లేదు. అంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. నిర్మానుష్యమైన నా పాతాళ గృహమందు వారల కొకింత భయముకూడ గలిగెను. తరువాతకొంత వడికి వారు మూడవ భూగృహమువద్దకు జనిరి. ఈసారి యక్కడ దప్పనిసరిగ హంతకు లుందురనియే తలంచి వారలు వెళ్లిరి. తలుపులు లోన బీగము వైవబడి యుండెను వెళ్ళగనే సతిధైర్యముతో దలుపును దట్టిరి. ఆశ్చర్యకరముగ నొకమనుజుడు లోనినుండి వచ్చి తలుపులదీసెను. వెంటనే వీ రిరువురు లోనకు జనిరి. అట్లు లోనకొంటిగ వారిద్దరు వెళ్లుటలో వారియుద్దేశ మేమని మాపాఠకులు తలంతురు? వా రేయుద్దేశముతోడను వెళ్ళలేదు. లోన నెంతమందిజనులుందురో యుండరో కూడ నా లోచించలేదు. కాని వారియుత్సాహ మేమన నన్నపూర్ణ యక్కడనుండుననియే. ఉత్సాహపూరితులైన వా రెట్టిపనినిగూడ నిమేషమాత్రమున జేసినైతురు! వారట్లు లోనకు వెళ్ళగనే యా తలుపుదీసిన మనుజుడు తన కరదీపికను వెంటనే వెలిగించి చూచెను. ఆనూతనవ్యక్తు లిరువు రాతని మిత్రబృందములోని వారు కారు. ఆ తలుపు తీసినవాడెవడు? ఆతడే రహీం! "మణిమయాలంకృతఖడ్గము నేభూగృహమందుననో బారవైచికొంటిమి. వెళ్ళి దానిని దీసుకర''మ్మన మని హంతకులుచెప్ప రహీంవచ్చి దీనికొరకు వెదకుచుండెను. అట్లు రహీం కరదీపికాసహాయమున వారల జూచి

గుర్తించి వెంటనే తన కరదీపిక నార్పెను. మరుక్షణమునందే రమాకాంతుడు తన కరదీపికను వెలిగించెను. రహీముండు లేడు! అతడెటులనో నదృశ్యుడైపోయెను!! వారాయింట నెన్నియోమారులు తిరిగి చూచిరి గాని యెచ్చట నాతడు గన్పడడయ్యెను.

వారు తిరిగివచ్చుచుండిరి. బహిర్ద్వారము బంధింపబడియుండెను. వీగ మెచ్చటను గన్పడ దయ్యెను. మృత్యుగహ్వారమున బడిపోతిమని వారువిచారించక పోలేదు. దానినినాలుగుమూలలదడివిజూచిరి. ఒకచోనొకమీట కన్పడెను. దాని నొత్తగనే యాద్వారము తెరువబడెను. వారట్లు బయటకు వచ్చి ధూమశకటస్థానమునకు వెళ్లిరి. అప్పుడు రెండు గంటలైనది. వారు నాలుగుగంటలన్నరకు గృహంబునకు జని నిదురించిరి. సూర్యోదయమయ్యెను. రథ్యలయందు గ్రామనివాసులగు స్త్రీలేమి పురుషులేమి యనేకమగు శాకములనమ్ముచు గేకలు వేయుచుండిరి. రమాకాంత హరిశంకరులింకను నిదురించుండి మేల్కాంచలేదు. ఉదయమెన్మిదిగంటలకు వారలు లేచి దంతధావనము జేయుచుండ రాజరత్నము వారింటికి వచ్చెను. ఆతని జూడగనే రమాకాంతున కాతని కేదియోవిషయము తెలిసియుండెనని తలంచెను. రాజరత్నము ముఖభావమట్లుండెను.

రాజ—రమాకాంతా! ఇంకను హంతకులజాడలు తెలియలేదా?

రమా—చాలభాగము తెలిసినదని యే నమ్మకము. అంతట రమాకాంతుడు దానతనివిడచి కల్యాణనగరము వెళ్ళినదాదిగ నప్పటివరకు జరిగినకృత్యముల నన్నిటిని విశదముగ జెప్పెను. రాజరత్నమప్పటికిని గూడ సంతోషచిహ్నాల జూపలేదు. రమాకాంతునకుద త్తరపా టుద్భవించెను. వెంటనే రాజరత్న ముత్తర మొకదాని నిచ్చెను. రమాకాంతు డద్దాని నిట్లని చదివికొనెను.

"రాజరత్నం,

నీవు కమీషనరుపదవి వదలుకొనెదవా! లేదా! చాలకాల మునుండెదనని మురిసికొనుచున్నావు. నీకాలము చేరువయ్యెనది. రమాకాంత గౌరీశంకరు లింక నీభూతలమున నుండబోరు. వారి యంతము జూపుటకు వచ్చినది. ఇప్పుడున్న పూర్ణ నెక్కడ దాచియుంచినది వారలకు కానుగదా వారల సృజించిన నబ్జయోనికి గూడ దెలియుటసంభవము. ఈదినమునకు సరిగా నెనిమిదవదినంబున నామె నీలోకమునుండి విడదీతుము. తెలిసిచేసిన నాకడెందైన దీయుటకు పోవునని భయపడుచున్నామనుకొనుచున్నావా! కాదు. కాదు. ఆతని భార్యను జంపివేసెదము ఎందుకీతని ప్రయాసము? అతనియు వృథామని చెప్పుటకొరకిప్పుడు తెల్పితిమి. సరిగా పదియవనాటి రాత్రి నీతలయు పండ్రెండవనాటిరాత్రి రమాకాంత గౌరీశంకరుల శిరంబులును దీసివైతుము. ఇది నిక్కువము. తొందరపని యుండుటవలన సంక్షిప్తముగ వ్రాసితిమి. వలపులరాణి దొరకక పోదు.

ఇట్లు,

రమాకాంత మరణాభిలాషులగు

ఆనందకుటీరమువద్ద హంతకులు."

రమాకాంతుడాలేఖ నామూలాగ్రముగ జదివి నిశ్చలుడయ్యెను. తాను పాలతనునగరమునకు గౌరీశంకరునితో గలసి పోదుననియు దప్పక యీసారి హంతకుల బట్టుకొందుననియు దంతివార్త బంపిన పదిమంది రక్షకభటులతో శృంఖలముల దీసికొని తాను నిర్ణయించిన స్థలమునకు రావలసినదని చెప్పెను. మధ్యాహ్నము పదిగంటలకు వారు జిల్లాస్టేషనునకు పోయి శకటంబెక్కి వెడలిరి.

౧౪

నిదాఘతీక్ష్ణత మిక్కుటముగ నున్నది. ప్రచండభాస్కరుడు తననిశితతీక్ష్ణజాలంబుల సూచికావళులవలె బాధింపజొచ్చెను. పిపాసాబాధితలైన మృగంబులు సమీపప్రదేశంబుల నెవ్వియైన జలాశయములుండిన నచ్చోటికరుగుటకు దమశక్తియంతయు ధారవోయుచున్నవోయన శరవేగమున బర్విడుచున్నవి. పంచమస్వరంబున మనోరంజకముగ బాడుకోయిల కదేమికాలమోకాని చండభానుని నిశితకిరణములచే భరింపశక్యముకాని తాపము గల్గినట్లుగ, తనసహజమంజులమాధుర్యగానము తొల్లింటివలె సర్వప్రపంచమునకు విందొనర్చుట లేదు. గోగణము సమీపమందున్న పచ్చగడ్డిని మేయక సూర్యభగవానుని యసమానకిరణాలాఘవంబున కోర్వలేక దగ్గరనున్న వటవిటపివితానంబుల క్రింద బరుండి నెమరు వేయుచుండెను. ధనార్జనయే ముఖ్యకర్తవ్యమని యోసపడి యెండవానలను గోటమీటుచు, మాధుర్యమైన చూతఫలంబులను జనుల కమ్ముచుండిరికదా కొందరుమనుజులు. పథికులయాయాసమును వర్ణింప నశక్యము. కాలిడినంతమాత్రమున పచ్చనిగడ్డిపైననుకూడ కాళ్లు మలమలమాడుచుండ, శిరము దినకరుని తేజముచే గుందుపడ, ముఖము స్వేదావృతమైయుండ, శరీరము గంపర మొంద నా పథికు లాయాసముతో నడచుచు, మధ్యమధ్య లేమావిగున్నలక్రిందను నశ్వత్థవృక్షశాఖలక్రిందను నిలువంబడుచు నడచుచుండిరి. అట్టితరి పాలతనునగరమువై పొకపాంథు డతికష్టముతో బోవుచుండెను. అతని వెనువెంట మరియొకపాంథుడుగూడ నడచుచుండెను. ఆముందు బోవువానిని జూచిన ప్రతిమానవుడు నాతడొక యోగీశ్వరుడని చెప్పకతప్పదు. ఆతడు సమున్నతమైన గడ్డముగల్గి, రుదురాక పేరులు గళంబుచుట్టును గలగలమని ధ్వనింప, పాదరక్షలొక్కడుగిడినంతమాత్రమున మడమలకు దగులుచు నొకవింతధ్వనిని జేయుచుండ, కాషాయ

వల్కలధారియై, భసితరేఖలు మేనంతయు వెండిరేకులవలె మెఱయ, నిండుచందురు బరిహసించు నెమ్మోమున నివురుగప్పిన నగ్నిస్ఫులింగమువలె గుంకుమబొట్టు అరుణకాంతులచే నలరార నొకయోగిపుంగవుండు జనుదెంచుచుండెను. ఆతని ననుసరించుచున్నవా డతనిశిష్యుడని చెప్పకతీరదు. ఎందుకన నాతనివీపుననుండు కాషాయాంబరముల మూటను, నాతని వామహస్తముననున్న గంజాయిపీల్చుగొట్టమును జూడ నాతఁడు నిక్కువముగ నాతనిశిష్యుఁడనియే తలంతురు. చదువరీ! ఆతురపడకుము. వారే మాయావల్కలవేషధారులైన రమాకాంతగౌరీశంకరులు. అట్లా యోగివరులు పాలకొండనగరము జేరి శ్యామసుందరునిభవన మడిగి తెలిసికొని యాతనిబహిర్మందిరమున నున్నాడని తలంచి యచ్చటికేగిరి. ఆమందిరము సునాసీరుని యంతర్భవనమునకు దీటుగ నానావిధాలంకారములచేతను, నమూల్యనూత్నరత్నసాదుర మేదురకంబళములచేతను, తైలచిత్రవిచిత్రితములచేతను నలరారుచుండెను. వారిద్దరు వెళ్ళుసరికి యచ్చట నొకకుర్చీలో సుందరుడైనపురుషుఁడు కూర్చుండియుండెను. ఆతఁడే శ్యామసుందరుఁడని యాతని రూపురేఖావిలాసముల గాంచి వార లనుకొనిరి.

యోగి—జయ్! జయ్! సీతారాం!

శ్యామ—ఎవరు మీరు?

యోగి—మేము సాధులము.

శ్యామ—ఏమిపని?

యోగి—మేము రామేశ్వరయాత్ర వెళ్ళుచున్నారము. ధనసహాయమును జేతురని తమదర్శనార్థమై యిట వచ్చితిమి. తరువాత తమదయ.

శ్యామ—ఇట గూర్చుండుఁడు. తాము శాస్త్రజ్ఞులా?

యోగి—మాకు జ్యోతిషమందు బ్రవేశముగలదు భూతభవి

మ్యద్వ_ర్తమానకాలంబుల జరుగునంశములు వారివారిజన్మనక్షత్రముల దెల్పిన జెప్పగలము.

శ్యామ—హ_స్తసాముద్రికము తెలియునా ?

యోగి—ఎక్కువ ప్రవేశము లేదు.

శ్యామ—నాకు దెల్పుదురా ?

యోగి—ఆ! తెల్పకేమి-తమజన్మతార దెల్పిన జెప్పుదుము.

పాఠకమహాశయా ! ఇకనుంచి రమాకాంతు నానందయోగి యనియు గౌరీశంకరు నాంజనేయదాసనియు బిలుతము.

శ్యామ—తమపేరేమి ?

యోగి—ఆనందయోగి. ఇతనినామ మాంజనేయదాసు.

శ్యామ—నాది విశాఖ-మూడవపాదము.

అంత నానందయోగి తనవేళ్ళ ననేకవిధముల ద్రిప్పుచు, పైకి జూచుచు, ఆలోచనాభినయము గనులమూయుచు, లలాటంబునుగుంచించుచు దనలో దాను "రవియష్టమస్థానమున కేంద్రంబున నుండుట జేసి-కుజుడుద్రేక్కాణమున-శనిష_ష్ఠస్థానంబు జూచుటవలన - అంగారకు డుచ్చస్థానమునందు—"ఇవ్విధముగ నేవియోయస్ఫుటవచనంబుల బల్కుచు దనయభినయము నక్కడత్యద్భుతంబుగ జూపెను. కొంత వడికి-

ఆనం—శ్యామసుందరా ! ఆలోచింప నీపేరునుబట్టిచూడ నీవొక రాజేంద్రుడవు. భూతకాలమున జరిగిన యంశ మొకదాని జెప్పెద స్మరణకు దెచ్చుకొమ్ము. ఒకప్పుడు నీవు మృగయావినోదంబునకు జని యచ్చట నేకయిడుముల బడితివి. నీశిరము యూపమున గట్టబడినది. నీస్నేహితజాలంబులోనె యొకడు నీకద్దాని దప్పింప జేసెను.

శ్యామసుందరునియానందమునకు మేరయే లేదు. ఆతనిసంతోష సముద్రము జ్యోతిష చంద్రికాగతమున నుప్పొంగినది. ఇంతలో నక్కడకొక నూతనవ్యక్తి వచ్చెను. ఆతని చూడగనే యానందయోగి యాతని రాజారావని గ్రహించెను. వెంటనే—

శ్యా—రాజారావూ! వీరు జ్యోతిష్కులట. భావికాలము చెప్పుదురు. సమర్థులనియే నమ్మకము.

రాజారావు ఆనందయోగి నతితీక్ష్ణముగ బరికించెను.

ఆనం—అయ్యా! ఇక భావికాలము జెప్పుమందురా?

రాజా—మా శ్యామసుందరునిదేనా?

ఆనం—ఔను! ఈతడొక స్త్రీమూర్తికై పరితాపపడుచున్నట్లున్నది. అద్దానికొరకితడనేకప్రయాసముల కోర్చుచున్నాడు. వింశతిదినంబులలో సఫలమగును. ఇది శ్రీరామవాక్యము.

రాజా—అయ్యో! ఇకవద్దు. చాలును.

అంత వారేదియో హిందీభాషలో మాట్లాడుకొనిరి. ఆనందయోగికి వారనుకొనినవిషయము తెలియకపోలేదు. ఆత డన్నిభాషలలోను నారితేరినప్రౌఢ, ఆతనియెదుటనా వీరలయాగడములు అంత—

రాజా—తామెక్కడనుంచి వచ్చుచున్నారు?

ఆనం—నాసికాత్రయంబకమునుండి వచ్చుచుంటిమి.

రాజా—దయచేసి నాకుగూడ భావికాలఫలముల జెప్పుడు. నాజన్మనక్షత్రము శ్రవణము పాదము తెలియదు.

ఆనం—అట్లయిన వినుము. స్మరణకు దెచ్చుకొనుము.

నీకు వైద్యమందసమానమైపుణ్యము గలదు. దానిచే నీవు చాలధనము సంపాదించితివి. ఇంకను సంపాదింతువు. నీవు నీకు పదునైదవవత్సరంబున వణిజునివద్ద గుమాస్తాగా నుంటివి. ఇదివరకొక

మనుజుని నీస్నేహితునిచే బాధింపజేసితివి. స్త్రీనొకతెను ఒకమనుజునకు గట్టిపెట్టవలెనని తలంచితివి. అదియిరువదిదినంబులలో జేకూరును.

రాజా—ఇకవద్దుస్వామీ! మీరసమానపండితులు. మీకేమి కావలయును?

శ్యామ—వీరు మనకు భావికాలము జెప్పుచు సహాయభూతులుగ నుందురు.

రాజా—ప్రతిఘడియకు గూడ జెప్పగలరా?

ఆనం—మీరు చేయబోవుకార్యముల సూచనగ బ్రసంగించిన నదిసఫలమగునో కాదో చెప్పగలము. శ్రీరామమంత్ర ముపాసించి ప్రతిఘడియకు గూడ జెప్పగలము.

రాజా—శ్రీరామమంత్ర ముపాసించి రాబోవు పదినిముషంబులలో నేమగునో జెప్పుడు.

ఆనం—(ఆలోచించి) మరియొక ఘడియకు మీకును మాకు నెడతెగని సఖ్యముగూడును. (పరికించి) రెండునిముషములలో మీమిత్రుడు వచ్చును. శీతారాం! జయజయరాం!

రాజా—చూతుముగాక.

ఇంతలో ననుకొనిన రీతిగనే యొకవ్యక్తి యచ్చటకు వచ్చెను. వారల విస యమునకు మేరయే లేదు.

శ్యామ—రామరాజా! ఏమిపని! ఎక్కడనుండి?

ఆనూతన వ్యక్తినామము రామరాజని యానందయోగియాంజనేయదాసు లనుకొనిరి. ఆతడు వచ్చుచున్నాడని యానందయోగి యెట్లుచెప్పగల్గెనన్న రామరాజు మొదట బయట నిలుచుండి యాయోగీంద్రు లెవ్వరోనని పరికించుచుండ నది సమయానుకూలముగ నానందయోగి గనిపెట్టి వారలడిగిన ప్రశ్నంబునకు సమ త్తరం బిచ్చెను. దైవ

వేళమున నాతడుగూడ రెండునిముషములలో లోనకువచ్చెను. వెంటనే
రామరాజు కానందయోగిజ్యోతిషప్రభావమంతయుజెప్పెను. వారం
దరు సంతోషదాయకముగ నుండిరి.

శ్యా—యోగీంద్రా! మీకు వలయువస్తుజాలము లన్నియు
దెచ్చియిత్తుము. మాయొద్దనుండుడు. మీకుగావలసినవి చెప్పుడు.

ఆనం—ఆలాగే చెప్పెదను. కాని నాకు రామేశ్వరయాత్ర
యున్నదే. అదెట్లు పూర్తియగును.

శ్యామ—మీరు వెళ్ళవలసియున్న నిరువదిదినంబుల తరువాత
వెళ్ళవచ్చును. అంతదనుక యిక్కడనుండుడు. తరువాత వలయుధన
ముతీసుకుని వెళ్ళవచ్చును.

తరువాత చాలతడవు మరికొన్ని భగవద్విషయముల జర్చించు
కొని తమపనులకు బోయిరి. ఆనందయోగికి రాజుగారిమందిరంబు
లోనె యొకగది నిచ్చిరి. ఫలంబు లనేకంబు లాతనికిచ్చి వెడలిరి.

౧౫

కాలచక్రము తిరుగుచున్నది. అది తిరుగుచున్న కొలదినిముష
ములు గడచిపోయినవి. గంటలు దాటిపోయినవి. దినములు దూరమై
నవి. ఆనందయోగీ యాంజనేయదాసులు వారలకు ప్రాణపదములైరి.
ఏపనిచేసినను వారల నడుగనిదే చేయరు. వారలసహాయము లేనిదే
యేపనియు జేయరు. ఒకరోజున శ్యామసుందరుడు, రహీం, రాజారా
వు, రామరాజు మున్నగువారలు గదిలోనకువచ్చి కూర్చుండిరి. అందు
లో రాజారా విట్లనియడిగెను.

రాజ—యోగిచంద్రమా! మే మేమాలోచించి నీకడకు
వచ్చితిమో చెప్పుడు? మీతోడ మాటాడవలయును.

ఆనం—(ఆలోచించి) సీతారాం! మీ రొకయువతిని బరిమార్పగా నెంచివచ్చినారు. ఇది శ్రీరామవాక్యము. జయజయరాం.

అందరు విస్మితులైరి. ఆనందయోగి వార లడిగినదాని కెల్ల ప్రత్యుత్తరము జెప్పగల్గెనన్న నాదినము తాను వారితో సఖ్యముచేసి నయారవదినము. హంతకులు రాజరత్నమునకు వ్రాసిన యుత్తరములో దా మన్నపూర్ణమ్మను నెనిమిదిదినంబులలో జంపివైచెదమని వ్రాసినందున నప్పటి కారవదినమగుటంజేసి హంతకులగువారలు తత్ప్రయత్నమున నుండిరని గ్రహించి పల్కెను. అంత—

రాజా—ఆనందయోగీ! మే మొకయువతి నొకచో దాచియుంచితిమి. దయయుంచి యది యెవ్వరితోడను జెప్పకుడు.

ఆనం—చెప్పను. నేను మీ శ్రేయోభిలాషినిగాని మిమ్ములవంచించు బాలిశాధముని గాను. ఇది శ్రీరాముని యాజ్ఞ. జయ్‌సీతారాం.

రాజా—ఆస్త్రీని యీయూరివెలుపలనున్న దేవాలయంబున దాచియుంచితిమి. ఎల్లుండి చంపదలచుకొన్నారము. రాజులే యిట్లు చేయుచున్నారని తలంతురేమొ? వారు పరమదుర్మార్గులు—నృశంసులు. అందులో మిగుల బాలిశుని భార్యను రక్షకభటులచేబట్టిబంధించితిమి. అది విని యామెభర్త వచ్చుననియు నట్లు వచ్చినభర్తను బంధించిన దుర్మార్గులజాడ తెలియుననియు దలంచి చేయుచుంటిమి. మాకార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునాయని మిమ్ముల నడుగుచున్నారము.

ఆనంద—మిమ్మింత కష్టపెట్టుదురాత్ములనుక్కడగించుడు. ఇది సర్వోత్తమమైన కార్యము. మున్ముందుగ నే నడిగిన ప్రశ్నలకుత్తరంబిచ్చిన సదుపాయ మాలోచించి ఫలాఫలములు సంపూర్ణముగ జెప్పగలను.

రాజా—అంతకన్న నెక్కుడు ప్రశస్తమైనవిషయమేమిగలదు.

ఆనం—దేవాలయ మేడ?

రాజా—అది యొక పాతాళజీర్ణదేవాలయము. అది యీ యూరివెలుపల నున్నది. ఈనాయంత్రికి మిమ్ముల దీసుకవెళ్లుదును. తరువాత మీకంతయు దేటదెల్లముగాగలదు. దయాసాంద్రులై మా కార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునో విఫలమగునో తెలియజెప్పుడు.

ఆనం—జేజేరాం! జానకిరాం! సీతారాం! దశరథరాం! శ్రీరాం! (ఆలోచించి) మీకార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునని రామవాక్యము.

అందరు సంతోషాక్రాంతచిత్తులై వెడలిపోయిరి. ఈ కపట యోగి ఆహా! దుర్జనులపాలిటి కల్పతరువై యడిగినవెల్ల జ్యోతిషవృత్తాంతమను పేర రామవాక్యమనుచు జెల్పుచున్నాడు! సంధ్యాసమయమగుటంజేసి వారు శీఘ్రముగ రాజోద్యానమధ్యప్రవహిత పూతగంగోపమజలంబువద్దకు తమ సంధ్యాక్రియల నిర్వర్తించుటకు జనిరి. ఈ మాయావల్కలధారులై, భయంకరకుంఘటనరహస్యభేదన జయసూచకాయతచిత్తులై, యుండిన రమాకాంత గౌరీశంకరులకు సంధ్యావందనసమయమాయది? కాదుకాదు. ఆసమయమునసే నక్కడనే వారలు రహస్యకార్యాలోచనలు చేయుస్థలము. అదియే సమయము. ఆనందయోగీ యాంజనేయదాసు లచ్చటకుజని యచ్చట నీళ్ళలో గాళ్లుంచి మాటాడదొడగిరి.

ఆనం—గౌరీ! నీవిప్పుడు బయలుదేరి తంతివార్తాస్థానమునకు జని రాజరత్నమును పదిమంది రక్షకభటులతో వెంటనే రమ్మనమని తంతివార్త యిచ్చి యొక అరగంటలోనె తిరిగిరావలయును. అతను పాలతననగరము జేరిన తదుపరి రక్షకభటస్థానమున నుండిన యెప్పుడవసరమైనదియు సంగతులన్నియు నేనువచ్చి చెప్పుదునని తంతివార్తయిచ్చిరమ్ము. నీవు వచ్చినదాక నేనిచ్చటనె యుండెద.

అంత టాంజనేయదాసు వెడలిపోయెను.

విచిత్రముగ రాజారావచ్చుటకు వచ్చెను. రమాకాంతు డా
తనిజూచి విస్మయమొందెను.

రాజా—స్వామీ! మనము రేపుసాయంత్రికి వెళ్ళుదము. ఎల్లి
దాని నంతమొందింపవలయును.

ఆనం—నాయాలస్య మేమియు లేదు.

రాజా—ఆంజనేయదాసులవా రేరీ?

ఆనం—బహిర్దేశమునకు వెళ్ళినాడు.

రాజా—ఈవిషయ మతనితో జెప్పకుడు సుమా! మీకు
మాకును దప్ప మరియొకరికి దెలియగూడదు. లేదేని ముప్పు వా
టిల్లును.

ఆనం—ఆత్మసాక్షిగ నే జెప్పను

అంత రాజారావు వెడలిపోయెను. క్రమముగా చీకటులు గ్రమ్మ
సాగెను. ఆంజనేయదా సింకను రాఖింజేసి యానందయోగి తన గది
లోనకు వెడలిపోయెను.

౧౬

సాయంకాలసమీరము సర్వజనాహ్లాదకరముగ నుండెను. గో
ధూళికాసమయ మగుచున్నది. పసులగాపరులు విలాసముగ బాటలు
పాడుచు పసువులదోలుకొని వచ్చుచుండిరి. భూసురులు తమ నిత్యనై
మిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానజపతపహోమస్వాధ్యాయముల నిర్వర్తిం
చుటకుసమయమాసన్నమైనది. శృంగారవతులుచామంతికావకుళచంప
కజాజికాదివికసితపుష్పముల కుంతలములను జక్కగ సంస్కరించుకొని
యందు విలాసముగ ధరించి సాయంకాలమలయమారుతముగ్రోలుచు
వింతభవనంబులపైనున్న పిల్లగోడలపైగూర్చుండి వీణాగానముసేయు

చుండిరి. జలాశయతరంగడోలికామాలికలపై నుయ్యేలలూగి, పుష్ప సౌరభ్యమును గొల్లలాడి వచ్చుచున్న వాసంధ్యాసమయమునయ మారుత మెవ్వరికి మనోహ్లాదకముగ నుండదు! అట్టితరి రాజోద్యాన మధ్యప్రవహితజలాశయంబు గట్టుల నిరువురు వ్యక్తు లు కూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి. వారిలో నొక డానందయోగి, రెండవవా డాంజనేయదాసు.

ఆనం—దాసూ! వెళ్ళినపని యైనదా?

అంజ—తమయనుగ్రహమున దంతివార్త నిన్ననే యిచ్చితిని. ఈసాయంత్రి వెళ్ళి చూచివచ్చితిని. రక్షకభటస్థానమున రాజరత్నము ను, పదుగురురక్షకభటులును, నున్నారు. వలపులరాణిని వచ్చునపుడు దర్శించివచ్చినారట. ఆమె "మోహనలాల యింట లేడనియు, ఆతడు నాలు గురోజులనుండి యింటివద్ద లేడనియు, చూడ నాతడు హంతకునివలె దోచుచున్నదనియు" జెప్పినదట. మోహను డేమైన—

ఆనం—మోహనలాలా! ఈతనికి శ్యామసుందరునకు సంబంధమేమియు లేదే. ఒకతూరియైన నాత డిక్కడకు రాలేదే. సంబంధమున్న రేపు రాకపోడు. అప్పుడు నే గనుపెట్టకపోను.

అంజ—రేపేమి యంతవిశేషము!

ఆనం—రేపే యన్నపూర్ణమ్మను జంపుదినము. హంతకులందరు గలుతురు. ఏదోవేళకు ఈరోజునగాని లేక తప్పక రేపుగాని హంతకులు చిక్కకపోరు. కాని ప్రకృతమాలోచింతము. నీవీరాత్రి రక్షకభటస్థానమునకు వెళ్ళి రాజరత్నముతోను రక్షకభటులతో శృంఖలములదీసికొని యీయూరిచివరనున్న నుద్యానములో నుండుడు. నేను వారలతో వచ్చి 'జయరాం' అని నుడువగనే మీరు జాగరూకులై మమ్ముల ననుసరింపవలయును. మేము లోనకు వెళ్ళి జీర్ణదేవాలయములోనకు వెళ్ళునంతవరకు మీరు వారల నేమియు ననవలదు. లోన తరువాత బం

ధింపగలము. అచ్చటనే మీాయత్తబంధింపబడినది-కార్యమధ్యమునమీా రతిజాగరూకులై మెలంగవలయును. లేకున్న పనియంతయు విధ్వంసమగును. అట్టిసమయమున హంతకుల బట్టుటెరవులేదు. అన్నపూర్ణమ్మనను గోల్పోదుము. బహుమతియూ రాదు. మనమూ తుదకు వీరిచే నకాలమరణ మొందవలయును. జాగ్రత—

అంత వారు తమతమపనులకు బోయిరి.

* * * * *

ఆనందయోగి యాశ్చర్యమునకు మేరయే లేదు. అతడు కలగనుచుండెనేమో తెలుసుకొనజాలకపోయెను. ఆతని మనంబు నూతన భయంకరసంఘటనంబున కువ్విళ్ళూరుచుండెను. హృద్వేగము: వాయువేగము నోడించినది. ఇంతను నాకపటయోగిప్రదర్శనమేకదా రమాకాంతుడు ధరించియుండుట. ఇంక నాయనసమానాభినయమే. ఆనందయోగి రాత్రి యెనిమిదిన్నరగంటలకుదుష్టచతుష్టయముచేదారిచూపబడి వారి ననుసరించుచుండెను. ఆతడు నడచునది రధ్యగాదు— పల్లెగాదు. పవలే నంధకారబంధురంబయి గాన్పించు నొక సొరంగము! ఆసొరంగము రాజాంతఃపురస్థిత శయ్యాగారమునుండి యున్నది! వారట్లు చాలతడవు వడివడిగనడచి యొకచో జేరిరి. అక్కడ బమ్మిచెవిటి వాసన భరింప నశక్యమయ్యెను. అంతయు నంధకారసమావృతమై యుండెను. అచ్చట పవలే పాంథులజంపుదురను భీతి యానందయోగికి గల్గెను. చింతాక్రాంతచిత్తుడైపోయెను. కాని విషాదమునులోలో నడంచుకొనియెను. గౌరీశంకరుడు లోన కెట్లువచ్చునా యని పల్మారాతడనుకొనెను.

ఆనంద—రాజారావుగారు! ఈపొద దాటుటెట్లు? ఉద్యానమనినారే! ఏది యాయుద్యానము?

రాజా—బయటనుండి వచ్చిన నుద్యానమునుండిబమ్మిచెవిటి

పొదదాటి యిక్కడకు రావలయును ఆబొమ్మ చెవిటిపొదను నొకతూరి చుట్టిన యొకచో రెండు శిలా స్తంభములుండును. ఆశిలా స్తంభముల నడుమ నొక కొంకెయుండును అచ్చటనే నాకొంకెతో నక్కడనున్న పొదను విదల్చిన మార్గమేర్పడును. లోనకువచ్చిన మనము చేరిన యీ స్థలమునే చేరుదురు.

రాము—(రహస్యముగా) రాత్రా! విపులముగ జెప్పెదవేమి? ఎప్పుట్టలో నేపామున్నదో యెవ్వరెరుంగుదురు?

రాజా—ఈత డెక్కడకుబోవును. ఈతనికూడ చివర కంత మొందింపమూ?

ఈరహస్యమంతయు రమాకాంతుడు వినకపోలేదు. ఇంతలో రాజారావక్కడనున్న మీటనొత్తెను. తోడనే శిలానిర్మితమైన యీ గోడ రెండడుగులు కుంగెను. వారందరాగోడను దుమికి యీవలి భాగమునకు జనిరి. అచ్చట నొక శిలానిర్మిత భయంకర వికృతకాళీ విగ్రహము! రాజారావు వెంటనే దానినాసికనుబట్టి లాగెను. విస్మయము నాపుటకు సృష్టికర్తయైన కమలజునికైనను దరముగాదు. ఆనందమోగి యాశ్చర్యసంద్రమునకు పారావారమే లేదు. ఆకస్మికముగ నావిగ్రహము రెండు భాగములుగ విచ్ఛిన్నమైపోయెను. తోడనేనక్కడనొక సొరంగముండెను. వారలాసొరంగముగుండ నడచిపోయిరి. కొన్ని శిలానిర్మితసోపానముల దిగి లోనకు జనిరి. అదియే జీర్ణదేవాలయము. చతుశ్శాలాభవనజీర్ణదేవాలయము. అచ్చటనొక బల్లయుండినది. దానిచుట్టును కుర్చీలమర్పబడియుండెను. వారందరటనాసీనులైరి. అంతటరహీమొకయువతి నొకగదినుంచి తీసుకువచ్చియొకబల్లపై బరుండబెట్టె. రమాకాంతునకొక్కసారి క్రోధదుఃఖము లుప్పొంగెను. అది క్రోధవిషాదములకు తావుగాదు. నిశ్చలుడైకూర్చుండిచూచుచుండెను. ఆస్త్రీమూర్తి తనభార్యయగు నన్నపూర్ణమ్మనెన్నక్తి! అన్న

పూర్ణమ్మ యన్నపానీయములులేక కృశించిపోయినది. వికచేందీవర సదృశవిశాలలోచనముల తీక్షణత కృషించినను సౌకుమార్యమును దగ్గింపలేదు. సుందరకుటిలాలకంబుల శోభ పూర్ణేందుబింబోపమముఖంబునుగప్పిశోభయిడుచుండినను నర్ధస్ఫుటంబులైన కనులు స్ఫుటంబుగగానరాకుండిన లోచనంబుల దరుగును గప్పివైచుచునేయుండెను. జీర్ణవస్త్రముల ధరించినను సుకుమారవహాసౌందర్యమునకు కళతగ్గించలేదు. భయంబుచే నామె మరల గనుల మూసెను.

ఆనం—ఈమె నేనా మీరుచెప్పినది.

రాజా—ఔను. మీయుద్దేశ మేమి?

ఆనం—అవశ్యకరణీయమే ముఖ్యకర్తవ్యము. మీపని సఫలముగును లెండు.

కొంతవడి కందరు మరల తిరిగివచ్చిరి.

౧౭

ఆనందయోగి తనగదిలోనకు వచ్చుసరికి యాంజనేయదాసు పరుండి యేదియో నాలోచించుచుండెను.

ఆనం—ఆంజనేయదాసూ! ఏమోయి చాల యాశాభంగము కలిగినది.

ఆంజ—ఎంతసేపో తమకొరకు నిరీక్షించితిమి. మీరెంతకాలమునకు రానందున వెడలివచ్చితిమి. తరువాత రాజరత్నమును రక్షకభటులను యథాస్థానమునకు జేర్చి యిటవచ్చి పరుంటిని.

ఆనం—రాజుగారి శయ్యాగారమునుండి యొక సొరంగముండినది. వారు నన్నందులోనుండి తోడ్కొనివెళ్ళిరి. మేము సొరంగము దాటినదగ్గర నొకశిలానిర్మితమైనగోడగలదు. అక్కడనున్న మీటనొత్తిన నాగోడ రెండుభాగములుక్రిందికిగుంగును. దానినిదాటియావలివైపు

నకుబోయిన నక్కడ శిలానిర్మితకాళీవిగ్రహ మొండుగలదు. దానినాసికనుబట్టి లాగిన నది రెండుభిన్నములగును. అక్కడ నొకసొరంగముగాన్పించును. దానిలో సోపానపంక్తుల నవరోహించిదిగిన జీర్ణదేవాలయముగాన్పించును. దానినడుమ నొక బల్లగలదు. నాలుగుగదులుండును. అందులో నొకదానియందుననే నన్నపూర్ణను దాచిరి.

ఆంజ - అత్త కనుపడినదా !

ఆనంద—చాలా శుష్కించిపోయినది. నన్నుజూడలేదు. ఈ దినంబున జంపుదురట. ఈదినమునసే గడుంగడు జాగ్రతతో మెలగవలయు.

ఆంజ—ఆకంచె దాటుటెట్లు ?

ఆనం—ఆకంచెచుట్టునుదిరిగిచూచిన నొకచో రెండుశిలాస్తంభములుండును. అచ్చట నొకకొంకుయుండును. దానితో నక్కడనున్న పొదలాగివేసిన మార్గమేర్పడును. లోనకు వచ్చి నేచెప్పినతీరుగ నాగోడవద్దకు రాగలరు. నీవు ముందుగా వెళ్ళి వారలబయటనుంచి లోన నొక గదిలో దాగుము. నేను సంజ్ఞచేయుగనే వారల లోనకు తీసుకరావలయును. ఆలసింపక పట్టిబంధింపవలయును.

అంతట ఫలంబుల గొన్ని భుజించి వారు నిద్రాసక్తులైరి. నిమిషంబులు గడచినవి. గంటలు గతించినవి. జాములు దాటిపోయినవి. ఉషఃకాలము సమీపించినది. బ్రాహ్మణులు కాలకృత్యముల నెరవేర్చుచుండిరి. కుక్కుటంబులు కంఠంబుల నెత్తికూయుచున్నవి. విహంగసముదాయము తమకులాయంబుల మేల్కాంచి యాహారార్థము ప్రపంచమున దిరుగాడజొచ్చినవి. కోయిల పంచమస్వరంబున సవిలాసంబుగ గానదోహంగెను. అట్టితరి పాలతనునగరమందు రథ్యలో నొక మనుజుడు పోవుచుండెను. అప్పుడానంద యోగి యరుగుపై గూర్చుండి దంతధావనచేయుచు నాతనిజూచి—

ఆనం—రాజరత్నం !

రాజ—(ఆర్చర్యముతో) ఇదేమి వేషము !

ఆనం—ఇక్కడ ధరించవలసిన దిదియే ఈరోజున హంతకుల బట్టవలయును శ్రీకరుడు సాయంత్రి యేడుగంటలకు రక్షకభట స్థానమునకు వచ్చును. కర్తవ్యమేమో ఆతనితో జెప్పితిని. కడుజాగ్రత గా మెలగవలయు.

రాజ—సరియే లెండి.

అంత బానందయోగి లోనకువచ్చెను. ఒకటిరెండుగంటలకుపరి మష్టచతుష్టయ మతనివద్దకు వచ్చెను.

రాజా—స్వామీ ! ఈదినము మంచిదేనా ?

ఆనం—ఎందుకు ?

రాజా—నిన్నుదర్శించిన స్త్రీవధకు.

ఆనం—(ఆలోచించి) జయ్ రాంసీతారాం. ఎటులైనసుదినమని యేరామవాక్యము. నక్షత్రియోగ కరణములు సరిపోయినవి. అవశ్య కరణీయమే నా ముఖ్యాభిప్రాయము.

రాజా—మీ సాన్నిధ్యముతో జరుగవలయు.

ఆనం—హా తోస్మి ! నాయెదుటనా ! నే నట్టి కఠోరకృత్యంబు ను జూడజాల.

రాజా—ఎటులైనను మీకుతప్పదు. ఇంతకు మాకోరికసఫల మగునా ?

ఆనం—సఫలమగునని రామవాక్యము.

అందరు జయజయధ్వనులతో వెడలిపోయిరి.

* * *

క్రమముగా సంధ్యారాగ మంకురించినది. ఆకాశమందు పశ్చి మదెసయం దరుణరాగము కుంకుమపూతవలె నొప్పారుచుండెను. ప్రచండభాస్కరుడు తన సతీమణి పశ్చిమదిశాంగనను జూచికాబోలు

తనకోపమంతయు దగ్గించి మోహంబుతో నామెభవనంబునకుజనెను. ఇంతలోనె రక్షకభటుని బయటబడు తస్కరునిభంగి తమము విరియ జొచ్చెను. క్రమముగా చెట్లు గుట్టలు మరుగుపడియెను. ప్రతిగేహం బునను దీపకాంతు లలరారుచుండెను. ప్రథమయామము గడచినది.

ఆనందయోగియు, శ్యామసుందరుడును, రామరాజును, రాజా రావును, రహీంను, విశ్వాసరావును, మరియొక నూతనవ్యక్తియుగలసి రాజాంతఃపురస్థితగుప్తమార్గంబుగుండనడువజొచ్చిరి. ఆనూతనవ్యక్తి యెవ్వడో గుర్తించుటకంతయు నంధకారబంధురంబైయుండెను. కొం తవడికి వరుసగా పారాశిలాప్రాకారముదాటి లోనకుజని కాళీవిగ్ర హామునకు నమస్కరించి దానిలోనున్న సొరంగముగుండలోనకుజీర్ణ దేవాలయములోనకు జని కుర్చీలపైనాసీనులైరి. పనులత్యంతశీఘ్రకా లంబున జరుగవలెనని యానందయోగి హెచ్చరించె. ఆనూతనవ్యక్తి యెవ్వరోగుర్తించుట కాతడు నీలాంబరములచే దన యావచ్ఛరీరము గప్పివైచుకొనుటచే వలనుపడినదిగాదు. ఆనందయోగి యొక గవా క్షమువద్ద గూర్చుండెను. అంజనేయదాసను పేరుగల గౌరీశంకరుడు తన మామచేయి తడివెను. సంకేతమైనది. అన్నపూర్ణమ్మను కట్టువిడ ల్చి వధ్యశిలయందు బరుండబెట్టిరి. అంతరాజారావు లేచి యొకసభ జరుగవలెనని చెప్పెను. శ్యామసుందరు డధ్యక్షుడుగనుండి యిట్లు చెప్పదొడంగెను. "అందరకు నేను విన్నవించునది యొక విషయము. ఆనందయోగీ ! మేము చెప్పకొనువిషయము నీవన్యథా తలంపవల దు. రత్నబాలు హత్యలోనేమి తరువాతనేమి హెచ్చుగా శరీరకష్టపడి పనిచేసినది రాజారావు విశ్వాసరావులు. వారలకు నేనుకృతజ్ఞుడను. మే ధాశక్తిధారవోసినదిరామరాజు. ఆతనికినమస్కారము. అత్యంతకష్టంబుల బడి దెబ్బలఁతినిన దీరహీం. ఆతనికిపదివందలరూప్యములిత్తునని వాగ్దాన ము చేసితిని. ఆలోచనచెప్పి మనకుదోడ్పడినది యానందయోగి" కాని

యానూతననీలాంబరావృతశరీరునిగూర్చి యేమియు జెప్పలేదు. వేళ నిర్గమించుచున్నదని యానందయోగి హెచ్చరించెను. వెంటనే యకస్మాత్తుగ నక్కడనొక కోలాహలమయ్యెను. తక్షణమే పదిమంది రక్షకభటులును రాజరత్నమును నచ్చటప్రత్యక్షమైరి. వారిచేతులలో రివాల్వర్లును ఖడ్గంబులును మెరయుచుండెను. అందరు భయవిస్మయావేశులై లేచిరి. ఇంతలోనె రాజరత్నము "దురాత్ములారా! ఒక్కడు గిడిన శిరంబులు నేలగూలును—తెలియునా!" అని గర్జించిపల్కెను. వారు నిశ్చేష్టితులైపోయిరి. ఆనూతనవ్యక్తి ముఖము వివర్ణమైపోయినది. శ్యామసుందరునిముఖము వాడిపోయెను. కను లశ్రుపూరితములయ్యెను. వెంటనే రక్షకభటులు తమ జేబులనుండి యొక్కొక్కజత నొక్కొక్కనికిదగిలించిరి. వారు భయకంపితులై నిశ్చేష్టులైరి. అందరు పట్టువడిరి! వెంటనే యానందయోగి తన యంగీని రుదురాకపేరులను గడ్డమును తీసివేసెను. తోడనే రమాకాంతు డయ్యెను. హంతకుల కోపాశ్చర్యము లిక వర్ణింపశక్యముకాదు. రమాకాంతుడు వెంటనే యానూతననీలాంబరధారుని యంబరముల విదల్చుడని యాజ్ఞాపించెను. వెంటనే రమాకాంతున కాశ్చర్యము—చిత్తవ్యాకులనము-మతిభ్రమణము—సంభ్రమము—ఆనూతనవ్యక్తి మోహనలాల్!

ఇంతలో రమాకాంతు డచ్చటలేడు. ఆతడొక సొరంగమున దుమికెను. తోడనే యొకపాతాళగృహమున బడిపోయెను! అంతయు దుర్గంధముగ నుండెను. చీకటి విరియబడి యుండెను. తోడనే రమాకాంతుడు తన కరదీపికను వెలిగించిచూచెను. జలము ప్రవహింపజొచ్చెను. ముందు రాజారా వీదుచుండెను. క్రమంబుగ జలంబు హెచ్చెను. రమాకాంతు డీతయం దారితేరిన ప్రజ్ఞావిశేషముగలిగియుంటజేసి కడుంగడు సమర్థతతో నీదుచుండెను. ఆతడు మరల ముందునకు జూచెను. ముందు రాజారావు లేడు! ఆత డెట్లో సంతర్హితుడయ్యెను.

రమాకాంతునకు మార్గముగోచరముగ నుండెను. తన కరదీపికను మరింత పెద్దదిగాజేసి ముందునకు జూచెను. ఒకచో నొక గవాక్ష ముండెను. ఆత డీసారి యా వైపునకే యూహుచుండెను. శీఘ్రంబుగనా గవాక్షమునుండి బయటకు దుమికెను. అట్లు దుముకునప్పు డాతనికి జాలగాయములు తగిలినవి కాని మూర్ఛతవహించి మరల లేచి బయ ల్వెడలెను. ఆత డట్లొక యరగంట నడచునప్పటికి దూరంబున బ్రహ్మ జెముడు పొదయొం డగుపడెను. సంతోషాక్రాంతచిత్తుడై యాకంచెను దాటి లోనకు జొచ్చెను. కాళీవిగ్రహ సమీపమునకు బోవునప్పటికి నక్క డంతయు ధూమాక్రాంతమై పోయెను. పెన్మంటలు ధూమమును వెంబడించెను. రమాకాంతుని విస్మయంబునకు మేరయే లేదు. ఆతడు గోడదాటి యీవలకువచ్చి చూచెను. ఆగోడపై నొకచో రాజారావు కూర్చుండి యుండెను. చుట్టును మంటలుండెను. నడుమ రాజారావుం డెను. అగ్నిస్ఫులింగములు పైకెగయుచుండెను. జ్వాలలు మెండ య్యెను. రాజారావు రమాకాంతుని చూచి వికటమందహాస మొన ర్చెను. రాజారావునకు మంటలు దూరముగనే యుండెను. రాజారావు చెప్పదొడంగెను. "రమాకాంతా! నీవు నాకు దగిన ప్రతిద్వంద్వివి దొరకితివిగదా యను సంతసంబున నింతకాలమువరకు నాసర్వశక్తుల నుపయోగించి పని చేసితిని. కాని నాకది చిరకాలము లభించలేదు. నేనెంత బుద్ధిశాలినో, యెంతటి మేధావంతుడనో నీవెఱుంగజాలవు. ఎందుకని. నీవు మేధావంతుడవు గానంటువనే. ఇక నాకు పదినిముషం బులలో మరణంబు చేకూరును. కాన సంగ్రహంబుగ నావినీతచరిత్ర చెప్పెదను. అప్పటికి నాకు కొంత మనశ్శాంతి గల్గును. వినుము. నేను పుట్టినది మళయాళదేశము నాతలితండ్రులు చిన్నతనమునందే మృతి నొందిరి. నేను పాఠశాలలో నామము జరుపుచుండెడివాడను.

రమా—అప్పుడు నీ పేరేమి?

రాజా—నా పేరిప్పుడు వీరనాథభట్టు. నాకు పదునేడవయేట నేను పురుచ్చేరి వెళ్లి యచ్చట నొక వణిజునివద్ద వేతనంబున కుంటిని. ఇట్లుండ నొక దివసంబున నాయూరికి గొందరు బైరాగులు వచ్చిరి. నాకేదైన జాతకఫలంబు చెప్పుదురను నాశచే వారిని డాసితి. వారు మాంత్రికులు. వారలవద్ద నెన్నియో వనమూలికలు గలవు. నాజాతక ఫలంబు గొంతవరకు చెప్పిన తరువాత నాకు గొన్నిమంత్రంబుల నుప దేశింపుడని యడిగితిని. వారును చాలసే పాలోచించి మానవ వశీ కరణము, సమ్మోహనము, జ్వరపరమౌషధము, ఇవన్నియు జెప్పి మూలికల గొన్నిటి నిచ్చిరి. వారలకు పదిరూప్యంబుల నిచ్చి యిల్లు సేరితిని. నాయజమానునకు వణిజున కొకతనయ గలదు. ఆమెను వశముచేసికొని యామెతోడ విషయాసక్తుల దేలియాడ వచ్చునని యెంచి మానవవశీకరణముచే నామెను వశపరచుకొంటిని. ఆమె తోడ బ్రహ్మానంద మనుభవించుచుంటిని. ఒకరోజున నా వణిజుని కుమారు డదిగాంచి నాపై గోపగించుకొనెను. అతని నాదివసంబుననే చంపివైచితిని. ఇప్పటివరకు నాజీవితాంబుధియం దిరువదిమూడు హత్యల గావించినాడ.

కొందర మోహంబుచేత వశముచేసికొని చంపితిని—కొందర ధనకాంక్షచే జంపితిని—కొందర వైరముచే జంపితిని. మోహన్ లాలును రత్నలాలు బ్రతికియుండగనే వశము చేసికొంటిని. శ్యామ సుందరుడు వలపులరాణిని దీసుకవచ్చిన యిరువదిలక్షల రూప్యంబు లిచ్చెదననెను గనుక మోహన్‌లాలుతో స్నేహముజేసితి. వెంటనే మోహన్‌లాలును వశపరచుకొని రత్నలా లున్నంతకాలము వలపుల రాణి దొరకదని మోహన్‌లాలునకు దన యన్నపై ససహ్యము జనిం పజేసితిని. ఆతడు రత్నలాలు ధనము వైకొనవలెనని తలంపున్నదని యంతకుపూర్వమే నాతోడ జెప్పినాడు రత్నలాలును జంపు విధమా

రోధించిన నాకు పదునైదు లక్షలిచ్చెదనని చెప్పినాడు. ఆనందకుటీరమువద్ద రత్నలాలు మోటారుపై కెదురుగా వెళ్ళినది మేమే! నా యుద్దేశ మేమన వలపులరాణిని తీసుక వెళ్ళుదమని. మోహన్‌లాలు చంపుట యుద్దేశము గలిగి మోటారాగగనే రత్నలాలును దుపాకీతో గాల్చి చంపెను వలపులరాణిని గొంతకాలమువర కాతనియొద్దనే యుంచుకొనుమని చెప్పితిని. ఆతడు నీవు చేయుపనులనెల్ల బ్రిత్యాయ్నాయముగ జెప్పుచుండెడివాడు. నీ వాతని నెన్నడును దర్శించనందున నాతడు నిన్ను మోసపుచ్చుటకు దగిన యదను లేకపోయినది. నీభార్య నాదివసంబున మానవవశీకరణముచే దీసుకవచ్చినది నేనే- రత్నలాలు హృదయంబులో నున్న గుండ్లమీద నుండిన సంకేతాక్షరములు నాపేరే! వీరనాథభట్టు రాజారావు. అదియే విశ్వనరావునకు కూడ ననుకరింపుమగదా యని తలంచి యొకవేళ నెవ్వరైన బట్టుకొనిన నాతనినే బాధింతురను నాశతో నట్లుగావించితిని. నీవు మోహన్‌లాలింట్లో దొంగిలించిన పసరుగినా నేనే యాతని కిచ్చితిని. ఆగుండ్లను నేనే తయారుచేసితిని.

రమా—రత్నలాలు విద్యుత్ప్రదర్శనమునకు జనినాడని మీ కెట్లు తెలిసినది?

రాజా—మోహన్‌లాలింటివద్దనుండి జెప్పి యాతడు వెళ్ళిన తరువాత మనుష్యుల గలసెను.

రమా—నీవు రాజారా వనుపేర గల్యాణనగరమున నుండు టెందులకు?

రాజా—బుద్ధిహీనుడా! ఆలోచనయే లేదు. వణిజసుతుని జంపితినని నన్ను బట్టుకొనవలెనని రక్షకభటులు తిరుగుచుండగా నేను తప్పించుకుని బొంబాయిలో రాజారావను పేర వ్యవహరించుచుంటిని. అప్పుడే శ్యామసుందరుడు వలపులరాణిని వెదుకమని విశ్వనరావును

బొంబాయి పంపినాడు. విశ్వాసరావుమూలమున శ్యామసుందరుకు నాకు స్నేహితుడయ్యెను. హత్య జరగిననాటికి పదునైదుదినంబుల పూర్వమే కళ్యాణనగరమున గాపుర ముంటిని.

రమా—నీవు బొంబాయిలో వినయభూషణుని యెఱుగుదువా?

రాజా—ఆతనికి పినతండ్రి యొకడుకలడు. వారల వశముచేసి కొనినది నేనే. హత్యానంతరము వారు మాస్నేహముమానిరి. వారల నచిరకాలంబులోనె పట్టి బంధించితిమి. పినతండ్రిని జంపితిని. వినయ భూషణుడుకూడను చనిపోయియేయుండును. అలివేణిని బలాత్కార ముగ బంధించితిమి. అప్పుడామెను గాగిలించుకొనినది నేనే—నాపా పమునకు పరిణామమే లేదు. జ్వాలలు సమీపించుచున్నవి. నీవు రాక మునుపే మూలికారసం బీగోడచుట్టును బోసి యగ్ని బెట్టితిని. ఇక పోవుచున్నాను. హా—" అని యాతడాయగ్నిజ్వాలలయందు లీనమై పోయెను. రమాకాంతు డచిరకాలములోనె రక్షకభటస్థానము జేరెను. తెల్లవారుసరికి హంతకుల నద్దెబండ్లపై నెక్కించి, బిజూరు ధూమ శకటస్థానమునకు జనిరి. శ్యామసుందర మోహనలాలుల ముఖములు వివర్ణములై పోయెను. వారు కనులెత్తుటయే లేదు. వెంటనే విషయ మంతయు పోలీసుసూపరెంటెండెంటునకు దెలియపరచిరి. మధ్యాహ్న మున కందరు రత్నలాలు హత్యారహస్యము రమాకాంతుడు భేదిం చినాడనియు నందరువచ్చి చూడవచ్చుననియు జాటబంచిరి. పదిగంట లగుసరికి న్యాయస్థానమున జనులు కిటకిటలాడుచుండిరి. న్యాయాధి కారియెదుట రమాకాంతుడు శ్యామసుందరుని ఖడ్గమును, రాజారావు మందుసీసాను, సీసపుగుండ్లను, వినయునిలేఖనుబట్టి వలపులరాణిని, యలివేణిని, వినయభూషణు తనయుని, నొకచో నిలుచబెట్టెను. అలి వేణి తనచరిత్ర నంతయు జెప్పివైచెను. వలపులరాణి తనవిషయమంత యు విశదమొనర్చెను. వినయభూషణుతనయుడు తనతండ్రిని జంపిన

రీతి తనపినతాతను జంపినరీతి విశదమొనర్చెను. రమాకాంతుడు తానా మంచుసీసాను మోహన్‌లాలింట్లో తీసికొంటిననియు, ఖడ్గము రాజారావుభూగృహములో జూచితిననియు, లేఖ వినయభూషణుని శవదుకూలంబులనుండి గ్రహించితిననియు జెప్పివైచెను. హంతకులు వారలు మాట్లాడినదాని కియ్యకొనిరి. సాక్షుల విచారణ పూర్తియైనది. నేరము నిర్ధారణమైనది. న్యాయాధికారి తీర్పు యిట్లు చెప్పెను.

"హంతకు లందరిలోను గతించిన రాజారావు మిగుల దురాత్ముడు. కాని యాతడు చనిపోయినాడు. తరువాత యీ మోహన్‌లాలు. ఈ నృశంసున కెట్టిశిక్ష విధించినను బాపము లేదు. తరువాత శ్యామసుందరుడు దోషి, ఈతడు రాజు. ఈతడే యిట్టిపనులొనర్చిన యిక బ్రజ లొనర్చరా- వీరల నిరువురకు ద్వీపాంతరవాసశిక్ష నాజన్మాంతముగ విధించుచున్నాను. శ్యామసుందరుడు రాజ్యభ్రష్టుడైనాడని వినినంతనె యందరు చప్పటలు జరచిరి. శ్యామసుందరుడు మొగం బెత్తలేదు. విశ్వాసరావునకు రామరాజునకు పండ్రెండేండ్లు కఠినకారాగారశిక్ష రహీమునకు రెండేండ్లశిక్ష."

అందరును జప్పటులు చరచిరి. మోహన్‌లాలింటివద్దనుండి రెండులక్షలపదివేలరూపాయలను దెప్పించి వలపులరాణికి రెండు లక్షలును, రమాకాంతునకు పదివేలరూపాయలను నిచ్చెను. మరణశాసన మక్కడనే వ్రాసెను. తన జీవితచరిత్రను సాంతము జెప్పెను. అందరు న్యాయస్థానమునుండి వెడలిరి.

౧౮

సక్రమముగ పాలతనునగరమందు శ్యామసుందరునితనయుడగు రాజసుందరునకు బట్టాభిషేకము జరుపబడియెను. వలపులరాణీ రాజసుందరుల వివాహమహోత్సవము దర్శనీయమై, గడుంగడు రామణీయకముగ నుండెను. శ్యామసుందరుడు పట్టాభిషేకము దర్శించి వెడ

లెను. రమాకాంతుడుగూడ పట్టాభిషేకము దర్శించి యింటికి వచ్చె
ను. అన్నపూర్ణ తనకు దొరకెను. రమాకాంతునకు దొరతనమువారు
గొప్పగొప్ప బహుమానముల నిచ్చిరి. గౌరీశంకరుడు రక్షకభటాధికారి
యయ్యెను. ఇక రమాకాంతు డింటివద్ద విశ్రాంతిగ గాలము గడపు
చుండెను. ఆత డద్దానినే సదా కోరుచుండెను.

పాఠకమహాశయా! తన మోహాంపుదళుకుల నెవ్వతె ప్రీతి
వారిని భ్రమింపజేసినదో, యెవ్వతెశృంగారముచేత భ్రమింపబడి
రత్నలాలు తనప్రాణముల గోల్పోయెనో, యెవ్వతెలావణ్యమును
గాంచి శ్యామసుందరుడు రాజ్యభ్రష్టుడాయెనో, ఎవ్వతె విమల మంద
హాసలీలల భయంకరసంఘటనము లయ్యెనో, అట్టి లావణ్యరాశి—
శృంగారదేవత—మనోహారిణి—ముస్తులగుమ్మ— ఆ వలపులరాణి
నెన్నడైన మరతువా!

సంపూర్ణము.

